

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

רמ"ח אותיות (לבילה, מב) | עמ' ב
שבת קדש פרשת אחרי-קדשים, י' אייר ע"ז - כפ"ח

פרק קט"ז בתהלים | עמ' יב
ליל שביעי של פסח

סעודת משיח | עמ' כה
שביעי של פסח ע"ז - כפ"ח

בעקבות שבעת הרועים | עמ' ס
שבוע ששי - יוסף הצדיק

תוים לניגון כ"ב אייר ע"ז | עמ' סג

ג	ל	ע	י	נ	י
ה	א	ב	י	ט	ה
ת	נ	פ	ל	א	ו
ך	מ	ת	ו	ר	ת

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת בהר-בחקתי תשע"ז

לקבלת השיעורים: itiel@pnimi.org

לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

שבת קדש פרשת אחרי־קדשים, י' אייר ע"ז - כפ"ח רמ"ח אותיות (לב-לה, מב)

א. אות לב: אומץ (מח שליט על ה)לב | ב. אות לג: יין ו'משקה' בעבודת ההתבוננות | ג. אות לד: בטול המדות בהמשכת מוחין | ד. אות לה: ביאור נוסח "על הנסים" – עלית ותיקון העולמות

[אחרי^א מוסף]

א. אות לב: אומץ (מח שליט על ה)לב

הלב ואילו נפש, שניתנת לכל אחד בטבע, היא הכבד. כל אלה בסוד ה-צ של הצלם, מעליה יש את ה-לם, המקיפים חיה-יחידה, אבל בכחות הפנימיים הסדר הוא, מלמעלה למטה, נשמה-רוח-נפש, סדר של מח-לב-כבד. צריך שהמח ישלוט על חיצוניות הלב ששולט על הכבד. עד כאן קצת רקע להבין את הענין של "מח שליט על הלב".]:

מי שהולך ופגע בלסטים [אחד הולך בדרך ופתאום באים עליו שודדים, ליסטים, שרוצים להרוג אותו אחרי שישדדו אותו], שהטבע לפחוד במאד [הפחד הוא בטבע האדם. בדבר הזה אדם דומה לחיה – כל הפחדים-הפוביות שיש לאנשים, שחודרים מהלא-מודע למודע, הם דבר חייטי – כמו חיה שבורחת מפני מי שבא לטרוף אותה. יש דומם-צומח-חי-מדבר, מי שדוגל בשיטת האבולוציה יאמר שהפחד הוא החיה שבאדם. לכן, באופן טבעי, כשבאים על אדם ליסטים בדרך הוא פוחד מאד ורוצה לברוח].

אך כשמתבונן בדעתו מה יגיע לו מהפחד ויברח בודאי ישיגוהו ויהרגוהו, ומחליט שלא לפחוד כלל וילחם עמם אולי ינצחם [לא בטוח שינצח, אבל אולי ינצח – וספק-הנצחון עדיף מאשר מיתה-ודאית, על דרך הפתגם (שמקורו בספר חסידים² ומובא גם

נגנו 'ניגון דרור' (ב' ניסן ע"ז).

לפני שבועיים המשכנו ללמוד את רמ"ח אותיות – מה שהתחלנו לפני כשלושים שנה. למדנו מאות מג, כי איתאל אמר לי שהגענו אז לאות מב, אבל עכשיו הוא אמר שבעצם הגענו רק לאות לא, לכן כעת נחזור אחורה ונלמד מאות לב:

"מח שליט על הלב" – התגברות על פחד

טבעי

לב. ר' הלל משל מוח שליט על הלב [מושג יסוד בספר התניא, שמקורו בזהר. הייתי יכול לחשוב שמקור הביטוי "מח שליט על הלב" הוא בנגלה, בגמרא, כי מדובר בקביעה פשוטה לכאורה בין שכל לרגש, אבל הוא לא מוזכר בכלל בגמרא, אפילו לא במדרשים, אלא דווקא בזהר. הזהר כותב שיש שלשה שליטים באדם, מח-לב-כבד, וצריך שהמח ישלוט על הלב ששולט על הכבד. הוא כותב שלכל אחד יש נפש, אם זכה הוא מקבל רוח ואם זכה יותר הוא ממשיך נשמה. נשמה היא המח, רוח הוא

^א נרשם (מהזכרון) על ידי אליעזר שלמה שי' מזרחי. לא מוגה.

² סימן תתכח.

כאשר אתה נזכר בקב"ה, כאשר אתה נזכר רבני, נזכר במשיח.

מה המילה ההפוכה מאמץ? [רן]. יש בה את האותיות האלה – מרן. ידוע אצלנו הכלל שבהרבה "מכלולים" – זוגות מושגים (נרדפים או הפוכים) – המלה השניה יוצאת מהאות השניה של המלה הראשונה. כך כאן, מרן יוצא מה-מ של אמץ. אם כך, למה רומזת ה-צ של אמץ? נצרך אותה לאות הבאה של מרן – ר – ונקבל רץ, מלשון רצון. כאשר אדמו"ר הזקן מסביר בתניא את המושג "מת שליט על הלב" הוא כותב שהרצון שבמת שליט על הלב – האומץ מגיע מכח הרצון שבמת.

"מת" כאן הוא חכמה – הבינה היא רציונאלית, לכן אין בה כזה אומץ להלחם. הרצון להלחם נובע מהרצון לחיות. הבינה, ש"מינה דינין מתערין", אומרת למות, "עת ללדת [לצאת מרחם האם, אמא עילאה] ועת למות [לחזור לרחם האם, אמא תאה, המכונה קבר בלשון חז"ל]". איך יודעים שהרצון לחיות הוא בחכמה? כתוב "ימותו ולא בחכמה" – החכמה 'מסרבת' למות. זהו גם הסוד של תפילין דר"ת, מוחין דאבא, מה ש"החכמה תעז לחכם" (עז = מזל, סוד אור אבא יונק ממזל העליון, "נצר חסד לאלפים", חיים נצחיים). איזה אומץ יש בחכמה? [שרשה בגבורה דעתיק. כן, שרש החכמה הוא מגבורה דעתיק המלוכשת בחכמה סתימאה דאריך – זהו הרצון שגורם ל"על כרחך אתה חי", מוכרחים לחיות. הקשר בין הגבורה לחכמה, בין שמאל לימין, הוא ע"ד הפסוק "שכל את ידיו". הגבורה גורמת לרוץ ובאה מאמץ, אמונת צדיקים. סוד "רץ כצב" – "צדיק באמונתו יחיה". כן.]

איפה מופיעים בדיני התורה אומץ ומורך? ["איש הירא ורך הלבב". כן, ביציאה למלחמה אסור שיהיה מורך לב, כפי שהרמב"ם כותב שהיוצא למלחמה אסור לו לחשוב לא על ביתו ולא על אשתו ולא על שום דבר – צריך למחוק הכל ולחשוב רק על המלחמה, כדי שיהיה אמיץ

בשו"ת "מבשר טוב"!) "טוב כלום מלא כלום". לשיקול המתואר כאן קוראים "מת שליט על הלב". יש כאן הרבה מוחין – גם ההבנה שלא יעזור לו לברוח, גם ההחלטה להלחם וגם ההחלטה איך להלחם, באופן שיתן סיכוי שאולי ינצחם. הכל כאן קורה בשברירי שניות, בצורה ספונטנית וכמעט באופן לא מודע – בבחירה המודעת קיימת ההבנה שעדיף להלחם מאשר לברוח, על אף שגם אם אלחם יתכן שאפסיד בקרב, כי עדיף אולי לנצח מאשר למות בודאי.

מי עוד אמר שצריך להתגבר על הפחד? רבי נחמן, שאמר "והעיקר לא לפחד כלל". למה אני מזכיר אותו היום? האריז"ל אומר שלכל אחד יש ספירה פרטית בספירת העומר. לספירה של היום – נצח שבנצח, הנקודה האמצעית של ספירת העומר – שייך רבי נחמן, כי נצח בגימטריא נחמן, לכן יש ענין להזכיר אותו היום. רבי נחמן אמר "העיקר לא לפחד כלל", אבל זהו יסוד היסודות של חב"ד, עבודת מוחין מובהקת, והמקור לכך הוא מהצוואה שקבל הבעל שם טוב מאביו – לא לפחד משום דבר אלא מהקב"ה בלבד. זהו ממש מיסודות החסידות. שוב, הפחד שייך ללב, בלי מוחין, וצריך שהמת ישלוט על הלב. זה מצד שליטת מוח על הלב [מענין שזו בדיוק אות לב]. וד"ל.

אומץ ומורך

המת מעניק לאדם אומץ כדי להלחם ולא להתייאש. צריך "מת שליט על הלב" לא רק כדי לא לפחד, אלא גם כדי לא להתייאש. רבי נחמן אמר שמי שמתיאש הוא טפש, יאוש ופחד הם אותו ענין. [ב"סוד הוי' ליראיו" כתוב שאמץ הוא נוטריקון אמונת צדיקים]. נכון, אומץ מגיע מאמונת צדיקים – אומץ מגיע

² ח"ג, "מבשר ואומר" בחלק לשונות חז"ל אות כ.

דבר אחד לבטלה, ו"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו". שמוזה מוכן, דכשאדם רואה או שומע איזה דבר, עכצ"ל ששמיעה או ראי' זו אינה "לבטלה", ועוד זאת, שהיא לכבודו ית'. וזהו תוכן דברי הבעש"ט, שהאדם צריך לנצל שמיעה או ראי' זו לעבודתו ית', תכלית בריאתו, "נבראתי לשמש את קוני".

ויש לומר שזהו הרמז בלשון רש"י "לראות במיתתו ואתה יכול להצילו" — דהא בהא תליא, דזה גופא שאתה רואה את חבירך בסכנת מיתה ("לראות במיתתו"), הרי זו הוכחה ש"אתה יכול להצילו", שניתן לך הכח להצילו, דאל"כ, מדוע הראו לך זאת? והרי לא ברא הקב"ה דבר אחד — כולל גם ראי' זו — לבטלה!

ומזה גם הוראה ברורה לדורנו זה במיוחד, שהרבה מאחבנ"י נמצאים בעוה"ר במצב של סכנת טביעה רוחנית בפועל ממש (והרי זה נכלל ב"דם רעך") — שהזהירה תורה "לא תעמוד על דם רעך", ומוטל על כאו"א החיוב לעשות ככל מה שביכלתו להצילם ולהחיות את נפשם.

ואם יבא היצר בטענה — מי אני ומה אני שאוכל להחיות את נפשו של השני? הנה ע"ז אומר רש"י "לראות במיתתו ואתה יכול להצילו", וכנ"ל בפירוש הדברים, דזה גופא שאתה רואה במיתתו — שהגיעה להכרתך וידיעתך אשר פלוני הוא במצב כזה, ה"ז הוכחה גמורה, ש"אתה יכול להצילו" — אשר לך ניתנו הכחות לתקן את זה, ובך תלוי הדבר להשיב ולהחיות את נפשו, ע"י התומצ, שתעסוק בהפצת התורה והיהדות!

לב ולא ינוס מהמלחמה. [נצחון המלחמה גם קשור לנצח שבנצח]. כן, היום הוא עצם ותוקף המדה של הנצח.

כמה שוה אומץ-מרץ? [יהושע]. נכון, דווקא אצל יהושע, שכבש את הארץ, נאמר כמה פעמים "חזק ואמץ". יהושע הוא דמות מעניינת — הוא היה בחור ישיבה, יושב ולומד כל היום באהלה של תורה ("לא ימיש מתוך האהלה"), ופתאום קוראים לו לצאת למלחמה (והוא על דרך הנאמר בדוד המלך "עדינו העצני" — רך ועדין בבית המדרש וקשה כארו כשיוצא להלחם).

אומץ ל"לא תעמד על דם רעך" (שיחת הרבי)

הקטע על האומץ והגבורה קשור גם לכמה משפטים בסוף אות לה, שעוד נגיע אליה בהמשך — שם הוא מדבר על החשמונאים ומלחמתם ביונים. איפה עוד מצאנו בתורה מושג של אומץ לב? בפרשה שלנו — "לא תעמד על דם רעך", שאם אתה רואה את החבר שלך טובע בנהר וחיה או לסטים באים עליו אתה מחוייב להצילו. על כך יש שיחה של הרבי¹, שיחה בנגלה בה הרבי מאריך לבאר את שיטות מתי חל החיוב לקפוץ למים כדי להציל את החבר. בקיצור, אם יש חשש שהמציל ימות במעשה ההצלה — הוא פטור מלהציל. הרבי מאריך בשאלת הדין כאשר יש ספק מיתה למציל. נקרא רק את הסוף, בו הרבי מבאר בינה של תורה:

מ"ינה של תורה" שבפירוש רש"י:

ידוע פתגם הבעש"ט, שכל מה שיהודי רואה או שומע צריך ללמוד מזה הוראה בעבודתו לקונו. ולכאורה הדברים מוכרחים ממאמר תז"ל "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא

¹ לקו"ש חל"ב עמ' 120 ואילך — ראה גם בספר קומי אורי מאמר "ובשם אלהינו נדגול".

לאחיו הנמצא בצרה. והנה, יש הרבה פירושים להסביר את הקשר בין שני חלקי הפסוק "לא תלך רכיל בעמך – לא תעמד על דם רעך". האבן עזרא כותב, בדרך הפשט, ששניהם מורים על התרחקות ממלשינים שהם אנשי דמים הגורמים הרג.

ב. אות לג: יין ו'משקה' בעבודת ההתבוננות

התבוננות ברוממות ה' (בזמן הבית) והתבוננות בשפלות עצמו (בגלות)

לג. ר"פ מאלאסטאווקער [לפעמים ר"פ היינו ר' פרץ חן, אבל כאן מדובר בר' פסח מהעיירה מלסטובקה, חסיד של אדמו"ר הזקן ושל אדמו"ר האמצעי]. אמר שמלפנים בזמן המקדש היתה השמחה ביין דוקא – ענבים – ולא היה כלל עניין היי"ש [לא היתה מציאות של וודקה ו'משקה']. מושא"ב עתה בגלות השמחה דוקא ביי"ש ואין משמחים כלל בייג"פ להשתכר [יש כאן דיוק חשוב, שבזמן הגלות – "עת צרה ליעקב" – השמחה גופא מתבטאת בשכרות, איבוד חושים, "תנו שכר לאובר ויין למרי נפש". דווקא בכח היי"ש – יין שרף – לשכר כדבעי, לשרוף את התודעה הגלותית ועד שסוף כל סוף לשרוף את חומות הגלות עצמה].

הענין שבזמן הבית היתה השמחה בהתבוננות בגדולת ה' לאסתכלא ביקרא דמלכא [התבוננות בגדולת ה' מביאה "לאסתכלא ביקרא דמלכא", וכמו שרבי הלל מפאריטש מסביר בביאור לשער היחוד של אדמו"ר האמצעי, שמעבודת ההתבוננות – ארויסטאן פון זיך און אנטאן בעצם המושג האלוקי, כפי שמגדיר ר' אייזיק עבודת ההתבוננות החב"דית – בינה שבכינה, מוחין דאמא, זוכה לדערהער האלוקי, ועל ידי זה בא

וע"י פעולת כאו"א מאתנו לקרב את לבן של ישראל לאבינו שבשמים, מקרבים וממהרים ביאת משיח צדקנו, ש"יכוף כל ישראל לילך בה (בדרך התורה) ולחזק בדקה", במהרה בימינו ממש.

יש כאן ווארט מאד יפה. הרבי קורא את דברי רש"י כך: "לראות במיתתו – ואתה יכול להצילו", העובדה שהקב"ה זימן מצב בו אתה רואה את חברך טובע בים היא גופא ראייה (הראיה היא ראייה, לשון נופל על לשון) שהוא נותן לך כח להצילו, שהרי אינך רואה במיתתו סתם אלא בהשגחה פרטית (ולמה ה' הראה לך זאת אם לא שבכך הוא אומר לך רוצ' מהר והצילו).

בכל אופן, המצב שמתואר כאן שונה מהמקרה שמתאר רבי הלל במה שלמדנו. בשיחה מדובר בהצלה של הזולת, כאשר השאלה אם אני חייב לכתחילה להכניס את עצמי לסכנה כדי להצילו, והרבי אומר שבודאי יש לך נתינת כח לכך וממילא הוראה ברורה מן השמים שעליך לפעול ככל אשר ביכולתך להצילו. אצלנו מדובר במצב בו אני עצמי נמצא בסכנה – שאזי אין שאלה של סיכון עצמי (שממילא קיים), אלא רק נתינת כח להלחם. בכל אופן, רואים כאן גם שנתנית הכח והאומץ היא ממוחין דאבא, כח הראיה של החכמה – "לראות במיתתו [של עצמו] ואתה יכול להצילו [בודאי ה' נותן לך כח להציל את עצמך, רק שעליך להתגבר על הפחד שלך והנטיה לברוח מן המערכה]". [כתוב "לא תעמד", גם עמידה היא באצילות]. הענין הוא להמשיך את האצילות (הראיה) למטה (בהצלה למעשה) ולגלות שאצילות פה, "אף עשיתיו".

[אפשר לדרוש "לא תלך רכיל" – אל תהיה רך לב, אלא תהיה אמיץ ו"לא תעמד על דם רעך"]. יפה, מי שהולך רכיל מתנכר מהזולת ובכך מחליש את האופי הטוב שלו, את הטבע היהודי שלו, לדאוג, עד כדי מסירות נפש,

עולה, אם כן, שבזמן בית המקדש שמחת ההתבוננות היא בעליה מ-ה עילאה (התבוננות) ל-י (הסתכלות ביקרא דמלכא) ובזמן הגלות שמחת ההתבוננות היא בעליה מ-ה תתאה (שפלות) ל-ו (רחמים, לשון רחם, שעד תפארת ז"א, רחמים, מגיע רחם האם, שמחה). ההתבוננות של זמן הבית היא יותר 'השכלה' (מלמעלה למטה, "עיניו למטה") וההתבוננות של זמן הגלות היא יותר 'עבודה' (מלמטה למעלה, "לבו למעלה", וכידוע שהבדל זה הוא ההבדל בין עבודת ר' אייזיק לעבודת ר' הלל).

אות מב: התבוננות קודם התפלה ובזמן

התפלה

התורה הזו מזכירה מה שכתוב באות מב, נקרא חלק:

מב. איתא בשם הרמב"ם שיש לכוון בפירוש המלות בתפלה ב' ברים שפלות האדם ורוממות א"ס [[הכל כאן קשור גם לבטול ושפלות). כן, הבטול שייך למחשבה על ה', 'רוממות א"ס', והשפלות למחשבה על האדם, 'שפלות האדם'., וברא"ח נתבאר שבשפלות עצמו לא יחשוב בתפילה.

כלומר, בשעת התפלה עצמה לא שייכת ההתבוננות של הזמן הזה הני"ל (באות לג) – התבוננות בשפלות האדם וריחוקו מאלקות – אלא רק קודם התפלה, כמו שכתוב בפירוש במשנה "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש", ופירש"י שהכוונה מתוך הכנעה ושפלות. כך כתוב באגה"ת בתניא ומבואר על ידי הרבי הרש"ב בקונטרס העבודה. פעם בא חסיד לרבי הלל ואמר לו שהוא לומד חסידות ומתבונן קודם התפלה ומרגיש בזה חיות אך בתפלה עצמה אין לו חיות. רבי הלל ניסה להפטר ממנו, שילך לשאול את הרבי ולא ישתמש בו כתחליף – הוא אמר לו שכאשר אין לך אתרוג אתה לא מסתפק בלקחת לימון בתור תחליף – אך החסיד התעקש לשאול אותו,

למוחין דאבא, בחינת ראייה והסתכלות – "לאסתכלא ביקרא דמלכא"., ומזה גופא השמחה ולכן בגשמיות השמחה באה מייג"פ [יין גפן, שברכתו "בורא פרי הגפן". יין גפן = ברא, "בראשית ברא אלהים" – אלהים בגימריא כנס והניקוד, החיות הפנימית, עולה יין כנודע. "בראשית" היינו ברא שית, שתית יין גפן – כך מתחילים להתבונן ברזין דאורייתא, "נכנס יין יצא סוד", שמעצם מהות הענבים [את יין הענבים עושים מהפרי עצמו, מסחיטת הענבים, כך השמחה היא מעצם ההתבוננות האלקות].

אך בזמן הגלות ההתבוננות רק על ריחוקו מאור פני ה' [התבוננות בשפלות האדם, כמה שאני במצב נחות, ואף על פי כן הקב"ה נמצא אתי ומרחם עלי ובקרוב משיח יבוא. אם כן, השמחה היא מה'אף על פי כן]. התוכן כאן דומה למאמר השפלות והשמחה של רבי אייזיק מהומיל., ומ"מ להיות מזה גופא שמחה. רק שמחה הבאה אחר העצב כבתניא [פרק כו.], והוא תמצית ההתבוננות ועצם ההתבוננות [כלומר ראשית ויסוד ההתבוננות]. הוא עצבות שזורק החוצה [השמחה היא מכך שאני זורק ומשליך את הכל ממני. למה הדבר דומה? לשליה, שבלעדיה העובר לא יכול להתקיים ולהתפתח, אבל אחרי הלידה היא נזרקת החוצה ואין בה יותר צורך. בתחלה אני מתבונן בשפלות שלי, אבל אחר כך אני אומר שאף על פי כן הקב"ה נמצא אתי ומרחם עלי ובקרוב משיח יבוא – אלו הרחמים שמגיעים אחרי השפלות המולידים שמחה בנפש]. הן יי"ש שהדגן נזרק – תמצית וזיעה [את ה'משקה' הרי עושים מהזעה של הדגן, ואת הדגן עצמו זורקים, הוא נהיה הפסולת. בטח יש כאן מישחו שבקי בתהליך הזיקוק. לעומת זאת ביין הענבים אינם נזרקים אלא נסחטים והמשקה הוא תמצית הפרי עצמו].

הבקורת של מוחין דאבא. כתוב "מתוך שלא לשמה [תיקון המדות בבחינת "אליבא דנפשיה" מצד מוחין דאמא, מקור הרגשת היש בנפש] בא לשמה [בקורת המוחין דגדלות, מוחין דאבא, בטול]".

מתי הזמן של הכנסת המוחין למדות? עכשיו, בספירת העומר, בה מחלקים בפרטי המדות – חסד שבחסד, גבורה שבחסד וכו'. את החלוקה הזו הלב לא יכול לעשות – הבחנה בין מדה למדה ופעולת ההתכללות ביניהן תלויה בהבנת המח. כמו שאנחנו עושים בסרטונים של ספירת העומר, התבוננות בכל ספירה איך היא כלולה מכל הספירות – זו התכללות שאפשר לעשות רק על ידי המוחין (וכידוע לכל מי שבקי בכונות ספירת העומר על פי האריז"ל שצריך את כל דרגות המוחין, ממוחין דקטנות ועד, בסוף כל שבוע, מוחין דגדלות מצד אבא). יש סיפור על הצמח צדק, שהיה יהודי שנהיה שוטה, והלכו להרבה רבנים כדי שימצאו דרך שיתן גט לאשתו. כשהגיעו לצמח צדק, הוא הביא לו כסף ובקש ממנו לקנות לו משהו ולהחזיר עודף. השוטה יצא בקפיצה דרך החלון... אבל בסוף כשהוא חזר עם העודף הצמח צדק אמר שאפשר מיד לתת גט. הצמח צדק הסביר (על פי הירושלמי) שהמינימום של פקחות שצריך, זה היכולת לדעת לפרוט לפרטים];

ובראש חודש ובשבת שמאיר אבא (כידוע ענין שבת הוא מלמעלמ"ט וראש חודש מלמטלמ"ע [שבת הוא אור חכמה עילאה המאיר בכל עשר ספירות האצילות, בבחינת אור ישר, בסוד "נקודה דנעיץ" ואילו ר"ח הוא הערת אבא במלכות, חכמה תתאה, "הוי' בחכמה יסד ארץ", "אבא יסד ברתא" המאיר בכל האצילות מלמטה למעלה בבחינת אור חוזר, בסוד "החדש הזה לכם וגו'", "כזה ראה וקדש". ראש חדש ניסן הוא ראש השנה למלכים, למלכי ישראל, ושבתו הוא יהודה, שבת המלכות בישראל, "הפעם אודה את הוי'")

לומדים מפה שחשוב להתעקש... בסוף הוא אמר לו 'מה אכפת לך שאתה מתפלל לפני התפלה...' [בתפלה יש עליות, מעולם העשיה עד עולם האצילות]. לפני התפלה אפשר לשתות כוסית 'משקה' כאשר ידע איניש בנפשיה שזה באמת עוזר לו להתפלל בכוונה ובחיות. ר' משה וועבר ע"ה היה שותה משקה לפני "ברכו".

ג. אות לד: בטול המדות בהמשכת מוחין

לד. והיה מדי חדש בחדשו כו' בשבתו כו' להשתחוות. בשר הו"ע אהבה ויראה ובישות נקרא בשר כידוע [לפני שבועיים למדנו באות מג, לגבי "בשר שנתעלם מן העין", שבשר הוא "לב בשר", מדות מתוקנות, כמבואר בחסידות על "מבשרי אחזה אלוה" – שם דובר על שש מדות הלב – אך כאשר הוא "נתעלם מן העין", ללא בקורת של השכל, יכולה לצאת ממנו הצטרקות, להיות תמיד "גערעכט". משהו שאל איך הן נקראות מדות מתוקנות אם יש שם כזאת מדה רעה של הצטרקות. והתשובה היא שכשאינן מוחין אין בקורת עצמית ואף על פי שהאדם תקן את המדות להיות מדות רכות, "רך כקנה", ולא מדות קשות של לב האבן, "קשה כארו", עדיין "אדם קרוב אצל עצמו", היות שהמדות שלו הן בישות (יש מי שאוהב, יש מי שירא וכו'). (איך בכלל יכולות להיות מדות מתוקנות בלי מוחין?) יש מוחין לשם תיקון המדות, מוחין דאמא (מקור המדות), והיינו יחסית מוחין דקטנות שאין בכוחם לבטל את הרגשת הישות של האדם. לשם כך זקוקים למוחין דגדלות מצד אבא (בטול). תיקון המדות על פי מוחין דאמא היינו תיקון המדות כל פי המוסר. גם בחסידות יש תיקון המדות מצד מוחין דאמא (בדרגה גבוהה יותר של מוחין דאמא מאשר בספרי המוסר), שהוא הענין של "דרך ארץ קדמה לתורה", אבל צריך להיות גם עין

הבינונים תמיד במלחמה שהרע אצלם בתקפו וצריכים תמיד להתגבר שלא ישלוט הרע בהם. רבת – אתה בעצמך רבת [הקב"ה כאילו נכנס במקום הבינוני, לקח את החרב בידו ומנצח את היצר הרע], שעזרתם [אומר "עזרתם" אבל הכוונה שהקב"ה ממש נכנס בעובי הקורה במקום הבינוני, לא רק "אלמלא הקב"ה עוזרו וכו'"] שמדובר בעבודת הבינוני כמבואר בתניא. "אלמלא הקב"ה עוזרו כו'" היינו שה' עוזר לבינוני להחזיק מעמד ולא ליפול לעבירה במחשבה דבור ומעשה כפיתוי היצה"ר שמצד עצמו חזק יותר מהיצה"ט, וכדלקמן בפירוש "מסרת גבורים ביד חלשים". אך כאן – ענינו של נס חנוכה – מדובר בעזרה לנצח ולהרוג את היצה"ר [לגמרי]. לגרש הרע שיוכלו לבוא למדרגת צדיק שלא יהיה הריב שכבר נצחו [כלומר כאן מדובר שהבינוני עולה למדרגת צדיק ממש, כך היה "בימי מתתיהו... כהן גדול" לשון מתת יהו, מתנה מן השמים, על דרך "עבודת מתנה אתן את כהונתכם", כמבואר בתניא];

דנת את דינם [של הרשע וטוב לו שנמצא תמיד בדינים, פעם יוצא זכאי ומתגבר על יצרו ופעם יוצא חייב ונופל ביד יצרו. בחנוכה ה' דן את דין הרשע וטוב לו ומוציא אותו לגמרי מטלטולי דיניו הקשים ומביא אותו למדרגת בינוני, שתמיד תהיה ידו על העליונה, הגם שלעולם לא יגרש את הרע מלבו, כמבואר מדרגת הבינוני בתניא.] – לבוא למדרגת הבינוני;

נקמת את נקמתם – להיות רשע וטוב לו עכ"פ [על פי התניא "רשע וטוב לו" זו הדרגה של רוב האנשים, שהרי אע"פ שמדת הבינוני "היא מדת כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך", הרי "הלואי בינוני" ולמעשה אין הרבה בינונים של תניא בפועל, הרי רבה אמר על עצמו "כגון אנא בינוני" וכן מספרים על אדה"ז בעל התניא, ספר של בינונים. היו משבחים מי מגדולי

באור חוזר העולה מלמטה למעלה.] אז נמשך ביטול בהמדות וזהו "להשתחוות" עיקר המשכת ביטול בהמדות הוא בסוד "נקודה דנעיין" הנ"ל, בחינת שבת, אך גם בראש חדש הנשים בטלות ממלאכה, בחינת ביטול בהמדות דנוקבא, וד"ל. כיום אין השתחואה בפשוט ידיים ורגליים, כפי שהיה במקדש. אדמו"ר הזקן כותב בתניא שתכלית מדרגת הבטול היום היא בהשתחואות בתפלת עמידה. רבי הלל מסביר שלפני תפלת העמידה העבודה היא בטול היש, בעמידה בטול במציאות ואילו ההשתחואות בשמונה עשרה הן כבר בטול במציאות ממש (אולי זה בינה-חכמה-כתר) כך אפשר לומר, בטול היש שייך לבינה (מצד "עשיה לעילא", שרש המלכות, ששם עיקר בטול היש בפועל, באמא), שבה עדיין יש הרגשת הישות; בטול במציאות הוא בחכמה, בחינת "עומדים צפופים"; ובטול במציאות ממש הוא בפרט במוחא סתימאה שבכתר, בחינת "משתחויים רווחים". בכלל, כל החסידות היא מוחין דאבא, בעוד שכל הנגלה – כל השקו"ט בגמרא וכו' – הוא מוחין דאמא.

ד. אות לה: ביאור נוסח "על הנסים" –

עלית ותיקון העולמות

הזכרנו את אות לה – נלמד גם אותה:

שלוש עליות

לה. רבת את ריבם [בנוסח "על הנסים" של חנוכה – "רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם", והסימן: ריב דין נקמה ר"ת נדר למפרע, והרי "כל הנודר נודר בחיי המלך" וממשיך כוחות נפש על-טבעיים מפנימיות אמא, סוד רקיעא תמינאה, סוד שמונת ימי החנוכה, כמבואר בדא"ח. נדר במספר קדמי = 1000, גילוי 1000 אורות שקבלנו במתן תורה מפי הגבורה, וד"ל.] כלומר שזהו מדת

בבחינת "אחד"), היהודי הראשון, עליו נאמר "מי יתן טהור מטמא [אברהם מתרח, ועדיין בצאצאיו יש גנים של תרח] לא אחד", וד"ל. [יוצא שיש כאן 3 עליות, מ'רשע ורע לו" ל"רשע וטוב לו"; מ"רשע וטוב לו" לבינוני; ומבינוני לצדיק. אפשר להסביר שאלה שלש עליות בעולמות העליונים. הרי "צדיק וטוב לו" הוא עולם האצילות, שם "לא יגורך רע", כולו טוב; "צדיק ורע לו" הוא עולם הבריאה, שרובו טוב ומיעוטו רע; בינוני הוא עולם היצירה; "רשע וטוב לו" הוא עולם העשיה הרוחני, שרובו רע ומיעוטו טוב, ואילו "רשע ורע לו" הוא בכלל מחוץ לעולמות של הקדושה. לפי זה, "נקמת את נקמתם" היינו עליה לעולם העשיה הרוחני; "דנת את דינם" עליה מעשיה ליצירה; ו"רבת את ריבם" עליה מיצירה לבריאה. אפשר להסביר זאת כנגד שלש מדרגות התשובה המבוארות בלקו"ת. [זה "עוזר ומושיע ומגן".] כן, רק מלמטה למעלה.

ממי מתחילה העליה?

השאלה היא מי המתחיל בסדר העליות. מהסדר כאן משמע שהפיכת הבינוני לצדיק ("רבת את ריבם") היא הגורמת לכך שה"רשע וטוב לו" יהפך לבינוני ("דנת את דינם") וה"רשע ורע לו" יהפך ל"רשע וטוב לו" ("נקמת את נקמתם") – כלומר, העליה מתחילה מלמעלה, "משכני אחריו [מלמעלה, ואז] נרוצה [מלמטה]". אבל כשאדמו"ר הזקן מדבר על עלית העולמות הוא מזכיר סדר הפוך, והוא משתמש במשל של מנוף שצריך להרים את הבנין מלמטה, מהיסודות, שאם ההרמה תהיה מלמעלה או מהאמצע הבנין יישבר. כלומר, לפי משל המנוף מי שגורם את השינוי הוא הרשע הכי גדול, כשהוא מתעורר להודות ביהדותו כו' ומתעלה להיות "רשע וטוב לו". [לכאורה המנוף בא מלמעלה.] זו אתערותא דלעילא

ישראל שהוא בינוני של תניא. ובדרך הלצה: **ויעמך כלם רשעים** [וטוב להם] **לעולם יירשו ארץ'** = 1839 = ג"פ 613 = **תורה תפלה תשובה** = **השראת השכינה בישראל** = "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", שיהיו לו חרטות – לנקום בהרע שלא לו לבדו המלוכה לגמרי כ"א שתמיד בחרטות [חרטות מלשון חריטה בלב, הרשע הוא 'חרוט' מרוב חרטות. היום יש ביטוי 'סרוט', מושג שלילי, אבל 'חרוט' זו כבר 'מדרגה', שלפחות יש לרשע חרטות על הדברים הלא טובים שהוא עושה. הדבר מתקשר למה שכתוב באות לא, אותה למדנו לפני שלשים שנה, בה מוסבר החילוק בין מומר לתיאבון למומר להכעיס. מומר להכעיס הוא "רשע גמור" של תניא, רשע שמלא חרטות הוא "רשע וטוב לו" ומומר לתיאבון הוא דרגה בין שניהם (שיתכן שלמומר לתיאבון לא תהינה חרטות על מה שאכל לא כשר, אך אם יגישו לו כשר ולא כשר הוא לא יבחר בלא כשר בדווקא, שזה נקרא להכעיס. וגם בזה יש שתי דרגות – או שיבחר בכשר ב'הרגש' שעל כל פנים אני יהודי כו', או שלא יהיה אכפת לו מה יעלה בידו). יוצאת כאן עוד דרגה – אדמו"ר הזקן כותב בתניא שבכללות יש 5 דרגות, שני סוגי צדיקים שני סוגי רשעים ובינוני, אבל בפרטיות יש הרבה מדרגות. כאן הגענו לארבע מדרגות של רשע – רשע וטוב לו שמתחרט תמיד, מומר לתיאבון שאף על פי שאינו מתחרט על מה שאכל טרף יבחר בכשר כאשר כשר וטרף מונחים לפניו, מומר לתיאבון שלא אכפת לו כלל מה יעלה בידו אך לא יבחר בדווקא בטרף, מומר להכעיס. כנגדם יש ודאי ארבע מדרגות של צדיק, ובינוני באמצע, סך הכל 9 מדרגות, 3 – צדיק בינוני רשע – ברבוע. והסימן: ד"פ צדיק ועוד ד"פ רשע ועוד **בינוני** = 3224 = 13 פעמים 248, "אחד היה אברהם", כללות כל נשמות ישראל, "גוי אחד בארץ", באברהם אבינו (בחינת ארץ כידוע – בארץ ישראל גם ה'גוים' שבעם ישראל הם

עסוקים תמיד בתיקון המדות הלא-טובות שלהם.

יצירה היא יש מיש, יצירת דבר טוב ממהו שכבר קיים. לדוגמה, שליחות – בהקמת בית חב"ד במקסיקו לוקחים חומר גלם קיים, מקום נופש על חוף הים, רק יוצרים ממנו מציאות טובה יותר (מבלי לבטל או לשנות את צורתו הראשונה, מה שמושך למקום זה עדיין מקום הנופש כו), בית חב"ד שמקרב אנשים שמטיילים שם, נותנים להם אוכל כשר, אומרים להם דבר תורה ובכך מושכים את לבם להכיר בשרשים (והלואי שיתעוררו בתשובה). איך למשוך את האנשים שירצו להכנס לבית חב"ד (מול הפיתויים של כל מיני דברים אחרים באזור) זה גם דורש יצירתיות (וכן איך לגייס כסף להחזיק את הבית חב"ד...).

הבריאה, למעלה מיצירה ועשיה, היא כבר יש מאין. איזו עבודה יכולה להיות בבחינת בריאה? עיבור ולידה, כמו צדיק (ורע לו מאד מחשכת הגלות כו) שרוצה (מתוך דחף פנימי אדיר) להוליד, מתוך עצמו, את הגאולה. זה על דרך בריאה יש מאין.

אם כן, מה יכולה להיות האצילות? אצילות היא כבר מדרגת רשבי"י, שלגביו לא היה חרבן – הוא כבר חי בגאולה, כמו הוויטבסקער שכשאמרו לו שמשיה הגיע פתח את החלון ואמר שאין ריח של גאולה בחוץ, אבל אצלו בבית היה תמיד ריח של גאולה. מה העבודה של הצדיקים האלה? הרי הם כבר בגאולה. עבודתם היא כמו המושג הכי חשוב בחב"ד היום – התגלות, הצדיקים האלה צריכים להתגלות, שהרבי יתגלה. מה ההבדל בין בריאה לאצילות באותיות של חסידות? בריאה היינו עצם והתפשטות, משהו עוד צריך לקרות ולהתפתח, ואילו אצילות היינו העלם וגילוי, רק צריך התגלות. [אפשר לומר שעשיה היינו רווק, יצירה נישואין ובריאה היא כבר לידה?] בבריאה אבא, באצילות סבא ואח"כ סבא רבא...

(מהקב"ה) כדי לעורר אתערווא דלתתא של הרשעים.

איך אפשר לתווך בין שתי הדרכים? צריך לומר שאם הבנין הוא חזק, מקשה אחת, אפשר להרים אותו מלמעלה – כמו כאן, שההתחלה היא בעלית הבינוני להיות צדיק – והעליה למעלה משפיעה עד למטה. אבל אם הבנין אינו חזק, אם ירמו אותו מהאמצע הוא עלול להתפרק, לכן חייבים להרים מלמטה. [קשור ל"מישיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא"?] כן, אבל גם בכך יכולים להיות שני פירושים – או שקודם הוא מחזיר את הצדיקים ועל ידי כך כולם חוזרים בתשובה, או שהחידוש הוא שיחזיר גם את הצדיקים אחרי שהחזיר בתשובה את הרשעים.

כמו במשל המנוף, גם כאשר אני רוצה לחבק מישהו – אי אפשר לחבק את החזה שלו בחיבוק פנים בפנים. בסדר של "וימינו תחבקני" מחבקים את הגב של הזולת ובכך ממילא מחבקים גם את החזה שלו. כך, כאשר הרשעים (צד האחרון) חוזרים בתשובה גם הצדיקים (צד הפנים) מתרוממים.

הסדר כאן הוא "רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם", וחוץ מהפירוש הנ"ל שמכאן משמע שבחנוכה (מצד הגילוי העצמי של רגיעא תמינאה כנ"ל, למעלה מן הטבע) העליות מתחילות מלמעלה, אפשר לראות בזה גם רמז למה שאמרו גדולי ישראל כמו החפץ חיים שקודם חשבו לתקן את כל העולם כולו, אח"כ אמרו שאתקן קודם כל את המדינה שלי, אח"כ את העיירה שלי ואח"כ את המשפחה שלי עד שבסוף הגיעו למסקנה שהלוואי שאצליח לתקן את עצמי.

העבודה בעולמות אבי"ע

איך עוד נסביר זאת? עשיה היא לשון תיקון, "אשר ברא אלהים לעשות" – לתקן. כלומר, בעולם העשיה יש אחד שכל הזמן עסוק בלתקן את עצמו, לכן "רשעים מלאים חרטות", הם

כאן קשר גם לאמץ שהוא נוטריקון אמנות צדיקים. החשמונאים נלחמו באומץ ובמסירות נפש מתוקף ההתקשרות לצדיק של אותו דור, מתתיהו אביהם – שהוא מודגש כעיקר כאן בנוסח "על הנסים" – וכתוב במגלת אנטיוכוס שמתתיהו דמה את כל אחד מחמשת בניו לגבורי הדורות הקודמים (את יהודה בנו ליהודה בן יעקב אבינו וכו'), ובכך הוא השרה עליהם את רוח גבורי ישראל וצדיקי ישראל כדי שיהיה להם אומץ להלחם.]. שהכוונה רק תיקון [שהאורות ד-סג יוכלו ב-מה ואז יתגלה ב-מה שם עב, האיתן שבנשמה שלמעלה משבירה ותיקון]. וכן כו'... [על דרך זה יש לפרש את שאר הלשונות שם, "רבים ביד מעטים..."], "רבים מצד התהו, אורות מרובים, ומעטים – "אתם המעט מכל העמים" – מצד התיקון, ו"מאן דאיהו זעיר איהו רב" וכו'.⁷]. התפללו מנחה.

התכלית – תיקון

הוא מסיים את ההסבר (בקטע שאליו התכוונו קודם, ביחס לאומץ ולהתגברות):
גיבורים ביד חלשים [לכאורה החשמונאים לא היו חלשים, הם היו חמשה בני מתתיהו שנצחו צבא שלם. אז הוא מפרש:] – תוקף האורות דתהו ותיקון [הכוונה כאן שהגבורים הם האורות דתהו, ואת האורות האלה הקב"ה מכניס בתיקון, מוסר ביד התיקון. (יצא שיש מעלה בלהיות חלש). חלש היינו שם מה, שאיני כלום – ונחננו מה" – אך מעליו יש את שם סג, שהוא הגבורה של התהו. הקשר של גבורה לתהו מופיע גם אצל שמשון הגבור, שהוא משיח דתהו – יש לו גבורה מהאורות המרובים של התהו, אבל אין לו את הכלים דתיקון (לכן היה חגר בשתי רגליו, כמבואר בדא"ח). על ידי שתיקון מנצח את התהו – "מסרת גבורים ביד חלשים" כפשוטו – התיקון יורש את האורות המרובים דתהו, יעקב יורש את עשו, זהו עיקר סוד משיח.

בכל אופן, החלשים לא צריכים להתיירא, כמו שדברנו על "מח שליט על הלב". כתוב "זוכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל". לא יודע אם משהו כותב, אבל הלשון כאן היא "חיל" – נתנת הכח היא במיוחד בענין של יציאה למלחמה. כך היה אצל המכבים – מכבי ר"ת "מי כמכה באלם הוי'", אלים במובן של חזקים, בעלי כח, ומכיון שה' הוא הכי חזק אין ל'חלשים' מה להתיירא, כמו שאמרו יהושע וכלב לכל העדה, "ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם והוי' אתנו אל תיראם".

מסירת תוקף האורות דתהו בידי התיקון היא בעצם מה שהרבי אומר לגבי משיח. מדובר כאן על חנוכה, על בית חשמונאי – אותיות משיח נאו – והענין הוא "גבורים ביד חלשים", "אורות דתהו – אבער – בכלים דתיקון". יש

⁷ וראה עוד בספר הנרות הללו במאמר "הנצחת וגם ירשת".

שביעי של פסח ע"ז - כפ"ח

פרק קט"ז בתהלים

ליל שביעי של פסח

"אהבתי": פרק שפותח באהבה | מבנה הפרק: י"ט כסלו ו"תפלה לעני" | "אני עניתי מאד": הפיכת ה'אני' ל'עני' | "כי ישמע הוי' את קולי תחנוני": ה' שומע את ישראל | "כי הטה אזנו לי": סוד הצמצום | "ובימי אקרא": ימי הקריאה לה' | הופעות "אקרא" בפרק קט"ז | ג"פ "ובשם הוי' אקרא" (הכנעה-הבדלה-המתקה) וד"פ "אקרא" (י-ה-ו-ה) | חנון-צדיק-מרחם | "שמר פתאים הוי'" | כוונת ענית-דלתי בקריאת שמע | "כי חלצת נפשי... עיני... רגלי" | "יקר בעיני הוי' המותה לחסידיו" | "מה אשיב להוי'" | שלשה פירושי כוס

המלה שמסיימת את הפרשיה הראשונה בתורה, "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" – אחד בגימטריא אהבה. גם "אהבתי", כמו בראשית, עולה אהבה במספר קטן¹ – שלש האותיות

[בבית^x כנסת אחרי ערבית.]

שיביאו לכולם סידורים עם תהלים. בדרך כלל אנחנו רגילים ללמוד את הפרק החדש של הרבי בסעודת משיח, אבל כעת יש לנו הזדמנות ללמוד.

¹ כל הפסוק "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" עולה 82 במספר קטן וכל הפסוק "אהבתי כי ישמע הוי' את קולי תחנוני" עולה 93 במספר קטן – יחד 175, שנות חיי אברהם אבינו, איש האהבה (סוד אמונה חכמה [כאשר אברהם = אמונה חכמה] כמבואר במ"א. אהבת אברהם, "אברהם אהבי", כלולה ממה שהוא "ראש כל המאמינים" ו"שכל הנעלם מכל רעיון"). 82 93 כ"א במשולש = אלהי ("אלהי אברהם") פעמים אהבה ברבוע. בראשית-אהבתי עולה 11 בחזקת 3 (משיח במספר קדמי). שלש התבות הראשונות של כל פסוק – "בראשית ברא אלהים" "אהבתי כי ישמע" = 2070 = 6 צירופי משה (הערך הממוצע של 6 התבות), וראה לקמן (הערה 1) שחז"ל דרשו פסוקי פרק זה על משה רבינו. והוא עולה 10 פעמים אור (סוד "עשר ספירות בלימה עשר ולא תשע עשר ולא אחת עשרה") שהוא היהלום של מה (אדם). יש בשני הפסוקים 55 אותיות, משולש 10 (28 אותיות של "בראשית וגו'", משולש 7, ועוד 27 אותיות של "אהבתי וגו'" = 10 9 8, השלמת המשולש למשולש 10. השורה התחתונה של המשולש היא "קולי תחנוני", יחוד קול ודבור, כדלהלן). פנות המשולש הן אותיות יבך

"אהבתי": פרק שפותח באהבה

הפסוק הראשון בפרק הוא "אהבתי כי ישמע הוי' את קולי תחנוני"². יש כאן דבר מיוחד מאד – פרק שפותח במלה "אהבתי"³. כנראה שאין עוד פרק בתנ"ך שמתחיל בשרש אהב – בתהלים ודאי שאין פרק נוסף כזה, וכנראה שאין בכל התנ"ך עוד פרק שפותח באהבה. מוסבר אצלנו שהמלה הראשונה בתורה, "בראשית", היא בגימטריא קטנה אחד, כמו

^x נרשם (מהזכרון) על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

² "אהבתי כי ישמע הוי' את קולי תחנוני" = 1965 = 15 פעמים 131, והוא סימן יפהפה לכללות הפרק לפי השיטה ש"הללו יה" הן שתי תבות (כמו שיתבאר) – כאשר יה היא תבה (ושם קדוש) בפני עצמו אזי יש 131 תבות בפרק, והסימן יה פעמים 131!

³ הממוצע בין התבה הפותחת, אהבתי, והתבה המסיימת, הללויה, הוא יברכך, פתיחת ברכת כהנים. רוס"ת אותיות אהיה ואמ"ת כג פעמים אהיה – "אהיה אשר אהיה".

חשובה במספר הזה? ["ואתחנן"]. נכון. יש הרבה מלים¹, אבל הכי חשובה היא **תפלה**. יש בתהלים "תפלה לדוד" ו"תפלה למשה" אבל לפי זהו מה התפלה הכי חשובה, שעולה על כל התפלות האחרות? ["תפלה לעני"]. יש כאן במבנה הפרק רמז מובהק של **תפלה** (אותיות) ל-**עני** (תבות). אם סופרים את הללו-יה כשתי תבות אז יש 131 תבות והסימן הוא **תפלה-ענוה** או **תפלה-עונה** – התפלה היא ביטוי העניה שלנו, מתוך ענוה, לקריאת השי"ת להתקרב אליו יתברך, כפי שצוּעק הנביא "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה וגו'". בעצם, ה"תפלה לעני" היא כולה עניה מתוך כניעה-ענוה עצומה ושפיכת שיח לה' הגם ש"אין מלה בלשוני". והנה בהמשך הפרק נאמר "אני עניתי מאד" ויש מפרשים לשון **עני** ויש מפרשים

הראשונות הן **אהב** ו-**תי** במספר קטן שוה עוד ה – אך המיוחד כאן ששרש **אהב** מופיע בפירושו. אם כן, זהו דבר מיוחד – פרק שכל ענינו אהבה (לפי הכלל שהכל הולך אחר הפתיחה).

מבנה הפרק: "ט כסלו ו"תפלה לעני"

לפני שנתבונן בתוכן של הפרק נאמר כמה רמזים במבנה שלו – מספר הפסוקים, התבות והאותיות:

נתחיל מהקל: יש בפרק **יט** פסוקים והמספר של הפרק הוא **קטז** (בגימטריא "**חן חן**", **כל-יכול** וכו'), אבל **קטז** הוא גם שם של חדש, איזה? [**כסלו**]. אז יש כאן רמז מובהק ל-**יט כסלו**. צריך להתעצם עם הפרק הזה עד י"ט כסלו, ועד בכלל, וגם אחר כך. **יט כסלו** בגימטריא **מצה** – אז יש לכך קשר גם לפסח. רבי לוי יצחק, האבא של הרבי, שיום ההולדת שלו הוא בפסח, מסביר כמה קשרים בין י"ט כסלו לחג הפסח.

כעת נתבונן במספר התבות ומספר האותיות. יותר קל לספור את התבות – יש בפרק 130 תבות (אם סופרים את "הללויה" כתבה אחת), מספר חשוב בקבלה, ה פעמים הוי"ה² (הרומז להמתקת ה גבורות על ידי ה חסדים). מספר האותיות בפרק הוא 515 – מה המלה הכי

¹ יש לומר שמשם רבינו אמר פסוק זה כשהתפלל להיכנס לארץ ישראל – "אתהלך לפני הוי' בארץ החיים". והוא על דרך דרשת חז"ל על פסוקי פרק זה (דברים רבה יא, ה ועד"ז בתנחומא ברכה ג):

א"ר יצחק היתה נפשו של משה מתקשה לצאת והיה משה מסיח עם נפשו ואמר נפשי תאמר שביקש מלה"מ לשלום עליך אמרה לו לא יעשה הקב"ה כן כי חלצת נפשי ממות ותאמר שראית אותן בוכין ובכית עמהן אמרה לו את עיני מן דמעה אמר לה ותאמר שבקשו לדחות אותך לגיהנם א"ל ואת רגלי מדחי א"ל ולהיכן את עתידה להלך א"ל אתהלך לפני ה' בארצות החיים כיון ששמע משה כך נתן לה רשות אמר לה שובי נפשי למנוחייכו וגו'.

² מספר זה עולה גם **מנחה** פנים ואחור, דהיינו ה"פ **מנחה**, הרומזת גם לארבעת כתלי המקדש ולגגו (ראה לחיות במרחב אלקי ביאור יא ובכ"ד), עליו עומד מלך המשיח ומכריז "עונים סוד תפלה לעני" או תפלה-ענוה, כמבואר בפנים] הגיע זמן גאולתכם!".

(סוד שם מלא, הוי' אלהים וכן אהיה הוי' א-דני) והשאר = 4554 = 22 פעמים אור (כנגד "עשרים ושתים אותיות יסוד"). בפסוק "אהבתי וגו'" – "את קולי תחננני" היינו יחוד קול דבור (יחוד יעקב ורחל), כמו שיתבאר בפנים, והם כנגד "את השמים ואת הארץ" של "בראשית וגו'" (שמים ארץ קול דבור יעקב רחל = 1449 = 7 [בכל זוג יש 7 אותיות] פעמים אור).

³ שם "הוי" עצמו חוזר בפרק יה פעמים (הרמוז בסיום: "הללו-יה"), בסוד "כי ביה הוי' צור עולמים", כשהופעה השביעית-החביבה שלו היא בפסוק "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים".

הבעל שם טוב אמר שסוד נטילת ידיים מוסרים רק לחד בדרא (וכך הרגיש ברגע שנסתלק בעל אור החיים הקדוש). "סוד הוי" ליראיו ובריתו להודיעם" ו"אין אתנו יודע עד מה" ובכל זאת יש לומר שסוד נטילת ידיים קשור ליכולת החד בדרא להמשיך שפע פרנסה בגו"ר לעם ישראל (ובכך לזרז את הגאולה). הערך הממוצע של שלש התבות "על נטילת ידיים" = 221 (מספר ההשראה ה-11) = אהבה פעמים טוב, שם אהוה, ר"ת "את השמים ואת הארץ", היכולת של הצדיק-יסוד-עולם לחבר שמים וארץ ולהמשיך שפע וברכה משמים לארץ, והכל באהבה. גם "אני עניתי מאד" הוא כפולה של טוב (לח פעמים טוב, "על נטילת ידיים" = לט פעמים טוב). שני הלשונות יחד (בכל לשון יש ג תבות ו-יא אותיות) – "אני עניתי מאד" "על נטילת ידיים" = מזל פעמים טוב! ועוד רמוז: נשיאת ידיים ("שאו ידכם קדש וברכו את הוי") היא סוד נשיאת כל יד ל"כה" (האותיות שלאחר יד) – "כה תברכו את בני ישראל".

"כי ישמע הוי' את קולי תחנוני": ה' שומע את

ישראל

שוב, הפסוק הראשון של הפרק הוא "אהבתי כי ישמע הוי' את קולי תחנוני". כמה דברים יש כאן ש"אהבתי" שה' ישמע? בפשט מוזכרים שני דברים – "קולי" ו"תחנוני". מה היחס ביניהם? [קול-דבור]. יש כאן יחוד של קול ודבור על פי הקבלה, יחוד יעקב ("הקל קול יעקב") ורחל (שענינה דבור בכלל ותחנונים בפרט, "תחנונים ידבר רש").

אך אם מעמיקים יותר בפירושים הפנימיים של הפסוק⁶⁴ ניתן לזהות שגם תחלת המשפט קובעת ברכה לעצמה, "אהבתי כי ישמע הוי'" –

לשון עניה-עונה, כפי שתכף נראה, בהתאם לשתי השיטות במנין תבות הפרק, (דוק היטב).

"אני עניתי מאד": הפיכת ה'אני' ל'עני'

כתוב בהמשך הפרק "האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד" – לשון של עניות. התרגום ורש"י מפרשים "עניתי" לשון עניה ודבור, אבל שאר המפרשים⁶⁵ מפרשים "עניתי" לשון עינוי ועוני. יש כאן עוד קשר לפסח, בו אוכלים "לחם עני" שמתפרש גם לשון עניות ("דרכו של עני בפרוסה") וגם מלשון עניה ("לחם שעונים עליו דברים הרבה"), והרי המצה עצמה היא "מיכלא דמהימנותא" ("האמנתי") וכל ענינו של פסח הוא גאולת הדבור, פה-סח ("כי אדבר").

נתבונן עוד בביטוי "אני עניתי מאד": תמיד מוסבר ש-א היא הפנימיות של ה-ע, ולכן הפנימיות של עני היא אני – "אני עניתי". כתוב "אני עניתי מאד", יש גם ב"אני" וגם ב"מאד" שלש אותיות, אז אפשר לעשות הכאה פרטית – א פעמים מ, נ פעמים א, י פעמים ד – בגימטריא עני. יש כאן משהו מאד יפה, שה"מאד" – "בכל מאדך" – הופך את ה"אני" ל'עני' (חז"ל דרשו "בכל מאדך" "בכל ממונך" וכאשר נותן את כל ממונו לה' אזי ממילא נשאר ה"אני" "עני"), הוא עושה לו את הפעולה של "עניתי" שכתובה ביניהם (הקשר של "עניתי מאד" מודגש גם בכך ש-עניתי עולה יב פעמים מאד וממילא שתי התבות יחד "עניתי מאד" עולות אחד פעמים מאד, בסוד "אדם אחד" = נח, יונח מצא חן בעיני הוי") מאלף מצאתי [א בתוך 'עניתי']". אחד מאד בהכאה פרטית = 64, ח ברבוע, אדם-חיה).

ידוע שקיום מצות נטילת ידיים (מז' מצות דרבנן – לפי הסימן נ"ע בשמח"ה היא המצוה הראשונה, "בתר רישא גופא אזיל") היא סגולה נגד עניות, כרמוז בר"ת "על נטילת ידיים".

⁶⁴ ראה באופנים שונים בפירושי הפסוק בתהלים עם אסיפת אמרים מתלמידי הבעש"ט, בפרט במובא משם מהקדושת לוי ובשם רבי מרדכי מנעשחית.

⁶⁵ אבן עזרא, רד"ק מצודות ומלבי"ם.

מתוך דחילו ורחימו – ר"ת דו"ר, כפי שמובא בכ"מ – רמז גם לשרש של דירה). אחרי השתיקה ("חש") בה היהודי מרגיש "כי ישמע הוי" הוא משמיע קול – ובקבלה מוסבר ש"קול יעקב" הוא היסוד שלו, בו מתחוללת המילה-ההבדלה ("מל" הראשון, לשון ברית מילה) – עד לשלמות הביטוי בדבור מפורש, "תחנוני" ("מל" השני, לשון מלול ודבור).

"כי הטא אזנו לי": סוד הצמצום

גם הפסוק הבא ממשיך את שמיעת ה': "כי הטא אזנו לי". במדרש תהלים על הפסוק יש כאן ביטוי שה' כורה און להקשיב לעם ישראל ("אין האונים של מעלה כרויות אלא לשמוע תפלתי בלבד, שנאמר 'אונים כרית לי', וכתוב 'הטא אזנך לי'"), ה' חופר-כורה בעצמו חלל להאזין לעם ישראל והחלל הזה מזמין ומושך אותנו לגשת אליו. גישה היא גם לתפלה וגם למלחמה, דהיינו תפלת בעל דין. ה' לא רק 'מוכן להקשיב', אלא הוא יוצר ואקום שממש מושך אותנו אליו. יש ביטוי 'להכנס במישהו' – כאן ה' מושך אותנו להכנס בו [כמו בסיפור שרבי לוי יצחק מברדיטשוב התלהב בליל הסדר, קפץ על השלחן וצעק לה': 'או שאני נכנס בך, או שאתה נכנס בי'].

בלשון החסידות, ה' פועל בעצמו "חותם שוקע" שגורם לנו לפעול בדרך של "חותם בולט" ולהכנס אליו. לפעמים אנחנו צריכים להיות "חותם שוקע", כדי להזמין את ה' להכנס אלינו, אבל ב"כי הטא אזנו לי" ה' עושה "חותם שוקע" ומזמין אותנו להכנס אליו. מה הציור שה' כורה חלל כדי שנבוא אליו? זהו כל החידוש של האריז"ל, סוד הצמצום שה' עושה לעמידת העולמות.²⁷

"אהבתי" את עצם הדבר שה' שומע, עוד לפני שמדובר במה שאני משמיע לו ("קולי תחנוני"). גם הפסוק הבא מתחיל "כי הטא אזנו לי" – יש נכונות של ה' לשמוע והוא מטה און עוד לפני שהיהודי מדבר אליו. אם כן, יש כאן כבר שלשה דברים במשפט ש"אהבתי"²⁸, שמסודרים היטב במבנה של חש-מל-מל, שתיקה ולאחריה שתי בחינות של הבעה, קול ודבור:

"כי ישמע הוי" היינו מה שה' מתאווה לשמוע את תפלתם של צדיקים, "השמיעני את קולך כי קולך ערב". עוד לפני שיהודי מתחיל להתפלל, להשמיע את קולו ותחנוניו לה', הוא צריך לדעת שה' מקשיב לו. לפני התפלה היהודי שותק ומתבונן, צריך להתבונן עד שהוא מרגיש שה' מתאווה ומשתוקק לשמוע אותו, ואז הוא מתחיל להתפלל (והשתיקה מחדירה ממד של "חש" גם בתפלה עצמה²⁹). חז"ל אומרים במדרש שני דברים שה' מתאווה אליהם, לשמוע תפלתם של צדיקים ודירה בתחנונים ("נתאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחנונים"), וכנראה שהא תליא – הדירה בתחנונים היא כאשר ה' מתלבש בתוך התפלה של הצדיקים, התפלה של עם ישראל (התפלה היא

²⁷ וראה גם בפירוש המלבי"ם: "כי הטא אזנו לי" – כמי שמטה אזנו אל בן יחידו אולי ישמיע קולו כי קולו ערב לו ורוצה לשמוע תחנוניו".

²⁸ יש כאן קשר נוסף לפסוק "בראשית וגו'". שלשת הדברים ש"אהבתי" (מתאים לרמז הידוע ש"בראשית" = שלשה דברים יחד) – "ישמע הוי"... קולי תחנוני" = "בראשית ברא".

²⁹ כמובא באסיפת אמרים על תהלים (בפירוש האחרון על הפסוק):

אהבתי כי ישמע ה' וגו'. ויש להבין מי אשר לא יאהב שישמע ה' את קול תחנוניו? וי"ל אהבתי כי ישמע רק ה' את קולי תחנוני ולא זולתו, על דרך וקולה לא ישמע.

²⁷ לפעמים מוסבר שחלל הצמצום הראשון הוא ע"ד תלת חללי גולגלתא, חלל בראש, 'חור בראש' (כאשר הרב מסלק את כל אור השגתו של עצמו כדי להמציא פתח כל

זהו פירוש יפה, שלכאורה לא עולה בקנה אחד עם הפירוש הראשון, שהרי לפיו "ובימי" כולו מתייחס לימים טובים, וכלל לא לימי הרעה. איך נחבר את הפירושים? צריך לומר שיש כאן איזו הקדמת רפואה למכה, איזו סגולה בשמירת הימים הטובים – כאשר יהודי שומר כדבעי את הימים הטובים וקורא בהם לה' הדבר יגרום לכך שגם אם יבואו ימים לא טובים הוא יוכל לקרוא בהם אל ה' וה' יטה לו אזן וישמע את קולו".

"ובימי אקרא" בגימטריא **שע** – סוד ההמשכה מ-**שע** נהורין של אור הפנים.

הופעות "אקרא" בפרק קט"ז

כמה פעמים חוזרת המלה האחרונה כאן בפסוק, ["ובימי] אקרא", בכל הפרק? [4]. זהו הריכוז הכי גבוה של המלה "אקרא" בתנ"ך¹⁷, שחוזרת כאן ארבע פעמים¹⁸ – פעם אחת בפסוק שלמדנו כרגע, ועוד שלש פעמים בהמשך הפרק בביטוי זהה, "**ובשם הוי' אקרא**" שעולה בגימטריא שם הוי' ב"ה ברבוע (רמז להתעוררות רחמים רבים, שני שמות "הוי'

השבת" וביחד עם "יום תרועה" ו"יום הכפרים" = 2678, 103 פעמים הוי' ב"ה, חשבון עשרת הדורות מאדם עד נח (הרומזים לכל ימות עולם מאדם עד משיח כנודע) – **אדם שת אנוש קינן מהללאל ירד חנוך מתושלה למך נח** (כמו שכתבו בתחלת ספר דברי הימים) – כאשר **אדם נח** ("נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן") = 103 !

¹⁷ ובפנים יפות (שמות ב, כג – הובא בתהלים עם פנים יפות) כתב עד"ז שבזכות הימים הטובים נצל בימי הצרה, ובאר שגם "ובשם הוי' אקרא" (להצלה מהצרה, אנא הוי' מלטה נפשי") היינו בזכות השבת שנקראת "שמא דקוב"ה" (ועד"ז כל יום טוב שנקרא שבתון) – עיי"ש.

¹⁸ המלה "אקרא" מופיע בתנ"ך 28 פעמים, מתוכן 17 בתהלים (בחלוקת 28 לפי 'חתך זהב'), כאשר 4 הפעמים האחרונות הן בפרקנו.

¹⁹ בפסוקים ב, ד, יג ו-יז – סה"כ לו.

"ובימי אקרא": ימי הקריאה לה'

הפסוק מסיים "ובימי אקרא". מהם "ימי" רש"י מפרש¹⁹ "ובימי", לשון רבים, על שני סוגי ימים – ימי טובה וימי רעה. כמו שכתוב בעוד מקומות, גם בימים המוצלחים שלי אני מתפלל לה' וגם בימים הלא-מוצלחים שלי אני מתפלל אליו. היום אומרים שההבדל על איזה רגל קמתי – גם בימים שקמתי על רגל ימין אני קורא לה' וגם בימים שקמתי על רגל שמאל אני קורא אליו.

אבל יש גם פירוש שונה²⁰, ש"ובימי אקרא" מדבר על הימים המיוחדים – ימים טובים דווקא. מדובר על הימים הטובים בכלל, אך בפרט כתוב ש"ימי" מתייחס לימים הטובים שנאמר בהם "יום" – "יום השבת", "יום הכפרים" וראש השנה שנקרא "יום תרועה"²¹.

שהוא להשכיל את תלמידו). לפעמים – חלל הלב (סילוק רגש אין-סופי כדי להמציא מדות מדודות), ולפעמים – חלל הפה (שדווקא בתוך חלל הפה אפשר להמשיך 'קו', היינו סוד הקול שממנו הדבור, עשרת המאמרות של בריאת העולם). כאן מוסבר בסוד כרית-חלל האזן. **ראש-לב-פה-אזן** = 676 = 26, שם הוי' ב"ה, ברבוע. ממוצע 4 התבות = 13, אחד, ברבוע. **חלל הראש כו'** = 968, הרבוע הכפול של 22 (אתון דאורייתא).

¹⁷ וזה לשונו: "בימי צרתי אקראנו ובימי גאולתי אשבחנו". שני השרשים **קרא** ו-**שבח** עולים ביחד **תורה**.
¹⁸ מדרש שוחר טוב על הפסוק, וראה גם במלבי"ם (בהמשך לדבריו הנ"ל הערה י): "ובימי אקרא" – וע"כ [מכיון שה' מטה אזן לשמוע את קול בנו יחידו הערב לו, כנ"ל] גם בימי אקרא – גם בעת הטובה, לא בדמי ימי, רק בימי הטובים קראתי והתפללתי אל ה' (שסתם ימים נאמר על ימים טובים)".

¹⁹ על פי יל"ש וזית רענן. וראה גם מדרש תהלים ופנים יפות. **יום השבת יום תרועה יום הכפרים** = 3 פעמים (ממוצע כל ביטוי) 637, 72 פעמים = 13 = "יראת הוי'", הוי' תורה ועוד. הפסוק של שבת הוא "**ביום השבת כיום**

(שייך לפסח) תיאור מופלא, כיצד בסעודה שה' עושה לצדיקים לעתיד לבוא (הרמוז בפסוק "ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק") – סעודת לויתן – נותנים "כוס של ברכה" לאברהם אבינו שיברך והוא מסרב לברך. יש כאן ציור מופלא, שה' נותן למישהו את הכוס ואומר לו "ברך", והוא אומר – עם כל הכבוד, אבל "איני מברך" מפני סבה שיש לי. למה אברהם לא מברך? הוא אומר "איני מברך שיצא ממני ישמעאל". אחר כך ה' אומר ליצחק אבינו "טול וברך" ויצחק אומר שלא יברך כי יצא ממנו עשו. אחר כך ה' אומר ליעקב אבינו "טול וברך" ויעקב אומר שלא יברך כי נשא שתי אחיות שהתורה עתידה לאסור. אחר כך ה' אומר למשה רבינו לברך, ולמה משה רבינו לא יברך? [כי הוא נשא בת מדין]. היא היתה גיורת, גיור כהלכה, אז זה בסדר גמור. אם כבר הבעיה, לדעת מרים ואהרן על כל פנים, שהוא פרש ממנה בסוף ימיו, אך באמת ה' אמר לו לפרוש. בכל אופן, זה לא מה שכתוב כאן – כתוב שמשה אמר שלא יברך כי לא זכה להכנס לארץ ישראל. באמת שני הדברים האלה הם קשורים, הא בהא תליא – הכניסה לארץ נקראת ביאה, ביאה לארץ, וכתוב בה "כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך". משה פורש מן האשה, כך ה' אמר לו, והוא גם לא נכנס לארץ בגזרת ה' – זהו אותו ענין. יש כאן עוד אסמכתא חזקה לכך שמשיח לא יפרוש מהאשה – הרי משיח בוודאי בא לארץ. לפי הרמב"ם המשיח יצמח בארץ, אבל גם לפי מי שאומר שהוא לאו דווקא יצמח בארץ – בוודאי שהוא יגיע לארץ ישראל. [גם

הוי"ו שלפני יג מדות הרחמים), ביטוי שלא מופיע בשום מקום נוסף בתנ"ך (אכן המקור לביטוי הוא בדברי משה רבינו בתחלת שירת האזינו "כי שם הוי' אקרא הבו גדל לאלהינו", וכן אומר אליהו הנביא בהר כרמל, "ואני אקרא בשם הוי"ו").²¹ האם יש עוד מלה בפרק עם אותה גימטריא כמו "אקרא"? ["אשא"]. בפסוק "כוס ישועות אשא ובשם הוי' אקרא" – רמז מובהק – אז יש בפרק אשא וד"פ אקרא.

הפסוק הראשון של "ובשם הוי' אקרא" (בו הביטוי הזה הוא בראש פסוק) בא בהמשך לפסוק הבא – "... צרה ויגון אמצא [גם] לשון נופל על לשון, עם 'אקרא'. ובשם הוי' אקרא, אנה הוי' מלטה נפשי" (דברנו באחד השיעורים האחרונים²² על תופעה של ו פעמים "אנה" ו-ז פעמים "אנא" – כאן מופיע "אנה" ב-ה). הקריאה הראשונה בשם ה' היא במציאות של קושי ומצוקה.

אחר כך כתוב "כוס ישועות אשא ובשם הוי' אקרא". על הפסוק הזה כתוב במסכת פסחים²³

²¹ משה אליהו דוד (ר"ת מאד – "אני עניתי מאד") = 411 (= אלישע, תלמיד אליהו – על ידי צירוף משה דוד לאליהו מקבלים אלישע, על ידי צירוף משה דוד ליעקב מקבלים ישראל, כמבואר במ"א) = 3 פעמים 137, ודוק.

²² ח' ניסן ש"ז.

²³ קיט, ב דו"ל:

מאי דכתיב ויגדל הילד ויגמל עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך ואומר להן איני מברך שיצא ממני ישמעאל אומר לו ליצחק טול וברך אומר להן איני מברך שיצא ממני עשו אומר לו ליעקב טול וברך אומר להם איני מברך שנשאתי שתי אחיות בהיהן שעתידה תורה לאוסרן עלי אומר לו למשה טול וברך אומר להם איני מברך שלא זכיתי ליכנס לארץ

ישראל לא בהי ולא במותי אומר לו ליהושע טול וברך אומר להן איני מברך שלא זכיתי לבן דכתיב יהושע בן נון נון בנו יהושע בנו אומר לו לדוד טול וברך אומר להן אני אברך ולי נאה לברך שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא.

ואמירת תודה היא הבסיס של כל עבודת ה' (ושל תיקון המדות בכלל) – "דע לומר תודה" שמלמדת האות ד. זה גם מדגיש את הקשר לדוד המלך, שהשם שלו מורכב משתי דלתין – דע לומר תודה ודע לומר תודה (וכן הודיה אותיות יהודה, שבט המלכות).

ג"פ "ובשם הוי' אקרא" (הכנעה-הבדלה-

המתקה) וד"פ "אקרא" (י-ה-ו-ה)

כנגד מה מכוונים שלשת ה"ובשם הוי' אקרא"? [הכנעה-הבדלה-המתקה]. כן, יש כאן שוב חש-מל-מל (כאשר שני האחרונים דומים, בסוד מל-מל, בכך שבאים בהקשר חיובי, משא"כ הראשון כנ"ל, ומופיע אחריהם "נדרי להוי' אשלם"), אך יותר מתאים להשתמש כאן במונחים היסודיים של הבעל שם טוב, הכנעה-הבדלה-המתקה:

ה"ובשם הוי' אקרא" הראשון הוא במצב של הכנעה, כאשר "אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא".

ב"כוס ישועות אשא ובשם הוי' אקרא" מודגשת ההבדלה של דוד המלך משאר הצדיקים, שדווקא לו ראוי לברך. [זה גם פסוק שאומרים בהבדלה...]. נכון. אצל דוד ביחס לשאר הצדיקים יש על דרך "המבדיל בין קדש לקדש".

ב"לך אזבח זבח תודה ובשם הוי' אקרא" יש כבר המתקה גמורה, כאשר מבטאים את ההודיה לה' בדבור ("מל" השני). כמו שאמרנו, המדרש מדגיש כאן את ה"הודיה", בדבור, ולא רק את קרבן התודה. בכלל, מתי ההודיה לה' מתבטאת דווקא בדבור ולא בקרבן תודה? דווקא בחג הפסח, שאי אפשר להקריב בו תודה כי יש בה עשר חלות חמץ, ולכן גם לא אומרים "מזמור לתודה" מערב פסח ועד סוף החג. [אבל יש משהו שקרבן פסח, שבזמן אכילתו מהללים את ה', הכי דומה לקרבן תודה – גם הוא נאכל רק לילה אחד וגם אליו מצרפים

אהרן לא נכנס לארץ]. כן, אבל חז"ל לא אומרים כאן שמציעים לו לזמן. [כתוב בפרשה שלנו "יין ושכר אל תשת"...]. כן, אולי נדבר מחר איך בכלל הכהנים שותים ארבע כוסות בסעודת משיח ועוד קודם איך הם שותים ארבע כוסות בליל הסדר. בכל אופן, אחר כך ה' אומר ליהושע בן נון "טול וברך" – יהושע הוא בסדר בענין של ארץ ישראל, הוא נכנס לארץ וכבש אותה. למה שהוא לא יברך? [הוא התרשל בכיבוש הארץ]. נכון שיהושע התרשל בכיבוש הארץ, הוא לא כבש את הכל, אבל לא זו הסבה שהגמרא אומרת. למה יהושע לא יברך? כי לא היו לו בנים. כן היו ליהושע בנות, כך אומרים חז"ל. אם הסבה היא שלא קיים מצות "פרו ורבו" בכן ובת, גם למשה רבינו היו רק שני בנים, אבל הוא כן קיים מצות "פרו ורבו" כדעת בית שמאי, כמו שאנו תמיד מסבירים על הנטיה של משה רבינו לדעת בית שמאי (משה ר"ת משה שמאי הלל, שמאי סמוך למשה). יש גם דעה בתוספתא שיוצאים ידי חובת "פרו ורבו" בכן או בבת, אבל כנראה שיהושע לא סבר ככה. אחר כך ה' אומר לדוד "טול וברך", ועוד לפני שהוא נותן לו את הכוס דוד אומר מעצמו "אני אברך ולי נאה לברך"²², שנאמר 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא'²³. מה מזכירה לנו האמירה ש'כך אעשה! מעצמי? את רבקה אמנו שאמרה "אלך", מעצמי, גם אם לא תרצו. הפעם השלישית שהביטוי חוזר בפרק היא "לך אזבח זבח תודה ובשם הוי' אקרא". חז"ל אומרים שכל הקרבנות בטלים לעתיד לבוא חוץ מקרבן תודה – בסוף יש הודיה לה' על הגאולה. במדרש תהלים מדגישים כאן לשון הודיה – "הודיה אני חייב לך". הכרת הטוב

²² "אני אברך ולי נאה לברך" = אברהם יצחק יעקב – דוד הוא הרגל הרביעי של המרכבה המקבל וכולל את מעלות שלשת האבות.

²³ סוד "לישועתך קייתי הוי'" שעולה אברהם יצחק יעקב משה יהושע דוד.

ארבעת הצירופים בעלי המשמעות של אותיות אלה.

בשלת הכינויים שמכנים כאן את ה' גם יש חש-מל-מל (לפי הסדר שהם באים בפסוק), מצד ה'. הרמב"ן מסביר על יג מדות הרחמים ש"רחום וחנון אך אפים" הן מדות עצמיות, שאינן פועל יוצא – ה' הוא "חנון" בעצמו, "חש" ו"פעול" ביחס למציאות לפני שהוא פועל בה. "צדיק", בסוד "וצדיק יסוד עולם", שיך ל"מל" לשון מילה והבדלה. "מרחם" היינו פעולת ה' הממתיקה את המציאות ("חנון" הוא "פעול" כנ"ל ואילו "מרחם" הוא פועל יוצא. יש כאן אם כן תהליך ברור מן הכח אל הפועל, כאשר ה"צדיק" הוא הממוצע המחבר את ה"חנון" ל"מרחם").

כמה שוה **חנון-וצדיק-מרחם** (כמו שכתוב בפסוק)? [612, ברית]. נכון, ומה מקבלים כשמחלקים **ברית** לשלש (ממוצע שלשת הכינויים כאן)? יש כאן **צדיק-צדיק-צדיק**, מובן למה יש ו החבור ב"וצדיק", הכל כאן הוא **צדיק**¹².

¹² רק **חנון וצדיק** משלימים ל-חי ברבוע ו-מרחם (בגימטריא רפה) עולה טז פעמים חי.

אם בונים סדרה רבועית משלש המלים בסדר עולה (**חנון-וצדיק-מרחם**) הבסיס יהיה 18- והמספר שלפי חנון יהיה 0. נמצא ששלת הכינויים של ה' צומחים (הר"ת שלהם הוא צמח כנ"ל בפנים) מאפס! ששת המספרים הראשונים בסדרה (114, 210, 288, 348, 390, 414), שהחל מאפס היינו 7 המספרים הראשונים בסדרה ("כל השביעין חביבין"), יעלו 42 ברבוע (ד"פ **אמת**, חותמו של הקב"ה – צדיק של עולם, "חנון הוי" וצדיק" – **אמת**); בצירוף המספר השביעי (420) יעלה הכל **יב** פעמים **יעקב**, בסוד **יב** שבטי י-ה; וכשמגיעים עד שלשה עשר מספרים (114, 210, 288, 348, 390, 414, 420, 408, 378, 330, 264, 180, 78), כל המספרים החיוביים בסדרה, עולה הכל **כא** פעמים **יעקב** (עד המספר העשירי ממוצע כל אבר הוא 330, האבר העשירי בסדרה; עד

לחמים כי הוא נאכל "על מצות" [כך, לכן גם ב"איזהו מקומן" הם באים יחד]¹³.

אבל אמרנו שיש ארבע פעמים "אקרא" בפרק, אז מתאים להכניס את כולם במבנה אחד: ה"אקרא" הראשון הוא "ובימי אקרא", במציאות היולית – יום טוב או יום רע – שמתאימה ל-י של שם הוי', שהיא עדיין היולית (ככלל, "יום" היינו ראשית הגילוי, חכמה, ה-י של שם הוי'). ה"אקרא" השני, "צרה ויגון אמצא. ובשם הוי' אקרא", שיך לבינה, בסוד "מינה דינין מתערין". ככלל, לפעמים הסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה הוא מלמטה למעלה ולפעמים מלמעלה למטה, כמו שמוסבר בביאורים שלנו למאמר "הרכבת אנוש לראשנו". בסדר מלמעלה למטה הכנעה-הבדלה-המתקה הם בינה-תפארת-מלכות (סוד "הלך בתם"), וכך כאן שלשת ה"ובשם הוי' אקרא" מכוונים כנגד הוה שבשם ("כוס ישועות וגו'" כנגד ה-ו של שם הוי', מדות הלב, מקום הישועה בנפש, כידוע בפירוש "מלך עוזר ומושיע ומגן". "לך אזבח זבח תודה וגו'" היינו הודיה בפה כנ"ל, "איהי בהוד", ה תתאה שבשם).

חנון-צדיק-מרחם

בפסוק הבא, "חנון הוי" וצדיק ואלהינו מרחם", יש רמז ל-**חמץ** – ר"ת **חנון-מרחם-צדיק**. כמוכן, הם גם ראשי תיבות **צמח** – שנאמר על משיח – וגם ר"ת **מצח** ו-**מחץ**,

¹³ ב"פסח מצה ומרור" קרבן פסח הוא בשמאל, בגבורה (יסוד האש, סוד הקרבן ככלל, עיקר מצות ההעלאה בתורה, עמוד העבודה השיך לקו שמאל, סוד "רזא דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף"), המצה בימין (קמח ומים), חסד (סוד הלהם ככלל שהוא עיקר הסעודה), והמרור באמצע, תפארת, מקום הרחמים (כמקום סידורו בקערת ליל הסדר כנודע). בקו שמאל, מתחת לספירת הגבורה, קרבן פסח, בא ספירת ההוד, קרבן תודה, ודוק.

אבל יש בגמרא^כ עוד פירוש, שמופיע בתוך מחלוקת של רבי ישמעאל ורבי עקיבא לגבי השאלה האם "קטני בני רשעי ישראל" באים לעולם הבא. רבי ישמעאל לומד מהפסוק "אשר לא יעזב להם שרש וענף" שאין הם באים לעולם הבא, אבל שם רואים את "חסידותיה דרבי עקיבא" שאומר "באים הם לעולם הבא, שנאמר 'שומר פתאים ה', שכן קוראים בכרכי הים לינוקא פתאי". הפשט של הגמרא מדבר על קטני בני רשעי ישראל שמתו והם באים לחיי העולם הבא, אבל יש שיחה של הרב^כ שקושר את כל הסוגיא הזו לענין של "תינוק שנשבה" – מאד מתאים ל"קטני בני רשעי ישראל", שגדלו אצל רשעים, וגם כאשר הוא כבר גדול הוא עדיין בגדר "תינוק" ו"פתאי" – ומסביר שה' שומר על בני הרשעים כדי שיחזרו בתשובה וכך הם באים לעולם הבא (גם בעולם הזה, בסוד "עולמך תראה בחייך", על ידי קיום תורה ומצוות). אנחנו בדור שכולם פתיים. אם כן, ה"שמר פתאים" שייך לענין של "לאלתר לתשובה, לאלתר לגאולה". [כבה האור בבית כנסת]. כעת אנחנו יכולים להיות עוד יותר "פתאים" וה' שומר אותנו.

הביטוי כאן בגמרא הוא מאד מיוחד, "קטני רשעי בני ישראל". כמה הוא שוה בגימטריא? "קטני רשעי בני ישראל" שוה 1352, בן פעמים הוי' (רבע כפול של שם הוי'). רק קטני שוה 13,169 (אחד) ברבע. בהגדה יש ארבעה בנים שבכל אחד כתוב "אחד", ו-ד פעמים אחד עולה בן, וכאן הכל בן כפול פעמיים אחד. הרמז הזה אומר שגם "קטני רשעי בני ישראל" הם בגדר בן הוי', "בנים אתם להוי'".

זאת "לעיני כל ישראל", שמכאן נסב"ת "בראשית ברא... פרו ורבו...". "שמר פתאים הוי'" ועוד הוי' = 1368 = לאה ("אם הבנים שמחה") פעמים חוה-חוה (ראשונה ושניה).

^כ סנהדרין קי, ב.

^כ שיחת ש"פ וישלח תשל"א.

"שמר פתאים הוי'"

הפסוק הבא הוא "שמר פתאים הוי' דלתי ולי יהושיעי". מי הם הפתאים שה' צריך לשמור? יש כאן שלשה פירושים:

הגמרא מביאה את הפסוק הזה לגבי שלש נשים שיש סכנה בכך שהן תתעברנה – קטנה, מעוברת ומניקה – ואומרת ש"זו וזו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו משום שנאמר שומר פתאים ה'". זהו יסוד לכך שאנחנו עונים לכל אשה ששואלת בענין שלא לעשות שום התעברות, לא לעשות שום חשבונות – צריך להיות פתאים בתחום הזה. [במסכת נדה מופיע גם לגבי תשמיש ביום התשעים להריון]. כן, רואים שחז"ל מביאים את הפסוק הזה להלכה בעניני פרייון ואישות. הוא מופיע גם ביחס לחישוב של תקופות (וגם ביחס לעוד כמה דברים שיש בהם סכנה), שהן בערך פעם בתשעים יום (שליש תקופת ההריון, וכידוע התיחסות חז"ל לשלשת שלישי הריון^כ) – צריך להיות פתי ולא לחשב חשבונות של תקופות וזמנים.

המספר האחד עשרה ממוצע כל אבר בסדרה עולה חנון-וצדיק שעולה חי ברבע; עד המספר השנים עשר ממוצע כל אבר הוא יב פעמים הוי', שלמות צירופי שם הוי' ב"ה). בסיס הסדרה הוא מינוס חי כנ"ל וכל מספר שלישי בסדרה הוא כפולה של חי. יש ב-יג המספרים החיוביים של הסדרה שני מספרים שהנם כפולות של שם הוי' ב"ה – 390 = יה פעמים הוי' ו-78 = ג פעמים הוי' (יחד – חי פעמים הוי'). שאר יא המספרים = 3354 = ג"פ "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (= הוי' פעמים "הוי' הוא האלהים"). והנה, רת"ס יג המספרים הנ"ל – 78 420 114 = 612 (ברית, ג"פ צדיק) = "חנון הוי' וצדיק ואלהינו מרחם" (ג המספרים הראשונים)!

^כ פתי ועוד הוי' = "אשר עשה משה] לעיני כל ישראל", מספר ההשראה ה-חוה – זוהי עיקר ההשראה של חוה, "אם כל חי", ותכלית תורת משה רבינו, לגלות

של פתי כרומז ליינ). שבת דמעלי שבתא היינו זמן פתיות הנשים (זמן עונת ת"ח לשם הולדת ילדים). שבת דצפרא דשבתא היינו זמן פתיות הקטנים (שמחלקים להם סוכריות בבית הכנסת על עניית אמן, "וייה אמן וגו"). שבת דרעוא דרעוין ("היום לא תמצאוהו בשדה", היינו שלא תמצאוהו בקטנות) היינו זמן פתיות הגדולים (כמו משה רבינו שנסתלק ברעוא דרעוין, היינו סילוק הדעת לרדל"א, אמונה פשוטה, כמו בפרשת "ואתה תצוה" שאין שמו של משה מוזכר, שכך קיים "מחני נא מספרך אשר כתבת", "ואיננו וגו").

כוונת עניית-דלתי בקריאת שמע

הפסוק מסיים "דלתי ולי יהושיע"^{לא}. קודם הזכרנו שיש בפרק סוד של "תפלה לעני" שרמוז במלה "עניתי", לשון עניות, אך כאן יש עוד מלה של עניות – "דלתי". הדל הוא עוד יותר מעני, וכאשר "דלתי" ה' הושיע לי (וכדברי המלבי"ם עה"פ: "מה שדלותי בחולי, היה מצד שה' שומר פתאים, שבזה רצה לשמור אותי מחטא ולהחזירני בתשובה, כי בזה עצמו אשר דלותי עיי"כ לי יהושיע" – יושיעני תשועת הגוף והנפש"). מתי מתאים לכוון את הסוד של עניית-דלתי שיש כאן בפרק? בקריאת שמע, שיש בה ע ו-ד רבתי – "שמע... אחד".

מה יהיה אם במקום ה-ע וה-ד נכתוב "עניתי" ו"דלתי" (כאילו כותבים את קריאת שמע ומהאותיות האלה 'מורידים' באופן אופקי את המלים "עניתי" ו"דלתי")? התוספת בגימטריא תהיה של 910 ("עניתי" "דלתי"), לה פעמים הוי', ומכיון שכל קריאת שמע עולה מג פעמים הוי' (המספר הראשון שמתחלק גם בשם הוי' וגם בשם אלהים, כנודע) הכל יעלה יחד עח

אלהיכם", וה' שומר שיחזרו בתשובה ושיבואו לעולם הבא (גם בעולם הזה כנ"ל), כפי שאומר רבי עקיבא וודאי הלכה כמותו.

עוד פירוש ב"פתאים" הוא אלו שמתפתים. עם ישראל נקרא "יונה פותה" – הוא מתפתה לקב"ה. גם הקב"ה בעצמו מתפתה, בתפלת ראש השנה אנחנו אומרים "אפתנו בשופר". [כתוב ש"פתי יאמין לכל דבר" זה משה רבינו]. כן, זה כבר שייך לפירוש השלישי, שהצדיקים מתפתים לה' ומתפתים לדברים טובים שרוצה בהם ה'. כתוב בתניא שמשה רבינו הוא הדעת של עם ישראל, דבר שנשמע הפוך מפתי, אבל גם כתוב בתניא "כי פתי יאמין לכל דבר וערום יבין וגו' ולגבי הקב"ה שהוא למעלה מן השכל והדעת ולית מחשבה תפיסא ביה כלל הכל כפתים אצלו יתברך". למדנו קודם מאמר^ל בו הרבי אומר שהמשיח נקרא גם מלך וגם רב – "רב" הוא נקרא לגבי מה שהוא מלמד תורה את עם ישראל ומושג בטעם ודעת ו"מלך" לגבי מה שנשאר עדיין במקיף למעלה מטעם ודעת צריך להאמין בו. כך משה רבינו הוא הדעת של עם ישראל במה שאפשר להשיג בטעם ודעת, והוא "פתי יאמין לכל דבר" שמנהיג את עם ישראל כ"יונה פותה" במה שלמעלה מטעם ודעת וצריך להתפתות אליו (בפרט ביחס לחקי התורה שאין להם טעם גלוי, וכרמוז בחבת פתי נוטריקון "פרה אדמה תמימה" – "זאת חקת התורה").

אם כן, היו לנו שלשה פירושים ב"שמר פתאים הוי'" – בעניני נשים ואישות; ביחס לקטני בני רשעי ישראל, תינוקות שנשבו; וביחס לכל עם ישראל (כולל גדולי ישראל, גם משה רבינו) שמתפתים לה'. ורמז נאה: **נשים קטנים גדולים** = **שבת**, שבה ג סעודות, שבהן בציעה על הפת, לשון פתי (יש לכוון את ה-י

^{לא} הפסוק "שמר פתאים הוי' דלתי ולי יהושיע" משלים את פסוק הישועה השני בפרק, "כוס ישועות אשא ובשם הוי' אקרא", לרובע של 62.

^ל ד"ה "ונחה עליו רוח הוי'" תשכ"ה (קונטרס אחרון של פסח תשמ"ז).

"ותרד עיני דמעה" ובשני בלשון רבים, "ותרדנה עיני דמעה". אנחנו מתכוונים לפסוק הראשון, פסוק חשוב מאד – "ואם לא תשמעוה במסתרים תככה נפשי [ה' בוכה ב'בתי גואי'] מפני גוה [מפני גאווה] של ישראל שנטלה מהם ונתנה לאומות העולם." [ודמע דמעה עיני ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר^ל הוי' [הולך גם על העדר של 'מגדל עדר', בת עין...]."

"יקר בעיני הוי' המותה לחסידיו"

נסיים בעוד רמז. אנחנו בחג הגאולה, והרבי אומר ש-גאולה היא החדרת האות א בתוך ה-גולה. נתבונן ברמז שעולה לפני התבוננות בפסוק בהמשך הפרק:

כתוב בהמשך "יקר בעיני הוי' המותה לחסידיו". המפרשים על הפסוק אומרים ש"יקר" כאן הוא במוכּן של כבוד וקשה – שמיתת צדיקים קשה בעיני ה'. אבל יש בחז"ל ש"יקר" הוא כפשוטו – שמיתת הצדיקים יקרה בעיני ה'. בגמרא דורשים "יקר בעיני הוי' המותה לחסידיו" על בן עזאי, שהוא כנגד מוחין דאבא בארבעה שנכנסו לפרדס (ששייכים גם לארבעה בנים בהגדה, כמו שהסברנו פעם). הרבי הרי"צ מפרש במאמר^ל ש"יקר בעיני הוי' המותה לחסידיו" היינו עבודת האתכפיא של "חסידיו", הבטול והמתת עצמו, שהרי "מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא". העבודה הכי יקרה בעיני ה' (ויש ב"יקר" גם תיקון קרי) היא דווקא עבודת ה"אתכפיא", בה אדם ממת עצמו, כמאמר חז"ל על "אדם כי ימות באהל" ש"אין התורה מתקיימת אלא במי שממת עצמו עליה" (וכן "מה יעשה אדם ויחיה? ימית

פעמים הוי'. עח עולה ג"פ הוי', כך שבעצם יש כאן שלש פעמים הוי' ברבוע – שלש פעמים "ובשם הוי' אקרא" שיש בפרק שלנו!

"כי חלצת נפשי... עיני... רגלי"

נדלג על פסוק אחד, לפסוק "כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי". יש כאן שלשה דברים שה' מחליץ – נפש שעומדת למות, עין שדומעת ורגל שעומדת ליפול. ראשי התיבות של נפשי-עיני-רגלי הם נער, סוד "כי נער ישראל ואהבהו" (וראשי התיבות של מה שה' מחליץ ממנו – מות-דמעה-דחי – הם מדד)^ל.

למה רומז "את עיני מן דמעה"? ראשי התיבות של "עיני מן דמעה" הן דמע. אם מוציאים את ה"מן" הביטוי הוא "עיני... דמעה". יש שני פסוקים בתנ"ך, בספר ירמיהו, בהן כתוב "עיני דמעה"^ל (גם שייך ל-עד של קריאת שמע^ל) – בראשון הניקוד כמו כאן,

^ל נפש עין רגל עולה 793 וכאשר מחשבים נפשי את-עיני את-רגלי מקבלים 1625, תוספת של 832 (ארץ ישראל וכו'). הגימטריא של כל הפסוק – "כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי" – עולה דוד פעמים 210 העולה גם 15 פעמים דוד ברבוע (וכן עולה ו צירופי פתי). רק המלים נפש-מות-עין-דמעה רגל-דחי עולות 1380 (6 פעמים, ממוצע, 230 ממוצע) והשאר עולה 1560.

^ל ג"פ "עיני דמעה" (שתי ההופעות ועוד "עיני... דמעה" בפסוקנו) עולה 777 (תשע"ז) וכאשר מוסיפים את ה"מן" שבפסוקנו ממוצע כל ביטוי הוא טוב ברבוע.

עיני בהכאת אותיות ועוד דמעה בהכאת אותיות עולה ע פעמים חן פעמים יפי (שעולה 203 פעמים מן בהכאת אותיות).

^ל ואם פותחים את אותיות ע ו-ד רבתי למלים "עיני דמעה" (על דרך הנ"ל בכונת עניתי-דלתי) יעלה כל הפסוק הראשון של ק"ש 1303, כמנין "שויתי הוי' לנגדי תמיד" (ונודע שהפסוקים "שמע... אחד" ו"שויתי..."

תמיד" – שסימן כל אחד מהם הוא שד – הם בסוד שני השדים עליהם נאמר "בין שדי ילין").

^ל "עדר" רומז ל"ותרד עיני דמעה"

^ל סה"מ תרפ"ח עמ' קא.

[בסיום הריקוד הרב אמר בעמידה, סביב הבמה]:

"מה אשיב להוי"

לפני הפסוק שאנחנו שרים, "כוס ישועות", כתוב "מה אשיב להוי" כל תגמולוהי עליי". יש בפרק עוד גמל? יש "כי הוי" גמל עלייך", שני ביטויים של גמל עם 'על', שני גמלים עולים^{לח}... "מה אשיב להוי" – צריך להשיב לה' את ה"מה". בהגדה של פסח בשלשה בנים מתוך הארבעה כתוב "מה", בכל אחד מהבנים שמדבר כתוב "מה הוא אומר", וגם הפסוק שהוא אומר אחר כך מתחיל ב"מה" – "חכם מה הוא אומר? 'מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה הוי' אלהינו אתכם", "רשע מה הוא אומר? 'מה העבדה הזאת לכם'", "תם מה הוא אומר? 'מה זאת'". שלש פעמים מה בגימטריא **מצה**.

כמה שוה בגימטריא "מה אשיב"? [משיח]. יש כאן ביטוי מאד חשוב שעולה משיח. כמה שוה ההמשך? "להוי" כל תגמולוהי עליי" שוה **משיח-משיח** (כך שיש כאן יחס של "שלם וחציו"). כך שכל הפסוק שוה **משיח-משיח-משיח**. איזה מקום הוא **משיח-משיח-משיח**? ת"ת (ושאר מוסדות) **תורת חיים**, פסוק ששייך לת"ת. הביטוי הבא, שפותח את הפסוק הבא, הוא "כוס ישועות", בגימטריא משיח במילוי^{לט} (**מם שיין יוד חית**), מה שעוד יותר מדגיש למה "כוס ישועות" שייכת לדוד מלכא משיחא.

^{לח} "שובי נפשי למנוחיי כי הוי" גמל עלייך" ו"מה אשיב להוי" כל תגמולוהי עליי" עולים 2275, כא (אהיה, ו במשולש) פעמים צא (הוי' אד', יג, ואו, במשולש, שהוא הפירמידה של ו).

^{לט} וכן עולה חשך במילוי (חית שיין כף), העולה גם "חשך ענן וערפל" וגם "יתרון האור" – מה שמדגיש את "כיתרון האור מן החשך" שיש ב"כוס ישועות" (וכדלקמן בפנים על צעקת הכוס בלילה).

עצמו"). הרבי מסביר^{לו} שיש שתי מדרגות, של "קטלה כולה" ו"קטלה פלגא" – בטול במציאות ובטול היש, בלשון החסידות – אך יש מעלה מיוחדת דווקא לעבודה של "קטלה פלגא", האתכפיא ובטול היש של מי שנמצא במדרגה תחתונה יחסית, כמו שמוסבר על המעלה שיש גם ב"דעת תחתון" ביחס ל"דעת עליון" (ושל "יראה תתאה" ביחס ל"יראה עילאה").

מה הגימטריא של "המותה"? [ימות]. ג' **תמוז** – יקר בעיני הוי" ג' תמוז לחסידיו... יש ב"המותה" חמש אותיות, כאשר המלה **מת** משולבת בתוך אותיות הוה. הפסוק אומר "הוי" המותה" – יש שם הוי' שלם, אך ה-**מת** משולב דווקא באותיות הוה, בלי י', כי כאשר ה-י נמצאת מתקיים "החכמה תחיה בעליה" ו"ימותו ולא בחכמה".

באותו אופן אפשר להתבונן בסוד של המשכת ה-א לתוך ה-גולה במלה **גאולה**: ה-א היא לא האות האמצעית אלא האות השניה מההתחלה. האות השניה מהסוף היא ל, כך שביחד יש כאן שם א-ל משולב (כמו ה-מת במלה "המותה"). הפירוש הראשון של האלף שמשולבת ב-גולה היא "אלופו של עולם" (יש עוד שני פירושים), אבל ברמז כאן יש שם קדוש של ה'. באלו אותיות משולב שם א-ל? **גוה**. זו ה"גוה" בפסוק שהזכרנו קודם, "במסתרים תבכה נפשי מפני גוה", "מפני גאותן של ישראל שנטלה מהם ונתנה לאומות העולם". הפסוק מתחיל "ואם לא" – כשהופכים את ה"לא" ל"אל", כשה"גוה" לא נמסרת לאומות העולם ושם א-ל משולב בה, זו **גאולה**.

עד כאן. נשיר שוב את הניגון החדש לפרק של הרבי.

שרו ורקדו "כוס ישועות".

^{לו} ד"ה "אני לדודי" תשל"ב (סה"מ מלוקט ח"ג עמ' רסג).

אחרי, ובכלל שמי שאוהב לספור ולעשות גימטריאות שיעשה 'לחיים'...

נוסיף עוד פירוש שלנו: אמרנו שיש קשר בין הפרק שלנו לפרק קב, "תפלה לעניי". איזה כוס יש שם? "דמיתי לקאת מדבר הייתי ככוס חרבות". "כוס חרבות" בגימטריא **שבת** – צריך להבין את הקשר. שם הכוס הוא עוף, שמופיע בפרשת השבוע שלנו, בשמות העופות האסורים באכילה. בתרגום יש בשמות של החיות והעופות תרגומים שהם לאו דווקא מילוליים. מה התרגום של כוס? המלמדים צריכים לדעת, צריכים ללמד את הילדים עם תרגום, שמו"ת. התרגום אומר "קריא" (יש בו אותיות קרי, תיקון קרי). רש"י מסביר שנקרא כך כי הכוס צועק בלילה. בליל הסדר, אחרי ארבע כוסות, אנחנו נעשים "קריא" – צועקים "אחד מי יודע!" (בנוסח קרלין). מחר עד שנסיים ארבע כוסות כבר יהיה לילה (בחינת תרגום. בלשון תרגום כוס היינו שחט – כאשר צועקים "אחד מי יודע" בלילה שוחטים את היצה"ר), צריך לזכור.

תופעה מאד יפה – ביטוי שווה משיח, המשך שווה משיח-משיח ואז משיח במילוי.

שלשה פירושי כוס

הפירוש הפשוט של "כוס ישועות" הוא כוס ששותים בה יין. נגיד עוד שני פירושים²⁰ – אחד שכתוב ואחד שלנו.

מה עוד אפשר לפרש כוס? [ינשוף]. זה הפירוש שלנו... אבל קודם פירוש שכתוב. יש מי שמקשר²¹ בפירוש את ה"כוס ישועות" לפסוק של פסח, "איש לפי אכלו תכסו על השה", ומפרש ש"כוס" הוא לשון מנין. רואים מכאן שכדאי לפני ספירת העומר לעשות 'לחיים', להרים כוס לפני שסופרים, אפשר גם

²⁰ נתבאר בהרחבה, ובתוספת פירוש, בתחלת סעודת משיח.

²¹ פנים יפות בראשית לב, י (הובא בתהלים עם פנים יפות ופנים מאירות) וז"ל:

מה איש לה' כל תגמולוהי עלי, יש לפרש מה שאמר עלי הוא כענין שאמרו רז"ל [זבחים ד ע"ב] בהרי עלי עולה כמאן דטעין אכתפיה דמי, ר"ל שכל הטובות שקבלתי ממנו עלי חובה לשלם גמולם, ועדיין לא שילמתי א' מהן וזהו כל תגמולוהי חובה עלי, ומה שאמר אחריו כוס ישועות אשא י"ל ע"ד שאחז"ל בברכות דף נ"ד [ע"א] כמי שנעשה לו נס בב' מקומות כי האי דמר בריה דרבינא הוי קאזיל בפקתא דערבות וכו' בריך ברוך שעשה לי נס בערבות ובגמל בכל א' מהמקומות ע"ש, והטעם בזה מפני שעדיין לא שילם גמול של א' מהן. ויש לפרש לשון כוס שהוא מנין כדכתיב [שמות יב, ד] תכוסו על השה שהוא מנין, ופירש"י בתהלים [מז, ה] כוסי לשון מנין ולשון אשא ג"כ לשון חשבון כדכתיב [שמות כא, ב] כי תשא וז"ש [תהילים קמז, יג] כוס ישועות אשא דהיינו שכל חשבון הישועות שנעשה לו הוא מונה...

שביעי של פסח ע"ז - כפ"ח

סעודת משיח

א. ארבע כוסות | ב. "אני עבדך, אני עבדך בן אמתך" | ג. "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים" | ד. פרצוף ה"חיים" | ה. סיפורי רבי אהרן הגדול מקרלין | ו. אמונת החסיד (רמ"ח אותיות אות ז) | ז. חבור פסח ראשון ופסח שני בעבודת השליחות (רמ"ח אותיות אות רד) | ח. הנביא של פסח – חגי הנביא | ט. אור אהבת ה' בכלי פרטי ההלכה (ד"ה "כי ישאלך בנך" תשל"ח) | י. דרגות חיוב בהלל (ובהלכות הפסח) | יא. "מבטלו בלבו ודיו" (רמ"ח אותיות אות מד)

א. ארבע כוסות

היא עולה למעלה ז"א בעלה, בסוד "כוס ישועות אשא" – היא נעשית המשפיעה לזכר-הגביע ואז היא גדולה ממנו.

אנחנו מזכירים הרבה פעמים את הסיפור על רבי שלמה מקרלין שאמר שיש לו "צווי כ"י" – מי ששמע חשב שיש לו שתי פרות לפרנסה, אפילו שלא היתה לו פרנסה בכלל, אבל הוא התכוון שיש לו שני "כ"י", "כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו" – ולמדנו על עוד הרבה פירושים ב"צווי כ"י" (כמו שצדיקים הוסיפו פירושים במשך הדורות). כעת יהיה לנו עוד פירוש. בדרך כלל כשרואים ר"ת כ"י הכוונה ל"כנסת ישראל", אבל כ"י הוא גם ראשי תיבות "כוס ישועות", אלה "צווי כ"י" שהם בעצם היינו-הך. "כוס ישועות אשא" היינו לרומם ולשאת את כנסת ישראל.

פירוש נוסף שכתוב הוא שכוס מלשון "תלסו על השעה" (בגימטריא תמימות). זהו פירוש של חבור בין יהודים ואהבת ישראל – גדולה לגימה שמקרבת" – כפי שעל קרבן פסח צריך להמנות כחבורה אחת.

הפירוש השלישי שהזכרנו הוא העוף "כוס" שמוזכר בפרשת השבוע, ה"קריא" שצועק בלילה (כפי שהסברנו). חוץ מאזכור אחד שלו

ניגנו ניגון ב' ניסן ע"ז.

הולכים לשתות ארבע כוסות וצריך לכוון בהן למשיח. הסברנו אתמול שלש כוונות של המלה כוס, נחזור על ההסבר ונוסיף עוד כוונה רביעית כדי שתהיה לנו כוונה לארבע כוסות – כוונה אחת לכל אחת מהכוסות.

ארבעה פירושי כוס

הפירוש הפשוט של כוס הוא כמובן כוס ששותים בה יין. יש כוס וגביע והמפרשים מסבירים שגביע הוא גדול וכוס היא קטנה יותר – הגביע הוא המשפיע לכוס², הגביע הוא הזכר-היסוד וכוס היא הנקבה-המלכות³. אכן, אתמול הזכרנו שדוד המלך הוא המברך על "כוס ישועות" וחז"ל אומרים שהכוס שלו לעתיד לבוא מחזיקה רכא ולוגין (כמנין "כוסי רייה") – זו כוס גדולה מאד. כאשר המלכות עולה לעתיד לבוא להיות עטרת בעלה – כאשר

¹ נרשם (מהזכרון ומרשימת הרה"ח גיורא-מנחם שי' בן יעקב) על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

² ראה מצודות ומלבי"ם לירמיה לה, ה.

³ וראה מזרחי לבראשית מד, ב (ועד"ז בגו"א שם פסוק א) שהגביע הוא "ארוך וקצר [במובן של צר]" והכוס "הקצר והרחב" – דימוי מובהק ליסודות הדו"ג.

¹ ראה גם התועודות ליל שש"פ תשס"ג, מוצאי זאת חנוכה תשס"ו, י"ב מנחם-אב תשע"ד.

וחולקי", כאילו כתוב 'כוסי וחלקי' במקום "חלקי וכוסי".

סדר הכוסות

כעת צריך להסביר את הכוסות לפי הסדר בו נשתה את ארבע הכוסות, כנגד י-ה-ו-ה: אמרנו שהכוס לשון גורל, "מנת חלקי וכוסי", היא האמונה בנפש. אבל איפה מתלבשת האמונה שלמעלה מטעם ודעת? כתוב בתניא פרק חי שהיא מתלבשת בחכמה, היא כאן ה-י שבשם. לאיפה שייכת כוס יין? [יין הוא בבינה]. כוס היין, "כוס ישועות אשא", היא בבינה, ה-ה עילאה (הישועות עצמן נמשכות מ-שע נהורין שבכתר, אור הפנים דאריך, ובסוד התגלות עתיקא בבינה). כוס בשם המושאל לשון גורל, "מנת חלקי וכוסי", וכוס היין הן כאן "תריין ריעין דלא מתפרשין לעלמין" (כאשר הפירוש שכנגד ה-י שבשם מושאל מהפירוש שכנגד ה-ה-ה עילאה שבשם, בסוד "החכמה תחיה בעליה").

איפה נשים את הכוס מלשון "תכוסו על השה"? החבור ואהבת ישראל שייכים כאן ל-ו שבשם. יש אצלנו הסבר שלם שעולם האצילות הוא עולם הקנין, עולם הבריאה הוא עולם הבנין (לשון בינה, שמקנת בבריאה), עולם היצירה הוא עולם המנין ועולם העשיה הוא עולם הענין. עולם העשיה, "אף עשיתיו", הוא עולם הענין, כמו הענינים של ספר קהלת, שככלל הם לא טובים, אבל ידוע שהמאמרים העמוקים של החסידות פותחים "להבין ענין" כדי לתקן את ה"אף עשיתיו" ולהפוך אותו לריבוי של גילוי עולם האצילות ("אף" ר"ת אצילות פה) בעשיה. בכל אופן, רואים שמנין שייך ליצירה, בו יש את ה"תכוסו על השה".

הפירוש של "כוס חרבות", ה"קריא" שצועק בלילה, שייך למלכות (שיורדת לעולמות התחתונים בלילה, בסוד "ותקם בעוד לילה", וצועקת-קוראת תמיד, בסוד "למען יזמך כבוד ולא ידום". הפסוק הבא – מה שקורה בסיום

ברשימת העופות הטמאים בפרשת שמיני ואזכור אחד בפרשת ראה הוא מופיע עוד פעם אחת בתהלים (בפרק "תפלה לעני", התפלה העולה על כולנה) – "הייתי ככוס חרבות" (הפסוק הבא הוא "שקדתי ואהיה כצפור בודד על גג", פסוק שדברנו עליו הרבה בעבר וגם חברנו לו ניגון). בפסוק המשמעות היא שלילית, שהכוס שייך למקום חורבה, אבל צריך להסביר גם פירוש למעליותא: כתוב "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם", חרב של שתי פיות. מה ההסבר בחסידות ל"חרב פיפיות"? החרב כורתת את שני מקורות יניקת הקליפה, מלמעלה ומלמטה. הפה העליון של החרב כורת את יניקת הקליפות מלמעלה, מהגאווה בנפש, ה"אם תגביה כנשר" של הקליפה, והפה התחתון של החרב כורת את יניקת הקליפות מלמטה, משמרי השפע של הקדושה, מהתאווה בנפש. בצעקות של הכוס, "רוממות אל בגרונם", יש כח של "חרבות" כנגד הקליפות, ו"חרב פיפיות בידם".

אבל יש ארבע כוסות, אז צריך להוסיף פירוש רביעי¹⁷ (הזכרנו שבארמית כוס היינו לשון שחיטה, אך אנחנו מחפשים כעת פירוש רביעי לכוס בלשון המקרא דווקא – שכל ארבע הכוסות תהיינה בלשון הקדש). המלה כוס מופיעה בפרק טז בתהלים, בפסוק "הוי מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי". הרד"ק על הפסוק מסביר שהמנה, החלק והכוס בפסוק הם כולם כינויים ל"גורלי" – כוס הוא שם המושאל לגורל. יש כאן קשר גם לפורים, שנקרא על שם "פור הוא הגורל". מהו הגורל בנפש? האמונה הפשוטה שלמעלה מטעם ודעת. אל האמונה הפשוטה מגיעים בפורים כששותים כוסות יין "עד דלא ידע", כרמז הידוע שצריך לא לדעת בין "ארור המן" ל"ברוך מרדכי", ששניהם בגימטריא אמונה פשוטה. אגב, יש תרגום לתהלים, והתרגום מתרגם הפוך – "כלידי

¹⁷ ראה גם ספר השרשים לרד"ק שרש כוס.

חרבות" שהופך להיות "צפור בודד על גג" – יש כאן כ אותיות, ר"ת כוס וגם כלי, כאשר הערך הממוצע של כל אות = כלי). אבל מה הגימטריא שתמיד מוזכרת בחסידות? אלהים בגימטריא הטבע, הוא מופיע בכל חקי הטבע שה' חקק – במציאות שלנו הטבע מסתיר על הופעת שם הוי' שלמעלה מהטבע, אבל כשהטבע מזדכך הוא כלי שמגלה את שם הוי'. מהו הכלי של שם אלקים? העולם, לשון העלם, שהוא בגימטריא כלי אלהים. נתבונן בחלק המילוי של כוס – כף וו סמך – המילוי של כו (שם הוי') הוא פו, שם אלהים, והמילוי של ס (כלי) הוא מך, שוב בגימטריא כלי. כלומר, המילוי של כוס – אלהים, כלי הוי' – הוא עולם, כלי אלהים (כוס במילוי – כף וו סמך – עולה רלב, ארבעת מילויי שם הוי' העיקריים, עב-סג-מה-בן¹). בכוס שמים יין, וכמה שוה יין במילוי? יוד יוד נון שוב בגימטריא עולם (ואם כן, חלק המילוי של כוס הוא בעצם יין מלא, היין בו ממלאים את הכוס). אלה כמה רמזים פשוטים אבל מובהקים וקולעים מאד. נשתה את הכוס הראשונה – עדיין אור בחוץ, אבל בעצם יש חשך כפול ומכופל, חשך של העולם שמסתיר על שם אלקים שמסתיר בעצמו על שם הוי', כלי בתוך כלי (כל כלי במשולש פרטי = עולם פנים ואחור), ועל ידי שתית הכוס של "הוי' מנת חלקי וכוסי" נגלה את האמונה ונאיר את העולם.

שתו כוס ראשונה וניגנו ניגון ג' ניסן ע"ז.

שתית ארבע הכוסות – "שקדתי ואהיה כצפור בודד על גג" הוא בסוד "זרקא", עלית המלכות לשרשה האמיתי ברדל"א, סוד "בודד על גג" הגלגלתא כנודע, מקור הגורל של נש"י, "אין מזל לישראל", נסב"ת, ודוק).

בארבע הכוסות של ליל הסדר, הכוס הראשונה היא ב"קדש" – מתחילים באמונה ש"הוי' מנת חלקי וכוסי" שמזכירים בקידוש. הכוס השניה היא כוס היין עליה אומרים את ההגדה כולה, "כוס ישועות אשא". הכוס השלישית היא הכוס של ברכת המזון על הסעודה, בה מתאחדים כולם באכילה, "גדולה לגימה שמקרכת" (ובזמן הבית אוכלים בסעודה זו את קרבן הפסח, "תכוסו על השה"), ומברכים עליה ביחד בזימון. הכוס הרביעית, עליה "קורין את ההלל", היא הכוס שכנגד ה"קריא" – הכוס הרביעית שאחריה צועקים בלילה. יש מי שצועק "אחד מי יודע!", כמו שאמרנו אמש, אבל בכל אופן כל אחד צועק מה שצועק אז, כמו בקוצק שעולים על הגג וצועקים "אין עוד מלבדו" (אפשר גם לשיר בסוף את השיר החב"די "סיאיז דאך אלץ הבל הבלים אין עוד מלבדו"). הכוס הוא עוף טמא, אבל הוא עתיד להטהר (אחרי ארבע כוסות, כמו שהפסוק הבא הוא כבר צפור טהורה. כוס צפור = 462, יהלום 21, אהיה – "שקדתי ואהיה וגו'". היינו "אהיה אשר אהיה", קודם אהיה "כוס חרבות" ואח"כ אהיה "צפור בודד על גג"), כמו עוד דברים שעתידיים להטהר. זהו גם הסדר של ארבע הכוסות שנשתה היום.

רמזי כוס יין

לפני שנשתה את הכוס הראשונה, עוד כמה רמזים בסוד של הכוס: בכלל, מהי כוס? [שם אלהים]. כוס בגימטריא אלהים, וידוע אצלנו הרמז ששם אלהים הוא כלי הוי'. הרמז הזה ברור מאד במלה כוס, שמתחלקת ל-כו, שם הוי', ו-ס, בגימטריא כלי (שייך בפרט ל"כוס

¹ כל הפסוק "כוס ישועות אשא ובשם הוי' אקרא" עולה ח"פ רלב (כוס במילוי, ככפנים) – וראה עוד לקמן ??? בענין ח כוסות – העולה חן פעמים לב וכן ב פעמים "תורה חדשה".

שאמרנו שצועקים בקוצק "אין עוד מלכדו" עד שהם היו צרודים אחר כך תקופה משמעותית. למחרת נכנס אחד מזקני החסידים לרבי וטען – צעקנו כל כך חזק לה' שרוצים משיח, רוצים גאולה, והמשיח עוד לא בא. מה עוד אפשר לעשות?! הרבי מקוצק ענה לו שטוב לצעוק שרוצים משיח וגאולה, לצעוק "אנא הוי' הושיעה נא אנא הוי' הצליחה נא", אבל היה צריך לצעוק עוד קודם ב"אנא הוי' – "אנא הוי' כי אני עבדך, אני עבדך בן אמתך".

הזכרנו אתמול מה שדברנו לאחרונה על "אנא ו"אנא" בתנ"ך. בסיום הלל יש "אנא הוי'" כפול, "אנא הוי' הושיעה נא אנא הוי' הצליחה נא", אבל עוד קודם, בפרק החדש של הרבי, יש שני "אנא הוי'" (שאינם סמוכים אבל גם) לא רחוקים – "... אנא הוי' מלטה נפשי" ו"אנא הוי' כי אני עבדך...". הבקשה של "אנא הוי' הושיעה נא", בקשה של ישועה וגאולה, היא בסופו של דבר רצון שלנו, אבל לפני כן צריך להקדים התמסרות פשוטה ומלאה לה' – "אנא הוי' כי אני עבדך" – ורק על ידי התמסרות כזו אפשר להביא את הגאולה.

מקנת כסף ויליד בית

למה יש כפילות בפסוק, "כי אני עבדך, אני עבדך בן אמתך"? כתוב¹ שהפסוק רומז לשני

"אתה תומיך גורלי"

בפסוק שהקבלנו לכוס הראשונה כתוב "הוי' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי". דברנו אתמול על "עניתי" ו"דלתי", לשונות של עני ודל, ויש עוד כינוי לעני ומסכן – מך. צריך "מאך דא ארץ ישראל", 'מאך דא ליובאוויטש', 'מאך דא מלך המשיח'. מה פירוש "תומיך" בפסוק? אפשר לומר לשון מך, אבל המפרשים מביאים שני פירושים: גורל הוא משהו ש'נופלים' עליו, כמו הפלת גורל, ו"תומיך" הוא שה' מפיל אותי על הגורל. המשל הידוע (שמביאים רש"י ומצודות על הפסוק) הוא שיש בן שהאבא רוצה שהוא יבחר לעצמו את החלק הטוב, אז הוא משפיל-מפיל את היד שלו ("השפלת ידי על הגורל"), אפילו קצת בכח, על החלק שהוא צריך לבחור. פירוש שני, שהוא כמעט הפוך, ש"תומיך" הוא לשון תמיכה (שהאבא תומך את ידו של הבן להניח אותה על החלק הטוב).

אלה שני דברים שאנחנו צריכים בשביל "מאך דא ארץ ישראל", ומכיון שזכינו ואנחנו כבר בארץ ישראל "מאך דא" ארץ ישראל כמו שהיא צריכה להיות, ארץ של משיח, עם מלכות ישראל: צריך גם הרבה שפלות, הרבה הרגשה של "תומיך" לשון נפילה ושפלות, וגם הרבה תמיכה כפשוטה – להגיש סעד ותמיכה ליהודים בארץ.

ב. "אני עבדך, אני עבדך בן אמתך"

לצעוק ב"אנא הוי'"

מנגנים את הניגונים של כל הרביים בסעודת משיח, אבל לפני כן נספר כמה סיפורים. היתה פעם בקוצק שהחסידים צעקו מאד חזק בהלל – אולי היה הלל של שביעי של פסת, שאמרנו היום – ב"אנא הוי' הושיעה נא" ו"אנא הוי' הצליחה נא". הם צעקו כל כך חזק (כמו

¹ עץ הדעת טוב לתהלים עה"פ וז"ל:

העבד מקנת כסף כשהוא גדול יש לו חדא לטיבותא כי משתעבדין בו בעבודת פרך ואינם מרחמינ עליו. וחדא לריעותא כי יקרה לפעמים שיברח מתחת ידי האדון. והעבד יליד בית הוא להיפך. כי יש בו חדא לטיבותא שאינו בורח. וחדא לריעותא כי אינן משתעבדין בו כ"כ בעבודת פרך יען נתגדל עמהם ואינו משמש את אדונו היטב. ואמנם אני עבדך בשתי הבחינות הטובות. כי הנה אני נקרא עבדך מקנת כסף שעובד בכל

לא עובד כל כך קשה – הוא גדל פה והוא חלק מהבית, והוא לא ממש צריך לעבוד קשה.

“אני עבדך, אני עבדך בן אמתך” אומר שיש לי את שתי המעלות – אני גם עבד שעובד קשה וגם נאמן לאדון. ועוד אפשר לפרש גם על פי המבואר בחסידות בענין “עבד פשוט” ו”עבד נאמן”, המושגים שמוסברים באריכות בהמשך תרס”ו – “אני עבדך” הוא “עבד פשוט”, שמסור לעבודתו בכל כחו, ו”אני עבדך בן אמתך” היינו “עבד נאמן” עם כל היתרונות של הנאמנות והגדלות שיש לו. אפשר גם להשתמש בעוד מונחים ששגורים בחסידות – יש עבד, יש בן ויש גם בן שנעשה עבד (למעלה מהם יש גם את המשיח, שהוא בן שנעשה עבד ששוב נעשה בן¹, זה עוד ענין). “אני עבדך” הוא עבד פשוט ואילו “אני עבדך בן אמתך” הוא בן-שנעשה-עבד, אותה מדרגה שהרבי הרש”ב אמר על עצמו ביחס לאביו הרבי המהר”ש, שהוא בן-שנעשה-עבד לאביו.

בזכות ההתמסרות הזו, בשתי הבחינות של עבד, זוכים ל”פתחת למוסרי” – שה’ פותח את כל המוסרות שכל אחד אסור בהם, מוציא אותנו מכל המיצרים, ואז “לך אזבח זבח תודה” (הערך הממוצע של ו’ התבות “פתחת למוסרי. לך אזבח זבח תודה” = זבח ברבוע, ודוק היטב בכל הרמזים שבזה), נשאר רק להודות. נשתה כעת את הכוס השניה, כוס היין – כוס ישועות אשא.”

שתו כוס שניה ונגנו ג’ תנועות, ד’ בכות, הקאפליע, נייע זשרוצי.

האחדות בכוס השלישית – היתר אכילת

‘שרויה’

כעת כבר לילה, מותר לאכול ‘שרויה’. נספר עוד סיפור שיש מה ללמוד ממנו (יש גם נקודה אחת בתוך הסיפור שלא צריך ללמוד ממנה...):

סוגים של עבד – יש עבד מקנת כסף ויש עבד שהוא יליד בית, ויש ביניהם גם הבדלים להלכה (לגבי ברית מילה). בכל אופן, מדובר כאן בעבד כנעני, עבד שקנוי לגמרי לאדון. “אני עבדך” רומז לעבד שהוא מקנת כסף ו”אני עבדך בן אמתך” רומז לעבד הוא יליד בית. בכל אחד מהעבדים האלה יש יתרון ויש גם חסרון, ו”אני עבדך, אני עבדך בן אמתך” אומר שיש לי את שני היתרונות ואין בי את החסרונות.

מה היתרון של עבד מקנת כסף? קונים אותו לפי כח העבודה שלו לעבודה שאליה הוא נצרך – הוא יודע שקנו אותו בשביל שיעבוד קשה, שלמו על כך הרבה כסף, והוא באמת עובד קשה. ראשית העבודה של עבד ה’ היא פשוט לעבוד קשה, בכל הכח. אבל יש לעבד הזה גם חסרון, הוא לא נאמן – קנו אותו כדי שיעבוד קשה, והוא אכן עובד קשה כל זמן שהאדון כובש אותו (הלשון היא אפילו “תוקף”), אבל הוא כל הזמן מחפש הזדמנות לברוח. ברגע שתהיה לו הזדמנות – הוא יברח, אין לו שום נאמנות לאדון.

מה היתרון של עבד יליד בית? הוא נאמן, הוא נולד וגדל בבית הזה ויש לו נאמנות (השרש של נאמן ושל אמת הוא אותו שרש – אפשר לפרש “בן אמתך” גם מלשון אמת-נאמנות), הוא לא מחפש הזדמנות לברוח. מצד שני, החסרון של עבד יליד בית הוא שיש לו כל מיני הטבות, הוא

יכולתו. וגם אני דומה אל יליד בית. וז”א בן אמתך כי אינני בורח מתחת ירך ותמיד אני תחת ממשלתך. ולכן אינני צריך למוסרות ושלשלאות שנותנין בצואר העבד שלא יברח. האמנם פתחת למוסרי. וזו ראייה שאני יליד בית בן אמתך. גם ראייה אל היותי נקרא בשם עבדך מקנת כסף שעובד בכל כחו. כי הנה לך אזבח זבח תודה עד שאבוא לידי מדה זו. כי יקראוני כל העולם עבד השי”ת. וז”ש ובשם ד’ אקרא.

¹ נתבאר באריכות בסעודת משיח תשנ”ו.

יש הרבה קושיות על הסיפור הזה, אבל קושיות שייכות לליל הסדר – לא לעכשיו. אמרנו זאת כדי להגיד שב'שרויה' כולם מתחברים יחד וקצת כבר אפשר להתחיל סעודת משיח. כל זה שייך לכוס השלישית שנשתה עוד מעט, שמכוונים שהיא הכוס של "תכוסו על השה" – הכוס של אחדות של יהודים שאוכלים ביחד (הכוס שכנגד הסעודה בליל הסדר).

ג. "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים"

"אתהלך לפני הוי'" גם בקירוב וגם בריחוק

בפרק החדש של הרבי הפסוק היחיד שהצמח צדק מסביר ב"הל אור" הוא הפסוק "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים"^ט. זהו פסוק מאד חשוב בחב"ד, יסוד היסודות, כי ספר המאמרים הראשון של אדמו"ר הזקן שיצא אחרי ספר התניא הוא "אתהלך – לאזניא", כך שאפשר להגיד שספר התניא הוא התורה שבכתב של החסידות והפסוק "אתהלך" הוא תחלת התורה בעל פה של החסידות.

דברנו לאחרונה על השם המיוחד "אלי" – "אתהלך לפני הוי'" ר"ת **אלי** (השם שמופיע בפסוק ששרים בסוף הלל: "אלי אתה ואודך"). כמה שוה רק המלה "**אתהלך**" בגימטריא? מספר שיש לו עוד מלה בפרק – "**המותה**", שהזכרנו אתמול ששוה **ג' תמוז**. "אתהלך" הוא בסוד "האי עלמא דאזלינן מיניה", שמוסבר בחסידות שדווקא בעולם הזה נעשים "מהלכים". יש כאן שתי מלים שוות שהן ממש דבר והיפוכו ("אתהלך... בארצות החיים... המותה"), מאד יפה.

פעם אחרי פסח באו זוג אל האפטער-רב, ה"אוהב ישראל" מאפטא, ואמרו שהם רוצים להתגרש. למה? הבעל-החסיד מקפיד על 'שרויה' בפסח ואילו אשתו, שלא גדלה בבית חסידי, לא מסכימה לקבל על עצמה את ההקפדה הזו. הרבי מאפטא אמר: אספר לכם מה שהיה אצלי בפסח השנה. הכנתי לעצמי מצות שמורות ומהודרות לליל הסדר. כמו אצל הרבי, שחלק מצות בערב פסח, גם הרבי מאפטא חלק מצות בערב פסח. הוא לא חלק אותן בעצמו, אלא על ידי המשמש או על ידי אשתו, ובערב החג אשתו לקחה בטעות את המצות השמורות ונתנה אותם לאחד העניים שהיה זקוק למצות או למישהו מהחסידים שבקש מצות מהרבי. כשאשתו קלטה מה קרה היא נבהלה, ומכיון שהיא פחדה ממנו היא לא ספרה לו מה היה. זה החלק בסיפור שלא צריך ללמוד ממנו – לא צריך שהאשה תפחד מהבעל. בכל אופן, היא פחדה ולכן היא לקחה מצות פשוטות ושמה אותן באותו מקום שהיו המצות השמורות. אמר הרבי מאפטא, אתם חושבים שלא ידעתי על זה? ברוח הקדש ראיתי מה קרה, ידעתי שאלה לא המצות השמורות, אבל לא אמרתי שום דבר כדי שלא יהיה כעס בבית. סיים הרבי, אם אני אכלתי השנה מצות פשוטות במקום מצות שמורות, בלי להקפיד, גם אתה יכול להסתדר עם אשתך שלא מקפידה על 'שרויה'.

מה שיש ללמוד מהסיפור הזה הוא שעיקר האחדות תלוי בכך שלא מקפידים יותר מדי. זו אחת הסיבות שסעודת משיח היא באחרון של פסח, כאשר כבר אפשר לאכול 'שרויה' בחוץ לארץ. גם בארץ אנחנו עושים סעודת משיח שנכנסת לתוך הלילה, לתוך "אחרון של פסח", כשכבר אפשר לאכול שרויה (ובעצם אפשר לאכול חמץ, רק שהוא לא מצוי). הגאולה תלויה באחדות ישראל, בכך שכולם יכולים לאכול ביחד (גם החרדים...).

^ט "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים" עולה 1484 – המשכת אלף אורות ל**משיח בן דוד**. רק אמצעי התיבות של הפסוק עולים **אורו של משיח**.

^ז סעודת פורים ובאריכות בסעודת ר"ח ניסן ש"ז.

כנגד ירושלים של מטה, והקב"ה נשבע שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנס בירושלים של מטה, כך יש בארץ ישראל ארץ ישראל של מעלה המכוונת כנגד ארץ ישראל של מטה (כמו שאדמו"ר הזקן כותב באגרת הקדש) והקב"ה לא נכנס בארץ ישראל של מעלה עד שהוא יכנס בארץ ישראל של מטה. קודם כל הקב"ה בכבודו ובעצמו בא לארץ ישראל של מטה – כמו שנסביר, "בכבודו" היינו מלכות דאין סוף ו"בעצמו" היינו תפארת הנעלם, שרש הקו שהוא למעלה מאור אין סוף שהיה ממלא את כל החלל – ורק אז הוא נכנס בארץ ישראל של מעלה. זה בסוד "מטי ולא מטי". ה"רצוא ושוב" שב"אתהלך לפני הוי"ו מצד עבודת האדם הוא "בארצות החיים" – "רצוא" למעלה, לארץ העליונה, ו"שוב" למטה, לארץ התחתונה.

הצמח צדק מסביר שהארץ העליונה והארץ התחתונה ב"ארצות החיים" הם שתי הבחינות של דעת, "דעת עליון" ו"דעת תחתון" (שהם כנגד "חיי החיים" ו"חיים" שבתוך "ארצות החיים"). בארץ ישראל התחתונה מורגשת דעת תחתון, הדעה שלמטה יש ולמעלה אין – אני מרגיש את עצמי כיש אך מכיר בכך שקיים בורא עולם שנעלם ממני, לכן הוא בגדר 'אין' עבורי, והוא מהווה את המציאות יש מאין. ארץ ישראל העליונה היא דעת עליון, שלמעלה יש ולמטה אין – ההכרה שהמציאות האמתית והממשית היא המציאות העליונה והמציאות התחתונה בטלה לחלוטין ביחס אליה. שתי המדרגות הן, בלשון החסידות, גם שתי המדרגות של בטול היש (בדעת תחתון) ובטול במציאות (בדעת עליון) כמו שהזכרנו אתמול ביחס לעבודת האתכפאי, יש מעלה מיוחדת דווקא ב"דעת תחתון", לכן ה' נשבע שלא יכנס לארץ העליונה (דעת עליון) לפני שיכנס לארץ התחתונה (דעת תחתון).

איך אדמו"ר הזקן מסביר את הפסוק ב"אתהלך לאזניא"? הוא אומר שלא כתוב כאן 'אלך' אלא "אתהלך", הליכה ב"רצוא ושוב", התהלכות שיש בה התקרבות והתרחקות, והחידוש ב"אתהלך לפני הוי"ו בארצות החיים" הוא שגם כאשר דוד המלך מתקרב לה' (ב"רצוא") וגם כאשר הוא מתרחק ממנו (ב"שוב") הוא "לפני הוי"ו". כשהוא מתקרב לה' הוא עם הפנים לה', אך גם כאשר הוא מתרחק הוא לא פונה עורף ח"ו אלא ממשיך להיות עם הפנים לה'. הריחוק הוא נסיון, לראות איך האדם מתייחס לה' בזמן הריחוק. אם אתה מפנה עורף – תהיה בריא... אך אם אתה נשאר נאמן, אם גם בריחוק אתה "לפני הוי"ו", אחר כך תתקרב ביתר שאת וביתר עז. יש כאן רמז מאד יפה: הר"ת של "אתהלך לפני הוי"ו" הם אלי, כנ"ל, וכמה עולות שאר האותיות? [611, תורה, "רצוא ושוב"]. תורה שהיא בגימטריא "רצוא ושוב", רמז שכתוב כבר בחסידות ומאד מתאים כאן להסבר של אדמו"ר הזקן.

"ארצות החיים" – הארץ העליונה והארץ

התחתונה

למה כתוב בפסוק "ארצות החיים"^{8*} בלשון רבים? אדמו"ר הצמח צדק מסביר בפירוש שלו קודם כל שמדובר בשבע ארצות – יש שבעה רקיעים בז"א וכנגדם שבע ארצות במלכות. אבל אחר כך הוא מסביר ש"ארצות" היינו "מיעוט רבים שנים" ומדובר בארץ העליונה ובארץ התחתונה (הבינה והמלכות, כפירוש שהוא מביא מאדמו"ר הזקן). רש"י (וכך גם הרד"ק והמצודות) מפרשים ש"ארצות החיים" היינו ארץ ישראל. כמו שבירושלים יש ירושלים של מעלה המכוונת

^{8*} "ארצות החיים" בגימטריא 770 (בית משיח, פרצת וכו') העולה ב"פ שכינה, בסוד השראת השכינה בארץ התחתונה ובארץ העליונה (כמבואר בפנים).

העליונה וירגישו בה את דעת עליון, איך למעלה יש ולמטה אין.

"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל

הארצות"

אחר כך הצמח צדק אומר ווארט יפה מאד, שגם שייך למהפכה הרביעית. כתוב ש"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות" – כשארץ ישראל תתפשט בכל הארצות אסור יהיה להושיב בה גוים, לכן צריכים שכולם יהיו יהודים. איזה יהודים? "יהודי זה הכופר בעבודה זרה". הזכרנו אתמול את המחלוקת של רבי ישמעאל ורבי עקיבא לגבי "קטני בני רשעי ישראל", שלפי רבי עקיבא באים לעולם הבא ולפי רבי ישמעאל לא, אבל גם רבי עקיבא מודה ש"קטני בני רשעי אומות העולם" אינם באים לעולם הבא. בהקשר זה מובא²⁷ הפסוק "ישבו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלהים", ממנו לומדים²⁸ שרק "לגוים שכחי אלהים" אין חלק לעולם הבא, אך גוי שזוכר את ה' כבר מתחיל להיות בגדר חסידי אומות העולם שיש להם חלק לעולם הבא.

מסביר הצמח צדק שבעולם שלנו ארץ ישראל היא המקום בו מורגשת דעת תחתון, מורגש שהמציאות התחתונה נבראת יש מאין ומוחשי שיש בורא לעולם – מה שלא מרגישים בשאר העולם (ולכן יש שם "כל גוים שכחי אלהים"). אבל לעתיד לבוא תאיר בארץ ישראל של מטה גם דעת עליון, ודווקא עליה כתוב "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים". מתי זה יקרה? רק כאשר ארץ ישראל התחתונה של היום תתפשט בכל הארצות, ובכל העולם ירגישו את "דעת תחתון" שיש היום בארץ – המסך של העלם אלקות ("שכחי אלהים") שיש היום בעולם יתבטל (והעולם יהפוך להיות כלי אלהים למעליותא, כמו שהוזכר קודם) – ואז ארץ ישראל של היום תתעלה להיות כמו הארץ

ד. פרצוף ה"חיים"

עשרה נקראו חיים

בילקוט על "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים" מובאים דברי חז"ל ש"עשרה נקראו חיים". איני זוכר אם הסברנו פעם את הפרצוף הזה, שנסביר אותו כעת כנגד עשר הספירות. פסח הוא זמן של לידת האומה ותחית האומה²⁹, מתאים לדבר בו על חיים. כעת זמן שצריך קבלה טובה, קבלה של "מאך דא ארץ ישראל", לעשות מהארץ שלנו ארץ החיים כפי שהיא צריכה להיות. מתאים שכל הפרצוף מוסבר בהקשר של "ארצות החיים", "זו ארץ ישראל", כי ארץ ישראל היא המלכות של הפרצוף הזה – היא מקבלת מכל הספירות, מכל הדברים שנקראים "חיים". נאמר את עשרת הדברים לא לפי הסדר שלהם במדרש אלא לפי סדר הספירות כמו שנסביר:

הקב"ה נקרא חיים, כמו שכתוב בירמיהו "והוי' אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם". בדא"ח מוסבר שיש שתי בחינות חיים – "חיים בעצם" ו"חיים להחיות". הקב"ה הוא קודם כל "חי בעצם" וממנו נמשכים "חיים להחיות" את כל הנבראים. הקב"ה מכוון בפרצוף הזה כנגד הכתר, מקור כל החיים שבהמשך, כמובן.

אחר כך חז"ל אומרים שהתורה נקראת חיים, כמו שכתוב עליה "עץ חיים היא למחזיקים בה". "אורייתא מחכמה נפקת" והתורה בפרצוף החיים היא כנגד החכמה.

גם גן עדן נקרא חיים, שנאמר "ועץ החיים בתוך הגן" – פשט הפסוק הוא שעץ החיים בתוך הגן, אבל המדרש לומד כאן שהגן עצמו נקרא חיים. גן עדן – ובכלל המושג עולם הבא

²⁷ תוספתא סנהדרין יג, א.

²⁸ שם ובסנהדרין קה, ב.

²⁹ כפי שדובר בשיעור החדשי באנגלית – ר' ניסן ש"ז.

חכם מקור חיים", אבל יש כאן כבר את התורה, וכך בכל הספירות כבר יש משהו שמסתדר מצוין. אבל מה השייכות של החכמים לגבורה? מי שזוכר את הפרצוף של שבע החיות הטהורות, שם הסברנו שבגבורה (צבי) נמצאים המתנגדים – חכמי התורה. יש מתנגדים טובים (למרבח הפלא...), יש את ר' חיים, והם כנגד הגבורה.

כתוב שהחכמים יושבים במתיבתא דרקיעא, שאיפה הוא בהיכלות? היכל הזכות, שמכוון כנגד ספירת הגבורה.

עוד קשר בין החכמים לגבורה יש דווקא בפסח – רבי נחמן מסביר שארבעת הבנים בהגדה הם כולם בנים (ובני בנים הרי הם כבנים) של אברהם אבינו, האבא בהגדה, שיושב בראש השלחן ועורך את הסדר. מי הבן החכם? [יצחק אבינו]. מי הבן הרשע? [עשו הרשע]. מי הבן התם? ["יעקב איש תם"]. ומי הבן שאינו לשאל? מי שנשאר – ישמעאל. רואים שהבן החכם הוא דווקא יצחק אבינו, שמדתו היא גבורה-יראה.

השייכות של חכמים לגבורה, עם כל הדוגמאות-ההסברים שהבאנו כעת, היא כי שרש החכמה הוא מגבורה דעתיק (שמתלבשת במו"ס דאריך, כח המשכיל, מקור החכמה).

שאלו את רבי חיים מברסק מדוע הוא מסכים – באסיפות הרבנים בעניני הכלל – לכל מה שהרבי רש"ב אומר. הוא לא אמר כי הוא חכם, אלא כי הוא יהודי של מסירות נפש. הוא אמר שהכיסים שלו מלאים מסירות נפש, כך שבכל דבר שצריך מסירות נפש יש לו מסירות נפש באופן זמין ומידי, הוא רק מכניס את היד לכיס ומוציא מסירות נפש, ויהודי כזה של מסירות נפש ראוי להסכים איתו. חכם בתורה כזה, שיכול לראות שהרבי מלא מסירות נפש, שיש לו כיסים מלאים מסירות נפש, נמצא בספירת הגבורה בפרצוף העשרה שנקראו חיים.

ולסיכום הפרצוף:

כתר

– שייך לספירת הבינה. רואים שיש כאן יחוד בין אבא ואמא, "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין" – התורה-החכמה כאן היא "עץ חיים" והיא מופיעה בתוך גן עדן, "ועץ החיים בתוך הגן".

כנגד החסד המדרש אומר שגמילות חסדים נקראת חיים, שנאמר "כי טוב חסדך מחיים".

נדלג רגע על הגבורה, אליה נחזור בסיום, ונמשיך לתפארת – ישראל נקראו חיים, ועם ישראל הוא בסוד התפארת, "תפארת ישראל".

כתוב שירושלים נקראת חיים (מהפסוק שלנו, "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים"), ומפורש בגמרא ש"והנצח" זו ירושלים.

כתוב גם שמים נקראים חיים. אם החסד לא היה כבר תפוס אולי היינו שמים בו את המים, אבל הוא תפוס והפסוק שהמדרש מביא הוא "ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם" – המים יוצאים מירושלים, שהיא "הנצח" כנ"ל, ולכן מתאים לשים אותם בבן זוגו של הנצח, ההוד (וכמו שעוד נסביר).

ביסוד ("וצדיק יסוד עולם") נמצאים הצדיקים שנקראו חיים, כפשוטו. בתפארת יש את ישראל וביסוד את הצדיקים, והרי "ועמך כלם צדיקים" – "גופא ובריתא חשבינן חד".

המלכות, כפי שהזכרנו קודם, היא ארץ ישראל שנקראת חיים, שנאמר "ונתתי צבי בארץ חיים".

מה נשאר לספירת הגבורה? יש עוד דבר אחד שכתוב במדרש, חכמים נקראו חיים, שאותו נשים בגבורה.

חכמי הגבורה

למה שמים את החכמים בגבורה? קודם כל – פשוט כי לא נשאר מקום אחר. אם לא היתה תורה בעשרת הדברים שנקראו חיים הייתי שם את החכמים בספירת החכמה, אבל כעת כבר נמצאת שם התורה. החכמים המדוברים הם חכמים בתורה, הפסוק של החכמים הוא "תורת

שאינן בה חפץ, "ימים אשר אין לי בהם חפץ", כי כל הכיף היה הנצחון (גם במלחמתה של תורה), אבל בכל אופן לעתיד לבוא תשאר התודה – הודאה שלמעלה מטעם ודעת (גם להוד יש שרש בכתר). תמיד ישארו גילויים עצמיים, שלמעלה מטעם ודעת, ועליהם עלינו להודות.

כפי שהזכרנו אמש, הרבי מזכיר במאמר¹⁰ שהמשיח הוא גם "רב", ביחס לגילויים שעל פי טעם ודעת, וגם "מלך", ביחס לגילויים שלמעלה מטעם ודעת. המים החיים שבספירת ההוד הם המים שנאמר עליהם "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים" – מים שמקיפים את הכל ונעלים גם מהגילויים הפנימיים של "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כי פי הוי' דבר" – וביחס למים האלה יש הודאה שלמעלה מטעם ודעת והודיה גוברת והולכת על כל הגילויים.

הארננו קצת להסביר בפרצוף בעיקר את החכמים שבגבורה ואת המים שבהוד. שביעי-אחרון של פסח שייך לגילוי של "והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים" – ביציאת מצרים נבקע ים סוף ולעתיד לבוא יבקע נהר פרת. פרת בגימטריא עשר פעמים חיים – "עשרה נקראו חיים" שהסברנו – וכעת הזמן לעבור אותו.

סכנת ההשכלה

נחזור לבן החכם: ידוע שהרבי הרש"ב היה יורד בסדר על הבן החכם, עד כדי כך שהרבי הר"י צ' אומר שהיה פחד להיות לידו אז. הרבי הרש"ב אהב את מדת התמימות, פנימיות מדת ההוד, והוא פחד מהבן החכם. מה הפחד? הוא פוחד שהבן החכם יהפוך להיות 'משכיל'. הדבר מתאים בדיוק לבן החכם שמספירת הגבורה, כפי שהסברנו כעת – הוא התלמיד הכי מוצלח בישיבה הליטאית, יתכן שהוא גם שומע סיפורי צדיקים, אבל הוא נמצא בסכנה של להתפס לתנועת ההשכלה.

הקב"ה

בינה

גן עדן

גבורה

חכמים

תפארת

ישראל

הוד

מים

יסוד

צדיקים

מלכות

ארץ ישראל

חכמה

תורה

חסד

גמילות חסדים

נצח

ירושלים

"כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים"

מכסים" – עבודת ה' בהוד לע"ל

אמרנו שבהוד יש את המים החיים שיוצאים מירושלים. הרבי כתב¹⁰ שבזמן הגלות עיקר עבודת ה' הוא בספירת הנצח – עבודה של נצחון, להתגבר על כל המניעות. שרש הנצח הוא בפנימיות הכתר, ה"חפץ" שבפנימיות הרצון. כל עוד לא רואים את ה"דידן נצח" זו העבודה. אבל לעתיד לבוא, כשיבוא המשיח, כתוב שיגיעו "ימים אשר אין לי בהם חפץ" – זמנים שלא צריך לעמוד בתוקף של הנצח, הכל זורם בעבודת ה'.

כשהעבודה היא נצח עיקר הגלות הוא בהוד, כפי שכתוב שעיקר הגלות הוא באלף החמישי המכוונת כנגד ההוד – "הודי נהפך עלי למשחית". אבל כאשר יבוא משיח, כשלא נצטרך להלחם יותר ולא יצטרכו את הנצח, תשאר רק העבודה של "לך אזבח זבח תודה" (כל הקרבנות בטלים וישאר רק קרבן תודה, כפי שהוזכר גם אמש). גם על התודה שלעתיד כתוב

¹⁰ ד"ה "ונחה עליו רוח הוי'" תשכ"ה (הוזכר גם אמש).

ההסבר שלו הבן התם הוא ת"פ של הבן החכם והבן שאינו יודע לשאול הוא ת"פ של הבן הרשע, ממש מתאים להסבר של רבי נחמן על ארבעת הבנים – שהבן התם (יעקב) נמשך אחרי הבן החכם (יצחק) והבן שאינו יודע לשאול (ישמעאל) הוא ת"פ של הבן הרשע (עשו) – אך מסופקני אם המלבי"ם הכיר את רבי נחמן. אצל המלבי"ם ה'משכיל' הוא הבן הרשע, אבל הרבי הרש"ב פחד דווקא על הבן החכם שיהפוך למשכיל".

ה. סיפורי רבי אהרן הגדול מקרלין

הסתלקות ה"ימין מקרבת" של המגיד – גדול המחזירים בתשובה

נאמר ונסביר כמה ווארטים מרמ"ח אותיות. הווארט הראשון הוא של רבי אהרן הגדול מקרלין זי"ע, שיום ההילולא שלו היה בשבת חול המועד, י"ט בניסן. רבי אהרן נפטר בחיי הרב המגיד, חצי שנה לפניו. כאשר הוא נפטר המגיד אמר שהוא אבד את יד ימין שלו. הוא נפטר צעיר, בגיל 36, אבל הוא הספיק לעשות

יש פירוש יפהפה של המלבי"ם, בפירושו על התורה¹⁷, ביחס לארבעת הבנים. המלבי"ם היה בתחלת תקופת ההשכלה והוא מסביר את ארבעת הבנים כארבעה טיפוסים של יהודים שיש בעולם היהודי בזמנו. הוא מסביר שהבן החכם הוא הצדיקים ותלמידי החכמים יראי השמים ואילו הבן הרשע היינו המנהיגים של תנועת ההשכלה והרפורמה (הוא מזכיר שם כמה שמות). הוא מציין שהרפורמים העבירו את יום המנוחה משבת ליום ראשון – כנראה שכבר אז היה כך. הבן התם, כפי שהוא מסביר, היינו היהודים הפשוטים שהם ת"פ של תלמידי החכמים, ואילו הבן שאינו יודע לשאול הם אותם היהודים שנגררים אחרי המנהיגים הרפורמיים במחשבה שהם יודעים הכל. לפי

¹⁷ שמות יג, יד וז"ל (וראה גם המשך דבריו שם באריכות):

והיה כי ישאלך בנך מחר. דברי חכמים אלה בהגדה הוצאתי חצין כולם בעת אשר התחברו כת הרעפארמער להשנאה זמנין ודת, ולקבוע את השבת ביום הראשון, ונבדלו מעדת ישראל בכל דבר, ואז הורה ג"כ רועה אוילי לבטל כל החומרות שיש באיסור חמין שחמין בטל בששים, ואף כי להתיר לאכול קמניות וכדומה, כ"ז נולד קודם שבת הגדול, ואמרתי בדרוש כי כבר ראה זאת קורא הדורות מראש, והכין בתורתנו תשובות באנשי און וגם מענה לבנים חכמים, כי ראה מה שישאלו הבנים למחר שהוא לאחר זמן, ואז יעמדו ארבעה בנים, א] הרבנים המחזיקים בתורת הכתב והפה, הוא הבן חכם, ב] ההמון השומעים לקולם הוא הבן תם, ג] הרעפארמאטער המשיב ושואל שאלות של דופי הוא בן הרשע, ד] ההמון הנמשך אחריו הוא הבן שאינו יודע לשאול, ר"ל שרועה ג"כ לשאול שאלות של דופי כמו הרשע, רק שהוא עם הארץ ואינו יודע לשאול.

¹⁷ עוד השלמה – שהיא בעצם נושא שלם שצריך עוד להרחיב בו – ביחס לארבעת הבנים: ארבעת בני אהרן הם כנגד ארבעת בני הסדר. הרמז העיקרי שבאמירת הלל אומרים ד"פ "אנא", כל אחד בן בגימטריא. נא ("אנא... נא") ר"ת נדב-אביהוא. שני ה"הושיעה נא" הם "הנסתרת להוי' אלהינו", וכנגדם נדב ואביהוא שהגיעו לכולת הנפש להכלל בה' אלקינו. מי שנשאר בחיים הם שני ה"הצליחה נא", שכנגד "ההנגלת לנו ולבנינו" (יוסבר לקמן שגאולת משיח היא בבחינת הצלחה בגימטריא מנחם, שמו של מלך המשיח). בכל אופן על כל אחד מהבנים של אהרן אומרים "נא" ר"ת נדב אביהוא, הם מתכללים זכ"ז ומאירים ככולם, ו"אנא" הוא ר"ת אהרן נדב אביהוא (בפרט, ה-א של אביהוא כוללת את אלעזר איתמר).

העיקר שלא יהיה רב...

יש עליו גם סיפור¹¹ עם כלל גדול בחינוך: אבא שלו היה ר' יעקב שמש, מהצדיקים הנסתרים שהיו מקושרים למורנו הבעל שם טוב (למרות שבסופו של דבר מי שקרב אותו לרב המגיד לא היה אבא שלו אלא הודו שלו, ר' מנילי). כשרבי אהרן היה ילד צעיר הוא היה עליו גדול, ואבא שלו פחד שכמו שקורה בדרך כלל לעילויים כשיגדל ימנו אותו להיות רב באיזו עיירה, רחמנא ליצלן... אז אבא שלו הפסיק את הלימודים שלו ושלח אותו ללמוד מקצוע אצל חוט. מה היה מלאכת החיט בזמנם? אנשים ונשים באו, לקחו מהם מדות ותפרו להם בגד לפי המדה שלהם. פעם אחת הגיעה אשה והחיט אצלו למד רבי אהרן שלח אותו לקחת ממנה מדות. רבי אהרן היה אז לפני גיל בר מצוה, אבל הוא כל כך הזדעזע מהרעיון שהוא יקח מדות לאשה שהוא פשוט ברח ליער. החיט קרא לאבא שלו ואמר לו שהבן שלו הוא ווילדע-מענטש ושהוא לא יוצלח. רבי יעקב אמר – שלא יהיה חייט, שיהיה ווילד, העיקר שלא יהיה רב...

שמונים אלף בעלי תשובה. גם אדמו"ר הזקן אמר על עצמו שיש לו יתרון על רבו בכך שהוא עסק בעשית בעלי תשובה, אבל לא דומה למספר המדהים של בעלי תשובה שהספיק לעשות רבי אהרן בחייו הקצרים. הוא היה בחינת ה"ימין מקרבת", "וימינו תחבקני", ולכן כאשר הוא נפטר אמר המגיד שהוא אבד את יד ימין שלו ושהוא לא יכול לתפקד בלעדיו.

הסיפור היה שהוא היה אצל הרב המגיד ונכנס לבקש ברכת פרידה כדי לנסוע לביתו לפסח. המגיד ברך אותו, אבל מיד אמר לתלמידים – וביניהם אדמו"ר הזקן – שישפיעו עליו להתעכב לפסח. הם הלכו אחריו והציעו שיתעכב, והוא לא הבין כי המגיד ברך אותו לנסוע. הוא חזר למגיד והתברך שוב, ושוב המגיד אמר לתלמידים לנסות לעכב אותו, אבל אחרי שהוא קבל פעמיים ברכה הוא לא הושפע. הוא נסע לביתו ונפטר שם בפסח. עוד לפני הסיפור הזה הוא כתב צוואה מדהימה, ושם הוא כותב על עצמו שהוא בודאי הרשע הכי גדול בעם ישראל. כנראה שבזכות זה הוא הצליח להתזיר כל כך הרבה יהודים בתשובה.

שיר השירים של רבי אהרן הגדול

ידוע בחב"ד הסיפור על שיר השירים של רבי אהרן הגדול מקרלין. פעם בליל שבת הוא שכב על הספסל – היה נראה כישן – וקרא בשקט שיר השירים, המגלה שאומרים בפסח ושקראנו היום, בליל שביעי של פסח. הרב המגיד שלח את המשמש שלו להגיד לו שיפסיק, כי השיר השירים שלו מרעיש את כל העולמות ולא נותן לו לישון. כשרבי הלל היה מספר את הסיפור הזה הוא היה בוכה, באמרו שרואים מהספור שכמה ש"שיר השירים" של רבי אהרן גדול ומרעיש את כל העולמות – השינה של הרב המגיד גדולה ממנו.

'אהרן דער משיגינער' יצמח לאילנא ברבנא

יש עוד סיפור מימי ילדותו. הוא נקרא בעיירה שלו 'אהרן דער משיגינער', אהרן המשוגע, בגלל שלשה מאורעות:

הדבר הראשון: הוא רצה לברך ברכת האילנות והמקום היחיד המתאים היה הגנה של כומר העיירה. זהו סיפור שמתרחש בימי ניסן – הוא הסתלק בניסן וכנראה גם היה לו ענין מיוחד עם חדש ניסן כל החיים. כדי להכנס לגנת הכומר הוא קפץ מעל הגדר וכאשר בשלב מסוים הוא התגלה על ידי הכומר הוא קפץ בחזרה והחל לברוח. בקפיצה מעל הגדר נפלה לו הכפה ולכן

¹¹ סופר והוסבר בקצרה גם בסעודת משיח תשס"ג.

עוד סיפור שמעיד על גדולתו: לאחר פטירתו של רבי אהרן התחתן רבי מרדכי מטשרנוביל בזיווג שני עם בתו. בחתונה כבדו את רבי מנחם מענדל מויטבסק לקרוא את הכתובה וכאשר הוא הגיע לקרוא את שם הכלה 'בת רבי אהרן' הוא התעלף. לאחר שהתעורר שאלו אותו מה גרם לו להתעלף, והוא ענה שראה את רבי אהרן והוא היה בלבוש לבן ומאיר שיש כמותו רק לחד בדרא או לכל היותר לשנים בדרא, ומכיון שלא הכיר את גדולתו עד כדי כך בחייו התעלף.

ו. אמונת החסיד (רמ"ח אותיות אות ז)

שלש אמונות החסיד

כל זה היה הקדמה ללימוד שמועה שמסורה בשם רבי אהרן בקובץ רמ"ח אותיות^ט. כנראה כבר למדנו אותה פעם, ואיני זוכר מה אמרנו אז (כתוב). מן הסתם, אני מקווה, שמה שנגיד היום הוא הסבר חדש. הדברים יעזרו לנו גם כדי להבין את החכם ששמנו בספירת הגבורה בפצוץ החיים. רבי אהרן אומר משהו חריף, שחסיד צריך להאמין בשלשה דברים לגבי הבעל שם טוב.

שני הראשונים הם: א) שאליהו הנביא לא אז מארבע אמותיו. ב) שעמד לפניו כעבדא קמיה מריה. רבו של הבעל שם טוב הוא אחיה השילוני, בעל הח"י, שהוא גם רבו של אליהו

הוא העלה את הבגד העליון שלו על ראשו וכך רץ הביתה. כשראו אותו רץ עם הבגד על ראשו חשבו שהוא משוגע.

הדבר השני: פעם, כשהיה נער, הוא באמצע היום היה 'חייב מקודה' מיד. כמו באותם ימים, היתה באר מים ששאבו ממנה מים בדלי. הוא נגש לבאר, התפשט, נכנס לדלי וירד למטה לטבול – הכל היה בסדר, רק שכאשר הוא ירד לבאר לא היתה לו דרך לעלות, אז הוא החל לצעוק עד שבא מישהו ומשך אותו בדלי החוצה.

הדבר השלישי: פעם כשהוא הלך ברחוב נודע לו שיש חשש שטענז בבגד שהוא לובש. מיד, בלי לחשוב פעמיים, הוא הוריד את הבגד באמצע הרחוב – כנראה נשאר עם גופיה ותחתונים...

"בתלת זימני הוי חזקה" ובעקבות שלשת הסיפורים האלה הוא זכה לגינוי 'אהרן דער משיגינער'. פעם אחת הגיע לעיירה רבי דוד פורקיס, מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, והוא דבר עם הנער רבי אהרן ארוכות. כשבני העיירה ראו זאת הם תמהו מאד, מה יש לתלמיד חכם וצדיק כמותו לדבר עם 'אהרן דער משיגינער'? אמר להם רבי דוד שאם רק יקבל הדרכה נכונה הנער הזה עוד יגדל להיות "אילנא רברבא".

גדולת ויחוד רבי אהרן – בחייו ובפטירתו

כאשר דודו של רבי אהרן, רבי מנילי, הביא אותו אל המגיד ממעזריטש הוא השתעשע עמו מאד, כמו שאדם משתעשע עם בנו. תלמידי המגיד תמהו מאד והיה בעיניהם לפלא מדוע הוא משתעשע כל כך עם הנער הלא-מוכר, בצורה שאינו משתעשע עם שאר תלמידיו. אמר להם המגיד שאינם מבינים כלל, ואם היו יודעים את גודל נשמתו היו יודעים שעמו ראוי להשתעשע כך.

^ט אות ז ו"ל:

הרה"ק רבי אהרן מקרלין אמר שכל אחד ואחד צריך להאמין ג' בהבעל שם טוב: א) שאליהו הנביא לא אז מתוך ד' אמותיו. ב) שעמד לפניו כעבדא קמיה מריה. ג) שאילו היה בימי האבות היה דבר מסוים, פירוש שהאבות היו באצילות וגם הוא כן (במ"א כתיב אילו היה בימי התנאים היה דבר פלא – שהם היו נשמות דבריא והוא היה כו').

שכעת אליהו הנביא מסתובב בשוק – אחד מנכדיו הבין את הכוונה ורץ מיד לשוק לראות את אליהו הנביא. הוא הסתובב בשוק הרבה זמן ולא ראה את אליהו הנביא. כשהוא הסתובב הוא ראה גם את המקום בו סוחרו הסוסים קושרים את הסוסים שהם מביאים למכירה והוא שם לב שיש סוסים שנאבקים ומנסים להשתחרר מהקשירה – אך לא מסוגלים לעשות זאת – ויש סוסים שממתינים בשקט עד שבעל הבית שלהם יחזור. כשראה זאת הוא חשב בלבו שחבל על האנרגיה של הסוסים שמשתוללים, שהרי ממילא לא יצליחו להשתחרר, ונכון עושים הסוסים שממתינים בשקט שיחזרו בעליהם ויביאו להם מים ומספוא. הוא חשב שגם היהודי כך – מה יש לו להתעקש ולחפש תחבולות לצאת ממיצוריו? הרי הכל תלוי בקדוש ברוך הוא ועל היהודי רק לבקש את רחמי ה'. הוא חזר ואמר לאביו שלא ראה את אליהו הנביא. אביו שאל מה הוא כן ראה והוא סיפר על הסוסים שראה ועל המחשבות שהתעוררו לו בשל כך, ואז אמר לו אביו – כל מי שיוצא החוצה ורואה משהו שמתחולל בהשגחה פרטית, אם באה לו הברקה של לימוד בעבודת ה' זהו גילוי של אליהו הנביא.

מי הכי הדריך להתבונן בהשגחה הפרטית וללמוד מכל דבר שרואים? מורנו הבעל שם טוב, עליו כתוב שאליהו הנביא לא זז מארבע אמותיו. הוא גם הסביר שמלכות בית דוד – הגאולה עליה יש לבקש – היא ראית השגחה פרטית. הרבי ר' אלימלך מליז'נסק ראה בחזיון שלו איך הבעל שם טוב מתחלק לששים ריבוא בעל שם טובים קטנים – שבכל יהודי יש ניצוץ של הבעל שם טוב. בתניא כתוב שבכל יהודי יש ניצוץ של משה רבינו – זהו ניצוץ הדעת שבכל אחד. במאור עינים כתוב, בשם הבעל שם טוב, שבכל יהודי יש ניצוץ של המשיח – זהו ניצוץ מסירות נפש שבכל אחד. הניצוץ של הבעל שם טוב בכל אחד הוא היכולת לראות

הנביא – לכן מובן מדוע אליהו הנביא רואה בבעל שם טוב את רבו. אליהו הנביא הוא מבשר הגאולה, וצריך להאמין שיבוא כל יום לבשר את ביאת המשיח – ולפי הפתגם הזה כשהוא בא, גם הבעל שם טוב בא איתו ונמצא כאן.

הדבר השלישי הוא שאם הבעל שם טוב היה בזמן האבות הוא היה דבר מסוים, כמו אחד האבות. יש גרסה אחרת לדבר השלישי, שאם הבעל שם טוב היה בזמן התנאים הוא היה דבר פלא. נשמות התנאים הן נשמות דבריה ואילו הבעל שם טוב הוא נשמה דאצילות, ולכן אם הוא היה בזמן התנאים הוא היה דבר פלא לגביהם, ואילו הוא היה בזמן האבות – שהם נשמות דאצילות – הוא היה 'דבר מסוים'. הבעל שם טוב לימד אותנו שכשם שצריך להאמין בקב"ה ובתורה כך צריך להאמין בכל יהודי, בכך שבכל יהודי יש 'חלק אלוה ממעל ממש', אבל כאן יש פתגם מיוחד של דברים שצריכים להאמין ביחס לבעל שם טוב. כנראה שהבן החכם שהרבי הרש"ב ירד עליו, זה ששמנו בספירת הגבורה, לא מאמין בדברים האלה.

אליהו הנביא – הברקה לגבי השגחה פרטית

אם יש כאן שלשה דברים כנראה יש בהם איזה סדר. גם את שלשת הדברים האלה ננסה להקביל להכנעה-הבדלה-המתקה, הסדר העיקרי בעבודת השי"ת של מורנו הבעל שם טוב. כך אולי גם נבין יותר טוב מה נוגעות לנו בעבודת ה' שלש המדרגות של הבעל שם טוב. לשם כך נקדים עוד סיפור²:

לרבי מרדכי מטשרנוביל, שהזכרנו קודם, היה נכד בשם רבי יצחק מסקווירא. פעם הוא אמר

² ראה "מזקנים אתבונן" (סלונים) סוף מערכת רבי יצחק מסקווירא ובשינויים מעטים במאורי אור (טשרנוביל)

מה שהבעל שם טוב היה דבר פלא בזמן התנאים ומסוים בזמן האבות זו כבר ההמתקה, גילוי מהות נשמת מורנו הבעל שם טוב עצמו. אדמו"ר הזקן אומר שגילוי היחידה שבנפש זה יותר מגילוי אליהו – זו דרגת ההמתקה האמתית שיכולה להיות אצל כל אחד ואחד (לכן בדבר השלישי כבר אין שם אליהו הנביא, מדובר רק מגילוי עצם היחידה שבנפש). ההכנעה בנפש נחוצה על מנת ללמוד את מוסר ההשכל מההשגחה הפרטית שה' מראה לאדם. ההבדלה היא חוש של ביטול בפני עצם ההשגחה הפרטית של ה' שמעל ונבדל גם מהלימוד שאני מקבל ממנה (כהבדלת הסובב, ה"סבה", עצם ההשגחה, מהממלא, הלימוד שהוא רק הארה מן הסובב, אור פנימי). דווקא על ידי ההכנעה וההבדלה זוכים להמתקה, לגילוי עצם הנשמה.

ז. חבור פסח ראשון ופסח שני בעבודת השליחות (רמ"ח אותיות אות רד)

פסח ראשון ופסח שני – זיווג ראשון וזיווג שני

נחזור על עוד דבר מרמ"ח אותיות^{כז} שנוגע לפסח:

^{כז} אות רד וז"ל:

ענין פסח ופסח שני: על דרך מה שכתוב מאדמו"ר הזקן מענין זיווג ראשון וזיווג שני, זיווג ראשון לפי מזלו וזיווג שני לפי מעשיו, שהוא ענין יחוד היצוני ויחוד פנימי דא"י באתערותא דלתתא (מכאן ואילך אינני זוכר אם הביאור הוא מאדמו"ר הזקן או ממקורים אחרים) וזהו ענין מחלוקת בין רבי אליעזר ורבי יהושע אם נברא העולם בניסן או בתשרי. וידוע מה שכתוב בעין חיים כשעלה ברצונו הפשוט לברוא העולם "כי הפין חסד

השגחה פרטית, לפגוש את ה' דווקא ברחוב ולהיות "למודי הוי" שלומדים ממנו יתברך (כפי שאמר אדמו"ר הזקן לבעל עסק שהוא מקנא בו שעל כל צעד ושעל הוא רואה השגחה פרטית), ואליהו הנביא שלא זו מארבע אמותיו של הבעל שם טוב שבתוך כל אחד הוא היכולת ללמוד מכל מה שרואים ושומעים.

הכנעה-הבדלה-המתקה

איך הסיפור הזה, שקושר את גילוי אליהו שהיה לבעל שם טוב לכל אחד ואחד, קשור להקבלת שלשת הדברים בהם יש להאמין לסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה? הדבר הראשון והעיקרי אצלנו כאן הוא ההכנעה. הסברנו הרבה פעמים איך מבדילים בין משוגע (אמתי, לא כמו 'אהרן דער משיגינער') שפותח את הרדיו וחושב שה' מדבר אליו לבין מי שרואה באמת את השגחת ה' ולומד מה שה' רוצה ללמד אותו. המפתח הוא שפלות והכנעה – מי שחושב שהוא מרכז העולם משתגע ומדמיין שה' מדבר אליו, ואילו מי שנמצא בשפלות יכול באמת ללמוד מה שה' מגלה במציאות ומשדר לו. אצל מי שנמצא בהכנעה עומד אליהו הנביא בארבע אמות של ניצוץ הבעל שם טוב שלו ומזכה אותו בהברקות של לימוד ממה שהוא רואה בהשגחה פרטית. תנא דבי אליהו, המדרש החסידי ביותר, אומר שכאשר יש בעל גאווה אליהו הנביא מיד שם את היד על האף כי הוא לא יכול לסבול אותו – ברגע שאין הכנעה אליהו הנביא מסתלק, ודווקא בשל ההכנעה והשפלות של הבעל שם טוב אליהו הנביא לא זו ממנו. אנחנו מכירים את האהבה של הבעל שם טוב ואת המופתים שלו, אבל כתוב שהבעל שם טוב עוד יותר הצטיין ביראת השמים שלו, שהולכת יחד עם הכנעה ושפלות.

אחר כך, מה שאליהו הנביא עמד לפני הבעל שם טוב כעבדא קמיה מריה היינו ההבדלה – זו אמונה ברוממות והנבדלות של הבעל שם טוב.

מוכא שם בשם אדמו"ר הזקן שפסח ראשון ופסח שני הם כמו זיווג ראשון וזיווג שני. על זיווג ראשון וזיווג שני אומרים חז"ל (במסכת סוטה, שלומדים בספירת העמר) שזיווג ראשון הוא לפי מזלו של האדם וזיווג שני הוא לפני מעשיו. הוא מביא שם עוד שהיחוד בזיווג ראשון, שכולו אתערותא דלעילא – כמו פסח ראשון, שהיה כולו בגילוי מלמעלה – הוא יחוד חיצוני דאו"א. לעומתו, היחוד בזיווג שני, התלוי באתערותא דלתתא, "לפי מעשיו" – כמו פסח שני, שהמוסר השכל שלו הוא "אין אבוד", תמיד אפשר לתקן, לקבל עוד צ'אנס, עוד הזדמנות לתקן – הוא יחוד פנימי דאו"א.

מיחוד חיצוני דאו"א, היחוד של פסח, נמשכות נשמות ישנות, שכבר היו בתוך אדם הראשון. דווקא מהיחוד הפנימי דאו"א – היחוד של פסח שני אחרי שאדם נכשל ואומרים לו ש"אין אבוד" והוא יכול לנסות שוב, יחוד של תשובה – נולדות נשמות חדשות, הנשמות דלעתיד לבוא. שביעי של פסח, שאפשר לראות בו מעין ממוצע המחבר בין פסח ראשון לפסח שני וכמו שיתבאר, הוא היום של לידת הנשמות – הגוף של עם ישראל נולד ביום הראשון של פסח, ביציאת מצרים, אבל הנשמות נולדו ביום השביעי.

הוא ממשיך להסביר שם – תוך שמציין שאינו יודע אם הוא המשך דברי אדמו"ר הזקן, אבל כך אומרים הרבי המהר"ש והרבי הרש"ב – שפסח ראשון, שהוא "לפי מזלו", שכולו אתערותא דלעילא, הוא גילוי אור אין סוף שלפני הצמצום, אור אין סוף שלא נוגע לו

הוא" והוא ענין ססובב כל עלמין – העיגול הגדול שלפני הקו – הפיץ חסד הוא מצד עצמו בלי אתערותא דלתתא, שלא שייך שם אתערותא דלתתא, רק בן רצונו הפשוט להיות לו ית' דירה בתחתונים. ולזה הצמצום שמבלעדי הצמצום לא יוכלו ליברא עולמות וליקרא תחתונים ש"הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא" ואין דבר שחויץ ממנו, וכשעלה ברצונו העולמות הגם שמיד התהוו מרצונו, אך שנקרא גליף גליפו, שהנמצא במציאות הממציא, ולא שייך לומר על נברא יש ודבר ששם נגלה שאין עוד, לכן היה הצמצום ואחר כך נמשך הקו והחוט בדרך השתלשלות באורות וכלים ולפי ערך הכלי ערך האור, וזהו ענין שבאו"ב נברא העולם, והוא העלם והסתר, ושיהיה בו גילוי אלקות אי אפשר כי אם לפי ערך הכלי. וזה מה שכתוב בעין חיים אחר כך באתערותא דלתתא תליא, כלומר עליית הרצון שיהיה העולמות ודירה בתחתונים מצד כי הפיץ חסד הוא, והוא רצון מצד עצמו, אבל לאחר בריאת העולם דווקא באתערותא דלתתא תליא לפי ערך (בזה מבואר מה שבכמה מקומות בכתבי אד"ש שהקו נמשך מלמעלה מרצון הקדום).

וזהו ענין הפלוגתא, דניסן קאי לענין "כי הפיץ חסד" ותשרי קאי לאתערותא דלתתא תליא. ולכן הוקבע ראש השנה בראש חדש תשרי לומר תחינות ובקשות, ודין ומשפט, שאז נמשך באורות וכלים לפי ערך הכלי, ובחודש ניסן לא הוקבע כל זה שאז אין שייך אתערותא דלתתא. וזהו ענין פסח, שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה ולא היה להם שום חפיץ ורצון להדבק באלקות מעצמם, ו"נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם". ואחר יציאת מצרים תיכף נתראה להם ענין קרבת אלוקים טוב, וצוה לספור ספירת העומר, וקדש, לטהר על ידי אתערותא דלתתא. וזה עיקר המכוון במשל אדמו"ר הזקן שמבקשים גם עבור הוצאות הטעימות שנתנו

מתחילה הינם להקונה יין במרתף. וקיצור הענינים: שלגילוי פסח הראשון אין צריך יגיעה מלמטה ולגילוי פסח שני צריך ליגיעת נפש ובשר. ובדרך כלל יש ב' המדרגות בכל נפש שבטבע עצמית שלכל ישראל לחפויץ ולהדבק באלוקות וד"ל. כעין עיין בענין וימאן, עיין שם.

הממוצע: שביעי של פסח, יום השירה

מה שלא כתוב שם הוא מה התפקיד של שביעי של פסח. וצ"ל ששביעי של פסח, עם קריעת ים סוף, הוא מעין ממוצע בין פסח ראשון לפסח שני, בין זווג ראשון (אתערותא דלעילא בלבד, "לפי מזלו") לזווג שני (באתעדל"ת אתעדל"ע, "לפי מעשיו"). רואים שקרי"ס היא הממוצע כי יש בתוכה קודם ישועה בדרך של "בעתיקא תליא מילתא", "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", ולאחר מכן יש עבודה של התחתונים.

לים סוף עם ישראל מגיע אחרי כמה ימים מגאולת מצרים, יש כבר איזו נכונות של אתעדל"ת, אבל ה' מצוה אחרת, 'חונק אותה' ואומר 'לא, אנחנו עדיין בפסח שהוא מצדי, ישועת ה' כהרף עין, ואתם תחרישון ובעתיקא תליא מילתא'. אבל מיד אחר כך יש כן עבודת התחתונים שהיא השירה (**שירה** הוא גם מספר האותיות בפרק החדש של הרבי). שביעי של פסח הוא ממש הממוצע בין אתעדל"ת בלי אתעדל"ע לעצמה הכי גדולה של אתעדל"ת.

מכאן יוצא שעיקר ויסוד האעתדל"ת הוא אמירת שירה, כלל גדול. מכך מובן למה חזקיה לא אמר שירה – הוא היה במצב שהכל אתעדל"ע, הוא הלך לישון בבטחון סביל. חזקיה חשב שהנס הזה כולו בדרך מלמעלה והוא לא צריך לעשות כלום – כמו שכתוב, "ואתם תחרישון" – אך ה' רצה שיהיה כמו בקריעת ים סוף, שאחרי הנס הגדול מלמעלה,

מעשה התחתונים. לעומת זאת, פסח שני, שהוא "לפי מעשיו", הוא גילוי אור הקו שלאחר הצמצום שנמדד לפי הכלים של התחתונים, אור שמודד את האתערותא דלתתא ומתייחס אליה. כתוב בחסידות שאור אין סוף שלפני הצמצום הוא המלכות דאין סוף, המלכות ד"אחד" בלשון אדמו"ר האמצעי, אבל שרש הקו הוא בתפארת הנעלם שלמעלה ממנו, לא רק התפארת ד"אחד" אלא התפארת שבבחינת "יחיד" ממש. זהו מקור הנשמות החדשות שלעתיד לבוא. על שתי המדרגות האלה נאמר שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים בכבודו ובעצמו – "בכבודו" היינו המלכות דאין סוף "ובעצמו" היינו שרש הקו בתפארת הנעלם דיחיד. דווקא ה"ובעצמו" של פסח ראשון, שנגלה עליהם בבחינת מקיף בלבד, מתעצם ומתגלה בפנימיות בפסח שני²².

²² ועוד השלמה בענין:

זווג ראשון זווג שני = אל ברבוע. והיינו סוד המשפחה הראשונה של האנושות – **אדם תוה קין הבל שת** – המשפחה היהודית הראשונה – **אברהם שרה יצחק**. זווג אדם וחוה להוליד את שת לאחר 130 שנות פרישות הוא בהחלט בחינה של זווג שני. וכן זווג אברהם ושרה להוליד את יצחק לאחר מצות ברית מילה ושינוי השמות שלהם (אברם אינו מוליד כו') הוא בהחלט בחינה של זווג שני, ודוק.

שני הזווגים הם גם על דרך טבע ראשון וטבע שני. **טבע שני** = **אמת**, **אמת מארץ תצמח**, "אשה מזרעת תחלה", אתערותא דלתתא, "ואל אישך תשוקתך", דהיינו מביאה שניה (על מנת להוליד), בחינת זווג שני, והלאה, משא"כ ביאה ראשונה (על מנת לעשותה כלי), בחינת זווג ראשון, הוא באתערותא דלעילא (בביאה ראשונה היא כפויית שד – "שוייתי הוי' לנגדי תמיד", מביאה שניה ואילך הוא כפוי שד – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", וד"ל).

לפי האמור כאן בשם אדמו"ר הזקן דווקא זווג שני, טבע שני, הוא הזווג של או"א עילאין ממנו נמשכות נשמות

חדשות. זו המשמעות של הזווג הפנימי, הולדת נשמות חדשות. כלומר, בכח פסח ראשון רק להוליד נשמות ישנות, שהיו כלולות באדם הראשון וממילא גם השתתפו בחטאו, אבל הולדת נשמות חדשות היא דווקא כאשר אדם נופל ולא קיים את המצוה הראשונה, ואז אומרים לו 'אין אבוד' והוא מתעורר מעצמו, אז מגיע למקום שמוליד (גם בתוך עצמו) נשמה חדשה. זו המעלה של חדש אייר.

גלגות זיווג שני בתוך זיווג ראשון (בנישואין ובשליחות)

יוצא שיש מעלה גדולה בזיווג שני, אבל הרי אף אחד לא רוצה זיווג שני – רוצים להשאר לאורך ימים ושנים טובות עם זיווג ראשון, "אשת נעורים". לכן, מה שצריך הוא שגם בזיווג ראשון נזכה למעלה של זיווג שני – של הגילוי "לפי מעשיו", הרגשת "קרבת אלהים לי טוב", גילוי של "אז יבקע כשחר אורך", של הקו אוא"ס ב"ה, ועד לגילוי שרש הקו בתפארת הנעלם. כמו שיש עולם האצילות בו נמשך הקו יש גם את אצילות דכללות שלפני הצמצום ויש את עצמות המאציל שלפניה (כמו שא"ק הוא המאציל אחרי הצמצום), משם מתגלה שרש הקו.

איך מגלים את המעלות של זיווג שני בזיווג ראשון? בפשטות המשמעות היא שתעבוד קשה, באתערותא דלתתא, גם בזיווג ראשון. כשה' עושה קושי, ככוננה, מה צריך לעשות? לעבוד קשה, להתגבר, ולהפוך את הזיווג הראשון, "לפי מזלו", לזיווג שני, "לפי מעשיו". מנהגו של עולם שבכל זיווג, גם המאושר ביותר, יש לפעמים משבר קטן או גדול. אז דרוש רצון לתקן ועבודה "לפי מעשיו", ואז זוכים למעלה של זיווג שני, התגלות שרש הקו בתפארת הנעלם (שרש מדת הרחמים הפודה את האהבה שלרגע נחסרה).

דוגמה לנושא של זיווג ראשון וזיווג שני הוא שליחות²²: מה קורה אם מישהו מרגיש שהשליחות שהוא נמצא בה לא מתאימה לו והוא לא מצליח בשליחות? בדרך כלל – ואין כלל שאין בו יוצא מן הכלל – כאשר מישהו כתב לרבי שקשה לו בשליחות והוא רוצה להחליף את השליחות הרבי מנע זאת ממנו ואמר לו שעליו להתגבר על הקשיים ולהצליח.

שהתחוננים לא יכולים כלל להשתתף, בכל אופן תהיה תגובה מלמטה. עיקר הווארט הוא שאם שואלים מהי אתעלד"ת בכלל אפשר לומר שזו שירה – שאדם שר לה' מתוך הודיה (החל מהאמירה הראשונה, העבודה הראשונה, של הבקר – "מודה אני לפניך..."). מצד אחד הודיה היא בטחון סביל ומצד שני ההודיה של השירה היא היסוד והשרש של אתערותא דלתתא. השירה מעוררת לעילא ולעילא, אפילו יותר ממה ש"בעתיקא תליא מילתא". על כך כתוב שאם חזקיהו היה אומר שירה הוא היה משיח.

"קרבת אלהים לי טוב"

כתוב שם על התקופה של ספירת העומר שאלה ימים שמרגישים יותר ויותר "ואני קרבת אלהים לי טוב". ידועים דברי אדמו"ר האמצעי שהשאלה הוא על מה שמים על הדגש – האם על "לי טוב" או על "קרבת אלהים... טוב" – כפי שהסברנו כמה פעמים. זו עבודה של זיכוך הכלי – שפחות יורגש ה'אני' וה'לי' ויותר יורגש האור של "קרבת אלהים".

עד היום הראשון של פסח, כשה' נגלה עלינו וגואל אותנו, אין בכלל הרגשה של קרבת אלקים ולא ניתן לדבר על "קרבת אלהים לי טוב". מהרגע של יציאת מצרים מתחילה התחושה הזו (כמבואר ענין ההתבוננות ביציאת מצרים בתניא) והיא מתגברת בכל יום של ספירת העומר – כנראה שהיא מגיעה לשיא מסוים בקריעת ים סוף, ואחר כך בפסח שני ולשיא נוסף בל"ג בעומר, עד לשלמות ההתקרבות לה' במתן תורה, שקרבנו המקום לפני הר סיני ונתן לנו תורה מפי הגבורה. ארבעה שיאים אלה הם כנגד י-ה-ו-ה מלמטה למעלה (קריעת ים סוף היינו קריעת המסך המבדיל בין בריאה לאצילות, פסח שני הוא תיקון מדות הלב למי שהיה טמא או בדרך רחוקה, הלולא דרשב"י הוא התגלות זיהרא דאמא עילאה ומתן תורה היינו גילוי אור אבא, אורייתא מחכמה נפקת, ודוק).

²² ראה לקו"ש ח"ד עמ' 1121 ואילך.

בשיחה של "קצר א וועלט היינט" הרבי דבר בבכיה על כך ש"כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו". המאמר הזה אומר שכל פעם שבית המקדש לא נבנה זו החמצה, בהחלט היה ראוי להבנות באותו דור ורק שהחמיצו. פסח אומר לנו לא להחמיץ את ההזדמנות (וראה עוד לקמן, בפרק הבא, על ההזדמנות לבנות את המקדש).

אם החמצת – אפשר לתקן, זה המסר של פסח שני. יש כאן תהליך – בפסח ראשון אין חמץ, אין שום החמצה, כל העבודה היא בזריזות, בדילוג וקפיצה ("קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות"). בפסח שני כבר "מצה וחמץ עמו בבית" ובשבועות כבר יש חמץ בקדושה, יש אתהפכא והחמץ הוא בבחינת "ויגבה לבו בדרכי הוי'". שביעי של פסח הוא ממוצע בין פסח ראשון לפסח שני – אסור שיהיה חמץ, אבל כבר בסעודת משיח, לאחר צאת הכוכבים, מותר שרויה, יש חמץ בתוך המצה, דרך גלגול שגם אם 'החמצת' אפשר לחדש את האשה-השליחות הזו בעצמה. לאור זאת נשתה כוס שלישית, הכוס של ההתוועדות של כל עם ישראל – "תכוסו על השה".

נגנו ניגון ההשתטחות ולכתחילה אריבער.

כיוצא בכך, ככלל, הרבי לא אמר לאנשים להתגרש (מקסימום, במקרים יוצאי דופן, שלח אנשים להתייעץ עם רב...).

השליחות הראשונה שנותנים לאדם היא לפי מזלו. אם אדם לא הצליח ועזב את השליחות אומרים לו שחבל שהפסיק, חבל שנכשל, אבל "אין אבוד" – אפשר לצאת לשליחות שניה, שהיא כבר לפי מעשיו של האדם. שביעי של פסח הוא הממוצע בין פסח ראשון לפסח שני – הוא האפשרות לחבר את הזיווג הראשון עם הזיווג השני. זה לא אומר שאם אדם נכשל לא צריך לעשות חושבים – צריך לחשוב ולהתחדש ולעשות דברים אחרים, אבל בלי להחליף את השליחות.

כמו שאדם עושה עסק ונכשל, הוא נכנס לחובות והכל מסתבך. מה עושים? אפשר להגיד לו לפשוט רגל ו"אין אבוד" – אחר כך הוא יפתח עסק חדש. אפשר להגיד לו שצריך לחשוב, להתייעץ, להתחיל כיוונים חדשים בעסק – אבל בלי לפשוט רגל. שביעי של פסח אומר לעבור מהתגלות מלמעלה לעבודה מלמטה, להתחדש ב"אתערותא דלתתא", אבל הוא עדיין בפסח ראשון – זה לא פסח שני, לא עוברים לזיווג שני, אלא הופכים את הזיווג הראשון עצמו לזיווג שני.

לא להחמיץ הזדמנויות

מהו חמץ? לשון החמצה. מוסר ההשכל של פסח הוא לא להחמיץ – "ושמרתם את המצות... אל תקרי מצות אלא מצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה אלא אם בא מצוה לידך עשה אותה מיד". פסח הוא הלעומת-זה של ההחמצה. פסח אומר שצריך לעשות הכל בזריזות, בחפזון, ואפילו לעתיד לבוא כאשר כתוב "כי לא בחפזון תצאו" יש עדיין "מתניכם חגורים" – המתנים הן מתינות וצריך לחגור את המתינות בזריזות כדי לא להחמיץ.

ח. הנביא של פסח – חגי הנביא

חגי: חרות-גאולה-ישועה

שביעי של פסח הוא יום של ישועה. משה רבינו אומר לעם ישראל "התיצבו וראו את ישועת הוי'", אחר כך כתוב "ויושע הוי' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים" ובסוף אומרים בשירה "עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה". ביום טוב הראשון של פסח יש גאולה וביום טוב האחרון ישועה, כאשר שתיהן נכללות ב"זמן חרותנו".

נעשה סימן: חרות גאולה ישועה ראשי תיבות חגי. אנחנו אוהבים להקדיש כל פעם את

שהוא נראה עלוב. הוא אומר שאפילו שנראה שכל בנית הבית השני היא דיֵעבד – הדיעבד הוא לכתחילה, והעיקר לקום ולעשות מעשה. יש לשים לב גם לכך שחגי אומר לעשות מעשה אפילו שהוא לא חוקי – המלך עצר את הבניה וחגי אומר לקום ולהתחיל לבנות. חגי מביטיח ש"גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון" ומסבירים שהכוונה שלו לבנין הורדוס. כמה זמן עבר מהנבואה של חגי עד בנין הורדוס? לפי החוקרים עברו 500 שנה. זה לא משנה – המעשה הוא העיקר, הולכים לכתחילה על הדיעבד, ו"גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון יותר מן הראשון" גם אם יצטרכו לחכות 500 שנה למימוש הנבואה.

הנבואה של חגי, שאסור להחמיץ את ההזדמנות לבנות את הבית, היא-היא המסר של חג הפסח – לא להחמיץ (כנ"ל). אפשר ללמוד מחגי לכל דור – גם בגלות יש מקדש מעט. אצל חגי מדובר במקדש מעט של בית שני ביחס לבית ראשון, אבל אצלנו זהו מקדש מעט שאפשר בכל אופן לבנות בכל דור ודור. כמו שכתוב שאם יש מספיק ניצוצות של משיח פרטי יתגלה המשיח הכללי, ככה כל אחד שדואג מהמאמר "כל אחד שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו" צריך לבנות את המקדש הפרטי בלב של כל אחד, רעותא דלבא, ואם יש מספיק כאלה יוצר מסה קריטית למקדש ממש. למדנו בליל החג את הלשון "מה לי קטלה כולה מה לי קטלה כולא" (בדברי הרבי הקודם על "יקר בעיני הוי' המותה לחסידיו", ו"מרובה מדה טובה" ש'מה לי מקדש ממש בירושלים ומה לי מקדש מעט, מקדש-פלגא'. הווארט הוא שבכל רגע יש הזדמנות לעשות משהו, גם בקטן, וצריך לא להחמיץ זאת – זה המסר של פסח, לא להחמיץ את ההזדמנות של הרגע הזה, אפשר לבנות את המקדש ברגע הזה.

השיעור לגבור מסוים – הגבור שלנו היום הוא חגי הנביא. חגי הוא הראשון משלשת הנביאים האחרונים של עם ישראל, הנביאים שהתנבאו בתחלת ימי בית שני. מכיון שהוא מופיע הראשון ביניהם כנראה שהוא גם העיקרי מבין שלשתם. בספר עזרא, המתאר את התקופה בה התנבאו חגי זכריה ומלאכי, מוזכר הנביא חגי פעמיים (בספרו שלו הוא מוזכר עוד תשע פעמים) והנביא זכריה פעמיים בעוד הנביא מלאכי לא מוזכר כלל. לא ראיתי שמציינים זאת כאסמכתא לדברי חז"ל לפיהם מלאכי הוא-הוא עזרא עצמו.

אם מחפשים בתנ"ך ביטויים שראשי התיבות שלהם **חגי יש שנים**: אחד בשיר השירים, שקראנו בפסח שלש פעמים (לפחות) – "חדשים גם ישנים". ביטוי נוסף הוא "חלה גם ילדה [ציון את בניה]" – ביטוי ששייך לפסח, כי "חלה גם ילדה" בגימטריא **מצה** (ג"פ **מה**, ממוצע כל מלה), שהוא הזמן של לידת העם (לידת גוף העם ביציאת מצרים, ביום טוב ראשון, ולידת הנשמות בקריעת ים סוף, בשביעי של פסח, כנ"ל).

העידוד לבנית הבית

חגי התנבא בתחלת ימי בית שני, שהיה יחסית לבית הראשון בית עלוב. הוא החל להתנבא כאשר היתה הפסקה בבניה של בית שני – התחילו לבנות אותו ברשיון של כורש ואחר כך היתה 'מסירה' של השומרונים שגרמה להפסקת הבניה. חגי זכריה ומלאכי התנבאו בזמן של דרויש בן אסתר המלכה. חגי היה הראשון שעודד את היהודים להזדרז ולבנות את הבית למרות שהוא היה נראה עלוב ושהזקנים זכרו את הכבוד והפאר של הבית הראשון חשבו שהבית השני הוא 'גארנישט'.

חגי בא ומעודד את היהודים לקום ולפעול. הוא מלמד ש"המעשה הוא העיקר" וצריך לקום ולפעול בזריזות, לא להתעצל ולא להחמיץ חלילה את ההזדמנות לבנות את הבית, אפילו

אנפין, חיצוניות הכתר) ותענוג (פרצוף עתיק יומין, פנימיות הכתר) בהתאמה. אם כן, רואים שדווקא בחגי יש "חלב חגי", תענוג מיוחד בפסח. תענוג הוא החוויה המיוחדת של שבת, לעומת יום טוב שמתאפיין בשמחה. דווקא בחג הפסח לא כתובה בפירוש השמחה בתורה (בניגוד לשבועות, בו כתובה שמחה פעם אחת, וסוכות, בו חוזרת השמחה שלש פעמים) והוא גם מכונה בתורה שבת – "ממחרת השבת". פסח הוא חג התענוג שבא לפני כל השמחות של שאר החגים.

אם פסח הוא החג המיוחד של הקב"ה, "חגי", מהם שאר החגים? שבועות הוא, כפשוטו, החג של התורה – "זמן מתן תורתנו". סוכות הוא החג של עם ישראל – "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", זהו החג בו "ראויים כל ישראל לישוב בסוכה אחת" (התועדות ששייכת לכוס השלישית, "תלכו על השה", כנ"ל – "תלכו" אותיות סכות) ובשבועת הימים שלו באים שבעת האושפיון, הנשמות הכלליות של עם ישראל. בסיום סוכות מגיע שמיני עצרת, שמחת תורה, בו רוקדים עם ספר תורה סגור ואפילו כשהוא פסול. זהו החג בו מורגש ש"ישראל אורייתא וקובה" כולא חד", עם דגש מיוחד על הקשר הישיר בין עם ישראל והקב"ה (המתגלה בעבודת התשובה). בכל אופן, חגי עושה שהבחינה המיוחדת של פסח תתפשט בכל החגים, כפי שרמזו בהופעה נוספת של המלה "חגי" בנ"ך (בניקוד אחר, בלשון צויו) – "חגי יהודה חגך", עשי שכל החגים יהיו בבחינת "חגי".

מכל מה שאמרנו רואים קשר מיוחד של חגי לפסח (והרמז: חגי ועוד פסח = שלמות של ¹⁶⁹אחד-אהבה ברבוע, השייך בפרט לחג

חגי מדבר פשוט ומקשיבים לו

חגי הוא נביא שמדבר מאד פשוט, מאד 'דוגרי'. בספר זכריה, שנבא באותה תקופה, יש משלים ודימויים עמוקים שבקושי אפשר להבינם – אבל חגי הוא ספר פשוט. יש בו בסך הכל שני פרקים של נבואות מובנות.

יש לחגי עוד חידוש נפלא, שבו הוא יוצא דופן לעומת שאר הנביאים – מקשיבים לו! חגי בא ומדבר בתקופה שהכל 'תקוע', הוא אומר שצריך לקום ולעשות מעשה, ונגד כל הסיכויים זרובבל בן שלתיאל פחת יהודה, יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול – האנשים הגדולים והחשובים, אנשים מכובדים מאד – ועמם "כל שארית העם" שומעים את דברי חגי ופועלים לפי דבריו. כנראה הא בהא תליא – הוא מדבר פשוט ולכן מקשיבים לו (כמעט לא אמרנו היום רמזים – החלטנו לדבר כמו חגי, פשוט...).

חגי בתורה – השייכות לחג הפסח

האם השם חגי מופיע בתורה? קודם כל, חגי מופיע בתורה בתור שם – אחד הבנים של גד נקרא חגי. חוץ מאותו חגי המלה "חגי" מופיע בתורה (בניקוד אחר) ביחס לחג הפסח – "לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב חגי עד בקר". אין בתורה עוד חג שנקרא "חגי" – החג של הקב"ה – אם כן, יש כאן קשר מובהק בין חגי לפסח.

בהמשך כתוב "לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח". צריך לשים לב להבדלים בין הפסוקים – בראשון "לא תזבח" ובשני "לא תשחט", בראשון "חלב חגי" ובשני "זבח חג הפסח", בראשון "עד בקר" ובשני "לבקר". לעניננו, עיקר החידוש הוא שפסח הוא "חגי" של הקב"ה, ויחד עם "חגי" כתוב "חלב" (מה שלא כתוב בפסוק השני). מהו היחס בין "דם זבחי" ל"חלב חגי"? כתוב בחסידות שדם וחלב הם רצון (פרצוף אריך

¹⁶⁹ וכן, האותיות שאחרי אותיות פסח (חילוף אותיות פסח) הן צעט = 169 (פסח ועוד חגי. וכן, האותיות שלפני אותיות פסח הן ענו, 127, פסח פחות חגי.

הנביא – כמו שיחזקאל אומר "היתה עלי יד הוי"י", כאילו ה' 'תוקף' אותו – אבל כאן ה' מדבר בידו של הנביא, בהתלבשות שעוברת דרכו בפנימיות.

יתכן שהמקום הכי חשוב של חגי בש"ס הוא בסוגית שליחות בתחלת פ"ב דקידושין, ששמאי הזקן אומר בשם חגי הנביא שיש שליח לדבר עבירה, וחגי לומד זאת מ"ואותו הרגת בחרב בני עמון". קודם כל, רואים שיש לחגי נטיה לבית שמאי – טוב להבנת הקשר שלו עם משה רבינו, שכידוע יש לו נטיה לדעת בית שמאי (ורמז: **משה רבינו חגי הנביא** בגימטריא **שמאי שמאי**, היינו שהוא הממוצע ביניהם). חוץ מזה, הוא מדבר לענין ובצדק – מי ששולח להרוג מישהו לא חייב?! מאריך בזה בטוב טעם התורת מיכאל, שיש לו כמה קטעים על זה, ומביא מעוד ראשונים, והמסקנה שיתכן שהכוונה שמן השמים מאה אחוז חייב, ומי שאומר שרק מסור לשמים לדעת שמאי הזקן הכוונה שבשמים דנים כאילו יש שליח לדבר עברה ומטילים על המשלח את מלוא האחריות. כנראה שבא לידי ביטוי באיך ה' מסדר את התגמול שלו כאן למטה. כל הקשר לבית שמאי מענין כאן, וכן כל הענין של בנין המקדש קשור לשליחות – חגי ממנה את כל עם ישראל לשליחות לבנות את בית המקדש. "שלוחו של אדם כמוהו ממש", כך שכל המשתתפים הם בחינת חגי.

חגי ויונה הנביא

יש גם קשר בין חגי הנביא ויונה הנביא. יונה קבל את הנבואה שלו משמחת בית השואבה בחג הסוכות ולפי מה שאנחנו מסבירים כעת חגי קבל את הנבואה שלו מחג הפסח. נראה אם כן שאלה שני נביאים שמחים. באמת רואים שיונה הוא נביא עצוב – הוא עצוב בנבואה שהוא מקבל ומנסה לברוח ממנה ובסוף הסיפור, כשה' לא מחריב את נינוה, הוא שוב עצוב (וגם כאשר מקבלים את הנבואה שלו –

הפסח, החג של אברהם, "אחד היה אברהם", חג האהבה, "אברהם אהבי". **חגי פסח** בהכאה פרטית = שלמות של 900, ל ברבוע, סוד הלב היהודי כנודע²⁷) – אולי ראוי לתקן שיקראו את חגי בחג הפסח. יש בסך הכל שני פרקים, ואם מישהו יזכיר לנו בפסח הבא אולי נקרא אותו.

חגי ומשה

יש קשר מיוחד בין חגי הנביא למשה רבינו, רבן של כל הנביאים. קודם כל, אמרנו שחגי הנביא מדבר פשוט, ובכך הוא דומה למשה רבינו שגם מדבר הכי פשוט וישיר וברור. משה רבינו מכונה מלאך וגם בחגי הנביא נאמר "ויאמר חגי מלאך הוי' במלאכות הוי' וגו'" (גם הנביא מלאכי הוא מלשון מלאך – מלאכות לשון שליחות, והוא גם מסיים בשליחות שה' שולח – "הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא וגו'" – אך חגי נקרא בפירוש מלאך).

יש עוד לשון נבואה משותפת שמודגשת במשה ובחגי – "דבר הוי' ביד...". במשה רבינו נאמר שלש פעמים "כאשר דבר הוי' ביד משה", וכיוצא בכך נאמר פעם אחת "אשר דבר הוי' ביד אחיה השילני" ופעם אחת "דבר הוי' ביד ישעיהו בן אמוץ", אך בחגי הכי מודגש כאשר נאמר ארבע פעמים (בשני פרקי נבואה) "דבר הוי' ביד חגי הנביא". יש נבואה שהיא 'על'

נמצא **חגי** מכאן ומכאן ביחס לפסח, מעין 'כנפי' חג הפסח, סוד "אהיה אשר אהיה", השם של יציאת מצרים השייך בפרט לחג הפסח).

²⁸ **חגי פסח** ובמילוי ובמילוי המילוי (כנגד כח"ב כנודע) = 4212 = 13 פעמים 324, **חי** ברבוע. **חגי פסח** במספר קדמי = 793 = 13 פעמים 61 (מספר המגן-דוד ה-12), "שארית החדש" בסוד העבור ("סוד הוי' ליראיו"). כל ארבע הדרגות יחד = 5005 = 55 (י במשולש, הפירמידה של ה) פעמים 91 (יג במשולש, הפירמידה של ו). ועוד רמז: **פסח** = ז פעמים **חגי** ע"ה (**משיח** = יז, **טוב**, פעמים **חגי** ע"ה).

הושענא רבה, המיועדת לזקנים שראו את הבית הראשון – הזקנים אומרים שהבית השני הוא גארנישט ("כמהו כאין בעיניכם"), שהמדינה שקמה היא שום דבר – וה' אומר להם "לי הכסף ולי הזהב" ומבטיח ש"גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון... ובמקום הזה אתן שלום..." לפני כן יש את הנבואה הראשונה, בה חגי קורא לעם ישראל 'תתעורר'!

נגנו את 'תתעורר תתעורר'.

'תתעורר תתעורר' הוא ניגון של תשעה באב. יש את הרמז המפורסם של אתב"ש – שיום א של פסח מכוון בימי השבוע כנגד תשעה באב וכו'. בהלכה הרמז כתוב עד ו של פסח שמכוון בימי השבוע כנגד פורים שעבר, ואין רמז ל-זע. באו ה'ציונים' ואמרו ש-ז של פסח מכוון בימי השבוע כנגד יום העצמאות. גם החרדים יכולים להסכים לזה, שזה כמו שהיום הראשון של פסח מכוון כנגד תשעה באב ונערץ סופן, זע, בתחלתן, את. אז אפשר שיתקיימו שניהם, "אלו ואלו דברי אלהים חיים"...

לפני הכל יש שני פסוקים שמתארים את המצב (כפי שמסבירים הרד"ק ואברבנאל). שני הפסוקים האלה הם הכתר, קוצו של י, של כל מבנה הספר. אחר כך, הנבואה הראשונה – נבואה של 'תתעורר', שלמרבה הפלא שמעו לה – היא הברקת החכמה, ה-י של ספר חגי (תכונה של חכמה היא זריוות, וכאן חגי אומר להזדרז ולא להשאר בכבוד ועצלות). הנבואה של חגי שמתמודדת עם הזקנים היא ה' עילאה, נבואה שמדברת על התכלית ("עמק אחרית" של הבית), על הכבוד שלו שעתידי להיות בעוד כמעט 500 שנה. הנבואה של הפלפול בהלכות טהרות עם הכהנים שייכת ל-ו של השם – למדות שייכים פסקי ההלכות של מותר-אסור וכו', וכך סדר טהרות חותם את ששה סדרי משנה שכנגד הו"ק. חותם הספר, הנבואה לזרובבל ממלכות בית דוד שמבטיחה לו

עיקר צד השווה בין יונה לחגי, לשניהם מקשיבים, גוים ליונה ויהודים לחגי, כנראה שליחודים להקשיב זה יותר חידוש – וחוזרים בתשובה הוא עצוב מזה...). בכל זאת חז"ל אומרים שהוא קבל את הנבואה שלו משמחת בית השואבה – כנראה שגם כדי להיות נביא עצוב צריך להיות שמח... בכל אופן, חגי בשמחה שלו מתקן את יונה.

חגי הוא העשירי בתרי עשר (הפותח של חגי-זכריה-מלאכי, כנ"ל), "העשירי יהיה קדש", ויונה הוא הנביא החמישי – יש ביניהם יחס של שלם וחצי. אם מוסיפים לשנים עשר הנביאים הקטנים גם את שלשת הנביאים הגדולים – ישעיהו, ירמיהו ויחזקאל – חגי הוא כבר הנביא ה-יג (שייך ל-יג מדות הרחמים) ויונה הוא הנביא ה-ח. רואים כאן קשר בין ה-ח ל-יג (שני המזלות ב-יג מדות הרחמים, וכידוע שהיחס בין ח ל-יג הוא בסוד חתך זהב), שהם ביחד חגי.

מבנה ספר חגי

כמו שאמרנו, בספר חגי יש בסך הכל שני פרקים ובתוכם בסך הכל ארבע נבואות שהן בשלשה תאריכים – הנבואה הראשונה היא מראש חדש אלול, הנבואה השנייה היא מהושענא רבה ויש עוד שתי נבואות מכ"ד כסלו (דברנו בעבר כמה פעמים על נבואות ואירועים של כ"ד בחדש).

הנבואה שחותרמת את ספר חגי, הנבואה השנייה של כ"ד כסלו, היא נבואה בה הוא 'חותם' לזרובבל שממנו עתיד לצאת מלך המשיח, כשסיום הספר הוא "אקחך זרובבל בן שאלתיאל עבדי נאם הוי' ושמתין כחותם כי כך בחרתי נאם הוי' צבאות". לפנייה יש נבואה שהיא שיחה פשוטה עם הכהנים – דו-שיח יחודי, שאין דומה לו – בה הוא מפלפל בהלכה עם הכהנים, שואל אותם אם יודעים את ההלכה וכו'. לפנייה יש את הנבואה מכ"א תשרי,

שוב, איזו מלה מתאימה לזה? חשבתי הרבה... [חרות]. זו אחת האפשרויות.

חוץ מחרות חשבתי שמה שצריך היום הוא תחיה, צריך חיות, שהכל יהיה "לחיים ולא למות" כמו שמבואר בחסידות – ממש לחיות, ולא רק ניט-גשטארבען, לחיים ולא רק לא-מות. חיים הם מוחין בכתבי האריז"ל, גאולה המושכל היא שהכל יתחיל לחיות.

הרמז שחרות שייכת למוחין הוא ש-חרות בגימטריא חכמה בינה דעת. חרות גאולה ישועה (ר"ת חגי, כנ"ל) עולה 1 פעמים חגי, סוד "תספרו חמשים יום". אם מחשבים חיים גאולה ישועה (גם ר"ת חגי) מקבלים כד פעמים חגי. כשמחברים את שתי האפשרויות, חרות חיים גאולה ישועה מקבלים 1118, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

יש עוד אפשרות: בהלל אומרים "אנא הוי' הושיעה נא אנא הוי' הצליחה נא" – אפשר לומר שאחרי ישועה באה הצלחה. אחרי הגאולה והישועה צריך לבקש שהכל פשוט יצליח – שדרך חיים תצליח, שנצליח לממש את מפתח הגאולה שבידינו. ישועה-הצלחה בגימטריא תענוג, שלמות של כג ברבוע (ישועה = יז פעמים כג, הצלחה = ו פעמים כג, וביחד – זיו פעמים זיו).

הגענו לכוס רביעית, שכנגד הכוס שקורא בלילה (יש לו שני חברים – שלך וינשוף). תיכף נצחק...

נגנו ניגון רוסטוב, הבינוני, שאמיל, "הוא אלהינו", "כוס ישועות".

שממנו יצא המשיח, הוא כנגד המלכות, ה תתאה שבשם, כפשוט. ולסיכום:

קוצו שלי	י	תיאור המצב
י		נבואת ההתעוררות לבנין
הבית		
ה		הנבואה לזקנים על כבוד
הבית האחרון		
ו		הנבואה לכהנים העוסקת
בהלכה		
ה		נבואת המשיח שיצא
מזרובבל		

גאולה (נה"י) ישועה (חג"ת) ועוד שלב

(חב"ד)

פתחנו בכך שהיום הראשון של פסח הוא יום של גאולה והיום האחרון של פסח הוא יום של ישועה. כשחשבתי על זה בהלל היה נראה לי שגאולה היא דווקא בנה"י – הגאולה של עם ישראל היא מעצם השעבוד. גאולה מופיעה בתורה בהקשרים של גאולת הארץ וגאולה של עבד – זו פעולה טבעית, שהמשמעות שלה היא חזרה למצב הראשוני, הטבעי, שהשתבש עם הזמן. גאולה כזו מתאימה למה שרבי אייזיק מהומיל אומר שהגאולה היא חזרה אל הטבע היהודי. הישועה היא המשכה מ-שע נהורין של הכתר, אבל בפשט מה שקורה ב"ויושע הוי' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים" הוא שחרור רגש השעבוד שבלב – ה' מושיע את המורגש של עם ישראל, את החג"ת (ו"ז"א בעתיקא אחיד ותליא").

אם הגאולה היא החרות של המוטבע והישועה היא החרות של המורגש, של הלב, מהי החרות של השכל? מה המלה המתאימה לה? מה רוצים היום – גאולה? ישועה? מישחו צריך גאולה וישועה? [הקהל: כן!] כבר לא צריך גאולה וישועה, הכל יש – היום גאולה ומשיח הם רק להפוך את הראש, להכניס-לגלות את ה-א בתוך ה-גולה, שתהיה חרות של המושכל.

ט. אור אהבת ה' בכלי פרטי ההלכה (ד"ה

"כי ישאלך בנך" (תשל"ח)

שאלת הבן החכם ושאלת הבן הרשע

בהגדה של פסח הבן החכם שואל "מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה הוי' אלהינו אתכם" והבן הרשע שואל "מה העבדה הזאת

מהם לעבודה הזו. הזכרנו שהיום הראשון והיום השביעי של פסח הם גאולה וישועה, אך היחס ביניהם הוא גם כמו ההבדל בין חקה לגזרה (ר"ת חג) – היום הראשון הוא "זאת חקת הפסח" והיום האחרון הוא הגזרה של "לגזר ים סוף לגזרים". חג השבועות הוא כבר זמן של בטול גזרות, ה' מבטל את הגזרה של "עליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה". [גם את החקה מבטלים?] כנראה יש חקה שמתבטלת וחקקה שלא מתבטלת, כמו שנסביר. בכל אופן, הימים של פסח וספירת העומר הכי מתאימים כל שנה לעבודה שלפני מתן תורה – העבודה של "דרך ארץ קדמה לתורה", שכדי לקיים אותה קוראים בימים אלה את פרקי אבות (על מנת להזדהות עם עבודת האבות).

כשאומרים כך יש המתקה גדולה ליחס בין הצמח צדק לרבי מקוצק – 'מנחם מענדל מנחם מענדל לגזרה שוה', כמו שאמרו עליהם. יודעים שהצמח צדק אמר על העבודה של קוצק שהיא עבודה של 'פאר מתן תורה'. בדרך כלל חושבים שבכך הוא בטל את העבודה של קוצק עבור מי שכבר נמצא אחרי מתן תורה, אבל כאן הרבי מחדש – חידוש לגבי הרביים הקודמים – שגם אחרי מתן תורה יש מקום לעבודה שקודם מתן תורה (גם לחבדניק מותר להתבסס מהריח של קוצק).

לאור זאת, מסביר הרבי את שאלת הבן החכם כך: "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים" ו"ישן מפני חדש תוציאו" – יש בעבודת ה' "חדשים גם ישנים", כנ"ל ביחס לסוד חגי הנביא – לכן הבן החכם מרגיש שהוא עדיין לפני השלב הבא בעבודת ה' שלו, רגע לפני מתן תורה של היום (שהרי בכל יום ויום אדם יוצא שוב ממצרים, ונמצא שוב לפני מתן תורה), וממילא הוא שואל את בני הדור הקודם "מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה הוי' אלהינו אתכם" – ה' הוא של כולנו, אבל אתם הזקנים נמצאים אחרי מתן תורה של העדות, החקים והמשפטים ואני עוד לא שם.

לכם". ידועה השאלה מהו ההבדל הגדול – על הבן הרשע, שאומר "לכם", אומרים חז"ל שהוא "הוציא את עצמו מן הכלל" ובכך "כפר בעיקר", אבל הרי גם הבן החכם אומר "אתכם". כמו שאמרנו, הרבי הרש"ב פחד מהבן החכם שיהפוך להיות משכיל-רשע, שיוציא את עצמו מהכלל. הדמיון ביניהם הוא ה"לכם" וה"אתכם".

מה באמת ההבדל? בדרך כלל מסבירים שהבן החכם אומר "הוי' אלהינו" ובכך כולל את עצמו עם המאמינים. אבל, שואל הרבי¹², הרי אחרי שהוא אומר "הוי' אלהינו" – ומבטא את אמונתו בה' – הוא שואל על "העדת והחקים והמשפטים אשר צוה... אתכם". כלומר, לצד אמונתו בה' יש לו ספק האם התורה לכל פרטיה שייכת לו, והוא מבטא זאת בכך שה' צוה אותה "אתכם" (ולא 'אותנו'), ואם כן הדרא קושיא לדוכתא!

עבודת האבות גם לאחר מתן תורה

אחרי אריכות גדולה הרבי מחדש¹² שהיות ש"מעשה אבות סימן לבנים" והיות ש"בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים" – צריך חיות חדשה, המשיח יפיח חיים חדשים מחיי החיים בחיינו (כנ"ל) – יש מקום לעבודת האבות, עבודה הכתובה בתורת חיים, גם אחרי מתן תורה. אמנם המצוות של האבות "ריחות היו", ואחרי מתן תורה "שמן תורק שמך", אף על פי כן גם אחרי מתן תורה יש מקום לעבודה שלפני מתן תורה, עבודה שבכחינת התחדשות גמורה.

מתי הזמן שמתאים לעבודה כמו עבודת האבות שלפני מתן תורה? בדיוק הימים האלה, מיציאת מצרים עד לחג השבועות, "זמן מתן תורתנו" – יש לנו את מט ימי הספירה, ואין זמן יותר טוב

¹² ד"ה "כי ישאלך בנך" תשל"ח (קונטרס י"א ניסן תש"ו).

ששת פסוקי פרשת הבן החכם

חזרנו על התוכן של דברי הרבי במאמר ו'נקציין' אותם קצת יותר. כדי להבין יותר נתבונן בפסוקי מהם מורכבת הפרשיה שפותחת בשאלת הבן החכם: "כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה הוי' אלהינו אתכם. ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו הוי' ממצרים ביד חזקה. ויתן הוי' אותת ומפתים גדלים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו. ואתנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבתינו. ויצונו הוי' לעשות את כל החקים האלה ליראה את הוי' אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיתנו כהיום הזה. וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני הוי' אלהינו כאשר צונו".

אפשר לכוון את ששת הפסוקים האלה כנגד הו"ק: שאלת הבן החכם מכוונת כנגד החסד – כפי שנסביר. הפסוק השני, המתאר את יציאת מצרים "ביד חזקה" מכוון כנגד ספירת הגבורה, היד החזקה, כנודע. הפסוק השלישי, המתאר את האותות והמופתים שה' עשה במצרים לעינינו הוא גילוי התפארת של ה' בעולם (כפי שמשא אמר לפרעה ביחס למופתים אלה "התפאר עליי") – אותות ומופתים שיש בהם "נגוף" למצרים ו'רפוא' [פאר] לישראל", כתכונת המיוזג והפאר של התפארת. הפסוק הרביעי, שענינו הכניסה-העליה לארץ, שייך לספירת הנצח (כמבואר שעליה לארץ שייכת לנצח, רגל ימין ו"עמק רום"). הפסוק החמישי, שהוא המשכת היראה כדי לשמור על עם ישראל, להיטיב לו ולהחיותו, הוא המשך קו השמאל כדי לשמור על ההוד מפגם (של "הודי נהפך עלי למשחית"). הפסוק הששי, "וצדקה תהיה לנו וגו'", מכוון כנגד היסוד ("הצדיק יסוד עולם" המצטיין בצדקה), חותם האמת של המשכת כל דרך ה'.

קושית האהבה על היראה

לאור ההקדמה הזו, המכוונת את שאלת הבן החכם לספירת החסד, כיצד נבין את שאלת הבן החכם? הבן בא ואומר – אני למדתי ש"לית פולחנא כפולחנא דרחימותא", שעיקר העבודה הוא מאהבה ולא מיראה, לכן אני שואל ממעלתכם מדוע כל המצוות (העדות והחקים והמשפטים) "אשר צוה הוי' אלהינו אתכם" מבטאים בעיקר סממנים של יראה וצמצום?!

העבודה שלפני מתן תורה, שיש לה מקום גם היום, היא עבודת האבות – עבודה שכולה אהבה (כנודע ש-אב הוא השער של אהבה). מתן תורה, "באימה ביראה ברתת ובויע", בא להוסיף את היראה – "למען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" – אך לפני מתן תורה העבודה היא "אינו מצווה ועושה", עבודה שכולה מתוך אהבה. כעת "גדול המצווה ועושה" מכיון שיש יצר הרע וצריך להתגבר עליו, אך כאשר יבוא משיח – ואנו כעת בסעודת משיח, אוכלים ושותים משיח – נחזור לעבודת האבות בה "גדול מי שאינו מצווה ועושה" (כסברתו הראשונה של רב יוסף, בגימטריא משיח).

כלומר, הבן החכם הוא חכם באמת, והוא שואל על פרטי ודקדוקי המצוות שלאחר מתן תורה מתוך ההכרה במעלת עבודת ה' מתוך אהבה – עבודה שהחלה מהאבות וקדמה למתן תורה.

סדר עדות-חקים-משפטים

נוסיף במאמר מוסגר^{כב} עוד ענין שנידון במאמר: הבן החכם מבחין בשאלתו בין שלשה סוגים של מצוות – עדות, חקים ומשפטים. ידוע שחקים הם מצוות שלא ניתן להבין בשכל, משפטים הם מצוות שמוכנים בשכל והאדם

^{כב} המאמר המוסגר הבא לקמן נרשם גם כנקודה-מעובדת בתוספת הסברה ומ"מ – יע"ש.

לדעת את ה'. היחס לה' מתחיל מאמונה ודעת^ט
 – **עדת** אותיות **דעת** – כמו שמוסבר בחסידות.
 שבת היא האות שאנו מעידים על בורא עולם.
 רק אחרי שאני קשור לבורא עולם, מעיד על
 קיומו, נשאלת השאלה איך אני מתייחס אליו –
 האם אני מבין אותו או לא? כמו שאצל אברהם
 אבינו סדר החיים מתחיל מכך שהוא חקר
 והתבונן על מציאות ה' עד ש"הציץ עליו בעל
 הבירה ואמר לו 'אני בעל הבירה'^ל – אז הוא
 "הכיר את בוראו" וקיים את העדות, מהן
 מתחיל הכל.

שוב, אחרי העדות יש שני סוגי מצוות – חקים
 ומשפטים – שהם שני סוגי יחס אל ה', האם אני
 מבין את הבורא או לא? רבי נחמן אמר (וכך
 מובא שאמרו גם צדיקים נוספים) שאם הייתי
 יכול להבין את ה' לא היה שוה לי לעבוד אותו.
 מצד עצמי, מה אכפת לי מפרה אדומה או
 משאר החוקים האחרים שאיני מבין?! החקים
 רק מבטאים את האמונה שלי בה' שאיני מבין
 אותו. אין לי ערך במצוות לכשעצמן, אלא רק
 בכך שהן מבטאות את הכרת ה' ואת העשייה של
 רצונו ובכך מגלות את ה' בעולם (כרצונו שיהיה
 לו יתברך דירה בתחתונים) – לא נוגע לי שאיני
 מבין את המצוות, הן רק ביטוי לכך שאיני מבין
 את ה'. אבל ה' כן רוצה שאבין אותו – כדי
 שאוכל לקיים את השליחות שלו בעולם, לבטא
 את הנוכחות שלו כאן (החל מגלות אותו
 לשכל האנושי שלי). אם אי אפשר להבין את ה'

מבין שהיה ראוי לקיימם גם ללא הצווי בתורה
 ואילו עדות הן מצוות שאחרי שהתורה צוותה
 עליהן הן מובנות בשכל. לכאורה הסדר היה
 צריך להיות חקים-עדות-משפטים (מהלא-מובן
 למובן) או משפטים-עדות-חקים (מהמובן
 ללא-מובן). מהו ההגיון בסדר שבדברי הכן
 החכם – קודם העדות, אחר כך החקים ואחר כך
 המשפטים?

הסדר של הכן החכם הוא גם מקור לדברי רש"י
 על הפסוק "שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו"
 שבמרה ה' לימד את בני ישראל שבת, פרה
 אדומה ודינים. מאיפה רש"י לקח את זה?
 משאלת הכן החכם. כל המועדים באים משבת,
 שהוא העדות העיקרית – עדות שה' ברא את
 העולם. שבת היא הדוגמה העיקרית ל"עדות".
 הדוגמה העיקרית ל"חקים" היא מצות פרה
 אדומה, "זאת חקת התורה". עיקר המשפטים
 הם הדינים – דינים המובנים בשכל האנושי –
 שעל כן חז"ל קוראים לפרשת משפטים פרשת
 דינים. הסדר של שבת-פרה-דינים הוא ממש
 סדר מובהק של "העדת והחקים והמשפטים".
 אבל שוב, הקושיא היא על הסדר עצמו – למה
 שמים את העדות, שהן לכאורה ממוצע בין
 חקים ומשפטים, לפני החקים והמשפטים?!

סדר עבודת ה'

אפשר לתרץ לפי הכלל הידוע בחסידות ששרש
 הממוצע גבוה משני הדברים שהוא מחבר
 ביניהם. אבל אנחנו כעת רוצים לתרץ בפשטות,
 כמו שמתאים לחגי הנביא:

העדות הן עדות על עצמות ה' – לפני שאני
 מעיד על ה' אין לי שייכות למצוות בכלל.
 הרמב"ם פותח את מנין המצוות במצוה
 להאמין בה' (כמו הנוסח של ספר המצוות, לפי
 התרגומים השונים) ואת היד החזקה במצוה

^ט **אמונה** משלימה את **דעת** ל-576, 24 (4 בעצרת)
 ברבוע. הממוצע = 288, ברור **רפח** בשלמות.
^ל "אני בעל הבירה" = **שכינה** (הפירמידה של י'),
 והוא נוטריקון **אהבה**, מדתו של "אברהם אהבי" ויסוד
 ושרש עבודת האבות בכלל כמבואר בפנים. והוא עולה
אהבה ועוד **מקום-מקום** ("שלם וחצי" ביחס
 ל**אברהם, רמח**, סוד **שסה** ועוד ז' דרבנן, להשלים
 למנין **כתר**], כמבואר במ"א), ההפרש בין **אמונה לדעת**
 (ראה הערה קודמת. **מקום** היינו ה'כנף' מכאן ומכאן).

איך אפשר לעשות מה שהוא רוצה בעולם? לכן יש גם משפטים, שמבטאים את ידיעת ה' ורצונו.

כל זה מאמר מוסגר על הסדר של עדות-חקים-משפטים בשאלת הבן החכם^ל.

^ל יש רק עוד פעם אחת בתנ"ך "העדת" וגם שם נאמר "העדת והחקים והמשפטים" כמו בשאלת הבן חכם (על פי שני עדים יקום דבר "העדת")! שתי ההופעות הן באותה פרשה, פרשת ואתחנן – קודם נאמר "אלה העדת והחקים והמשפטים אשר דבר משה אל בני ישראל בצאתם ממצרים" (ראה בהכתב והקבלה שהוא התחלת החלק השני של חומש דברים, חלק המצות, והוא בא בהמשך ל"הזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל" [שם משה" דרו"ל לשון סם חיים וסם מות, מתאים למעבר בין חלק המוסר לחלק המצות, ודוק]). ושם בחזקוני, "העדת". התראות כמו 'רד העד בעם'. לפי זה גם מובן למה "העדת" בא לפני "והחקים והמשפטים" (ומתאים לדרש הנ"ל של "שם משה"). וראה פירוש העמק דבר שם, הסבר מקורי ל"העדת והחקים והמשפטים".

והנה, הבן רשע שואל "מה העבדה הזאת לכם". יש דמיון בין לשון עבדה ללשון עדת (פתיחת הבן חכם), בשניהם אותיות **עד** (שני עדים). "העבדה הזאת" של שאלת הבן רשע הוא בעצם המשך, העתק לשון, מהפסוק הקודם (יש לציין שגם לפני שאלת הבן חכם נאמר "שמור תשמרון את מצות הוי' אלהיכם ועדתיו וחקיו אשר צוץ". חוץ משתי "העדת" הנ"ל אין עוד צורה של "עדת" בתורה חוץ מפסוק זה [נמצא שכל "העדת" שבתורה הן כפרשה אחת, פרשת ואתחנן]. רק בספר תהלים מצאנו עוד **ט** צורות של "עדת", ס"ה **כב** לשונות של "עדת" בתנ"ך כנגד **כב** אתון דאורייתא שכולן עדות למציאות ה' בורא עולם ונותן תורה לישראל. **כב** "עדת" = **מלכות** וכן אותיות המילוי של **עדת-דעת** [אותיות **ליותן**] = **מלכות** כנודע. נמצא ששני הבנים, החכם והרשע מגיבים למה שנאמר קודם, יש בשניהם בחינה של אור חוזר, העלאת מ"ן הנפעלת על ידי איזו אתערותא דלעילא, מהות ענין השאלה, סוד "כאן הבן שואל" – ה"כאן" מעורר את הבן לשאול) – "... ושמתרם את

שאלת הבן החכם על תפקיד התורה והמצוות

נחזור לשאלת הבן החכם ולהבדל בינה לשאלת הבן הרשע: הבן הרשע אומר "מה העבדה הזאת לכם". לפי המפרשים הכפירה שלו היא לא בעצם יציאת מצרים – היה נס, ה' הוציא אותנו ממצרים – אלא ב"עבודה הזאת". הוא טוען ש"העבודה הזאת לכם", שאתם המצאתם את כל הטרחה (עבודה לשון טרחה) הזאת – הכל הוא "לכם", המצאה שלכם כדי לשמר את העם. יש גם היום זרם של כפירה שטוען כך^{לב}.

העבדה הזאת. תבת "העבדה" (בגימטריא **אלהים**) חוזרת **יג** פעמים בתנ"ך **יג** פעמים "העבדה" = "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"!). לפני שתי "העבדה" הנ"ל יש שלש פעמים "העבדה" בהקשר לעבודת פרך של ישראל במצרים. אח"כ יש שלש פעמים "העבדה" – זה לעומת זה – של עבודת חוקי הפסח (זכר ליציאת מצרים, "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", להיות "עבדי הם ולא עבדים לעבדים"). מכאן נתן ללמד זאת על הבן רשע שסובר ש"העבדה הזאת" הוא דווקא לכם, שסבלתם את "העבדה" במצרים (מעין "לפום צערא אנרא", שהרי המצוה היא מעין שכר כמבואר בסוד "שכר מצוה מצוה [עצמה]") ואילו אני שלא הייתי במצרים לא שייך לעבודה הזאת. והתשובה היא "ואמרתם זבח פסח הוא להוי' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל". לכאורה "זאת בתינו הציל" הוא לשון יתר שכבר נאמר "אשר פסח על בתי בני ישראל וגו'", אלא לרמז שגם אתה (וכל הדורות הבאים) נכלל ב"בתינו", כמו שנאמר באברהם אבינו "את בניו ואת ביתו אחריו", כלומר שהבית נמשך ממנו אחריו לעולם ועד (וי"ל שהתורה פותחת ב-ב, לשון בית, לכוונה זו), להיות 'גני' האב בתוך הבנים (מכאן עוד חיזוק להנ"ל ש"מעשה אבות סימן לבנים" ועבודה האבות שייכת גם עתה לבנים).

^{לב} ראה גם שיעור שבת במדבר ס"ו בנוגע לזרם הרה-קונסטרקציוניסטי (הגרוע גם מהפרומים, כמבואר שם).

(כאשר האור מתאים את עצמו לכלי ולא להיפך) שייך לאור אין סוף הממלא כל עלמין, אחרי הצמצום. אהבת ה' שלפני מתן תורה היא בגדר אור אין סוף שלפני הצמצום – אהבה אין סופית. הסדר של תורה ומצוות אחרי מתן תורה, עם אורות וכלים, הוא סדר ששייך לאור הקו, ששרשו בתפארת הנעלם (שלמעלה ממלכות דאין סוף, שרש העיגול הגדול), כנ"ל באריכות.

הרבי מסביר במאמר שלצמצום יש ארבע פעולות: (א) ביחס לאור אין סוף הסובב כל עלמין – הוא מסתיר אותו (כלי לפעול עליו). (ב) הוא מבדיל את אור אין סוף הממלא כל עלמין מאור אין סוף הסובב כל עלמין ובכך גם מחליש אותו. (ג) דילוג הקו דרך הצמצום גורם לכך שהוא יתחלק לספירות. (ד) הצמצום פועל שהאור חייב להכנס לתוך כלים – כמו 'חנק' של האור בהתאמה שלו לכלים.

אכן, לפעמים כתוב שהאור צריך להתאים את עצמו לכלים ולפעמים כתוב שהכלים צריכים להזדכך דיים ולהתאים את עצמם לאור. "אך טוב לישראל" – טוב ונכון שיהיה חיבור בין האורות והכלים, אך השאלה היא האם האור צריך להתאים את עצמו לכלי (כטבע האור לאחר הצמצום) או שהכלי צריך להתאים את עצמו לאור (והיינו דווקא כאשר מתגלה שהצמצום אינו כפשוטו ומצד עצם האור הוא מאיר לאחר הצמצום כמו לפני הצמצום, כלומר שבחינה זו היא בעצם הארה של "לפני הצמצום", "פאר מתן תורה").

אורות וכלים הם גם אהבה ויראה – השאלה מה העיקר ומה הטפל. גם הבן החכם מכיר בכך שלא די באהבה וצריכים גם יראה – הרי אהבה ויראה הן "תרין גדיפין", שתי כנפים, ולא ניתן לעוף בכנף אחת – אך הוא טוען שהיראה צריכה להיות טפלה לאהבה, שהכלים צריכים להיות טפלים לאורות ולהתאים את עצמם אליהם, וממילא מה שהקבוע ועיקר הוא אהבת ה' אלהינו ואילו "העדת והחקים

אחר כך, בפרשה ה-מה של התורה, בא הבן החכם ושואל "מה העדת והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם" (והשאלה שלו היא עיקר ה"מה", דרגת משה, "ונחנו מה", מבין שלש שאלות ה"מה" של הבנים, בגימטריא **מצה**²⁷, כנ"ל). הוא לא טוען חלילה שהמציאו את "העבודה הזאת", אבל הוא שואל-טוען שעיקר עבודת ה' הוא אור האהבה ואילו הכלים-המצוות לא צריכים להיות מקובעים ולהפריע לאור להתגלות (הכלים צריכים להתאים את עצמם לאורות, להזדכך כל כך עד שיהיו שקופים לגמרי לאור, ולא שהאורות יתאימו את עצמם לכלים ובכך אורם יחשך). הוא אוהב את ה' אבל רוצה לעבוד אותו באופן של "אינו מצווה ועושה", באהבה (אהבת בן חכם לאביו). הוא טוען כלפי הדור הקודם שכולנו אוהבים את "ה' אלהינו", אבל "העדת והחקים והמשפטים" שלכם מתאימים לאור שלכם, לאור של "מצווה ועושה", ואילו לאור האהבה שלי (שלי מתאים לעבוד את ה' על דרך האבות לפני מתן תורה) צריך כלים חדשים – לא צריך לקבוע מסמרות מהם הכלים (כמו שיש לנו מענה מהרבי שיש דברים שלא טוב לקבוע בהם מסמרות...).

"אך טוב לישראל" – התאמת אורות וכלים

כתוב "אך טוב לישראל" – אך ר"ת אורות-כלים. כל הסדר של התלבושות אורות בכלים

²⁷ **מצה משה** מתחלפים באותיות השינים (שבהן לועסים את המצה) וזסר"ץ (יש גם "**מזה**" קרי מה זה – שתי בחינות של משה) בידך" הנאמר למשה, וגם "**מסה** ומריבה" הנאמר במשה, וגם "**מרה**" הנאמר במשה ורומז למרור שאוכלים יחד עם המצה; משה מצה מזה מסה מרה = אמת אמת [הרבוץ הכפול של **אהיה**, "**אהיה** אשר **אהיה**", השם הקדוש שנתגלה למשה רבינו לפני יציאת מצרים] – משה **אמת** ותורתו **אמת**".

להתאים את עצמה לבעלה (האור)? חס ושלום... אם החסידים (הכלי) צריכים להזדכך כדי להתכלל ברבי (האור) – נשמע טוב... כנראה לכן המתנגדים לא אהבו את החסידות, כי היה נשמע להם שהחסידים צריכים להזדכך ולהתאים למדרגות של הרבי – או שהרבי צריך להתאים את עצמו לחסידים? בסופו של דבר הרבי צריך להתאים את עצמו לחסידים (כתוב ב"היום יום" בשם חסידי אדמו"ר הזקן שאדמו"ר הזקן חדש שחסידים אף פעם לא לבד, תמיד הרבי נמצא אתם יחד ממש, בצוותא חדא ממש, בהיות שהאור מתאים את עצמו לכלי, אף על פי שהאור הוא בבחינת "אין ערוך" ביחס לכלי, והיא הנותנת, כמבואר במ"א שאמיתת ענין ה"הבדלה" בבחינת "אין ערוך" הוא היכולת להחיות את הזולת באשר הוא (שם).

[מהי העבודה של ספירת העומר, ימי העבודה של 'פאר מתן תורה'?] להשלים עם מה שעתיד להיות – שממתן תורה הכלים הם הקבועים. [במתן תורה מתבטלת הגזרה, אבל מה עם החקים?] מתברר שיש חקה גם באור, שיש דילוג הערך כדי שהוא יכנס לכלי. אמנם לעתיד לבוא "מצוות בטלות", אבל זה דווקא בעולם התחיה, משא"כ בימות המשיח יקיימו מצוות באופן של "אינו מצווה ועושה" – גם בסוף, כאשר העולם יגיע לשלמותו בימות המשיח, נקיים את המצוות, נשמור את הכלים הקבועים, על אף שיש גם את עבודת האבות (ואדרבה, דווקא אז, בימות המשיח, נאמר "נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך", בהדגשה על ההוה אמינא של הבן חכם שעיקר העבודה שהיא "כמצות רצונך" היא העבודה מאהבה, "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא", ולא סתם אהבה אלא אהבה שבבחינת "ובכל מאדך", שדווקא על אהבה זו ארז"ל שהיא בבחינת "עושין רצונו של מקום", ואף על פי כן, לא כהוה אמינא של הבן חכם, הכלים ישארו קבועים, והיינו שאז תתגלה העצמות שבבחינת

והמשפטים" צריכים להיות גמישים ולהשתנות מדור לדור (בהתאם לאופי המיוחד של הדור והאופי המיוחד של מנהיג הדור, "דור דור ודורשיו").

הכלים הקבועים

מה עונים לבן החכם? "ויצונו הוי' לעשות את כל החקים האלה ליראה את הוי' אלהינו לטוב לנו כל הימים" – ה' נתן כלים קבועים. קשה 'לבלוע' את התשובה הזאת שאומרת שהכלים קבועים והאורות צריכים להתאים את עצמם לכלים. בתוך הכלים טמונה עצמות ה', במתן תורה התקיים "אנא נפשי כתבית יהבית" ויש משהו עצמי בשרש הכלים שלמעלה משרש האורות (וגם האורות יודעים זאת, כמבואר בדא"ח על הפסוק "מגדל עז שם הוי' בו ירוץ צדיק ונשגב", על ידי ריצת האור לתוך הכלי, בהתחשב בהגבלת הכלי, האור "נשגב", היינו שמתעצם עם העצמות ב"ה). פארפאלן! המצוות הן כלים קבועים ונצחיים והאור צריך להתאים את עצמו אליהם. לא יעזור שום דבר – מחר בבקר צריקים לקום ולהניח תפילין, זה מקרה אבוד (וכידוע, **מקרה אבוד** בגימטריא **משיח**)! את כל האורות צריכים להכניס לתוך הכלים הקבועים ממתן תורה, ודווקא כך יתקיים "אך טוב לישראל אלהים" (על פי טעמי המקרא התבה "אלהים" נמשכת לתחלת הפסוק, כלומר ש"אלהים" הוא ה"אך טוב לישראל", **אלהים** בגימטריא **כלי הוי'**, שרש הכלים שגבוה משרש האורות. גם "טוב" רומז ל"טוביה גניז בגוויה", ע"ד "וירא אלהים את האור כי טוב", לגנוז בכלי, והיכן גנוז? בתורה, היינו בסוד "תורה רושם אלקות").

נסביר זאת דרך התבוננות במערכות נוספות, של איש ואשה ושל רבי וחסיד (וכידוע בשם המגיד ממעזריטש נ"ע שאת כל הסודות של סדר ההשתלשלות צריך להסביר במשלים מרב ותלמיד, וכן עד"ו המשל של איש ואשה, משפיע ומקבל): האם האשה (הכלי) צריכה

וכשמוציאים מצוה אחת מכניסים אחרת במקומה – כך גם תמיד ישנן ז מצוות דרבנן. **תריג** המצוות מדאורייתא לא מפורטות בחז"ל (הגם שמוזכר מנינן – **תריג**) וכך גם לא ז מצוות דרבנן (מספר שלא הובא בחז"ל אך מוזכר בשם הקדמונים) – המצוות היחידות שנמנות בפירוט הן ז מצוות בני נח (נמצא רמז ש"קביעת מסמרות" שייכת לבני נח דווקא, על דרך פירוש האריז"ל לנאמר בספר יצירה "עשר ספירות בלימה עשר ולא תשע עשר ולא אחת עשרה" שמדובר בעולם התהו דווקא שאין שם גמישות, אין שם בחינת "רך כקנה" אלא הכל שם בבחינת "קשה כארז", קשוח וקבוע. האמת היא שגם בעולם התיקון יש "עשר ספירות בלימה" דווקא אלא עיקר הגמישות היא בכך שלפעמים מונים את הכתר ומוציאים את הדעת ולפעמים להיפך, וכך לפעמים מוציאים את הדעת והמלכות ומונים שתי דרגות בכתר, כמו בפירוש הגר"א לס"י, ודוק היטב) – אך זהו מספר קבוע שאם גורעין ממנינו מצוה אחת יש להכניס אחרת במקומה. מה אפשר להכניס במקום הלל, אם הוא מצוה מן התורה? הרבי לא מציע שם ולא נדבר כרגע על ענין זה, אלא רק על סברות הראשונים לגבי הלל.

ארבע דרגות חיוב בהלל

כשמעיינים יוצא שיש ארבע דעות לגבי מקור החיוב של הלל⁷¹:

הבה"ג, ספר יראים, רבי שלמה אבן גבירול באזהרותיו, הסמ"ק ועוד ראשונים מונים את הלל בתור מצות עשה מדאורייתא. חלק מהלימודים שלהם קשורים ישירות לפסח, בו נאמר "וחגתם אתו חג להוי" (ועליו נאמר "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג" האמור על פסח) – מתאים לכך שפסח הוא החג של ה', "חגי", שמצוה אותנו לשיר לו. גם הלל נקרא

נשיאת הפכים, בלי גבול בגבול, מדרגת רבי כידוע מ' הלל ומבואר אצלנו באריכות במ"א). העיקר והתכלית הוא הכלים, "ליראה את הוי" אלהינו לטוב לנו כל הימים לחינתו כהיום הזה. וצדקה תהיה לנו וגו'" ("ליראה וגו'" היינו הכלי, "לטוב לנו לחינתו וגו'" היינו המשכת האור, האהבה-רבה בתוך הכלי, בלי גבול בגבול כנ"ל. "וצדקה וגו'" היינו על דרך הנאמר באברהם אבינו, איש האהבה, "והאמן בהוי" ויחשבה לו צדקה" – "והאמן" היינו המשכת האור בכלי וד"ל. כל זה תואם את "נוסחת" הגאולה שמסר לנו הרבי – "אורות דתהו [אהבה רבה בבחינת אינו מצווה ועושה] אבל בכלים דתיקון [מצות קבועות, 'ליראה וגו'"]". נגנו האפ-קוזק (ועוד).

י. דרגות חיוב בהלל (ובהלכות הפסח)

אנחנו משתדלים כל פעם לומר בסעודת משיח גם משהו בהלכה, אז נאמר עוד שני דברים:

הלל בשבע מצוות דרבנן

אמרנו כל יום בפסח הלל. אנחנו יודעים את הסימן של שבע מצוות דרבנן – נ"ע בשמח"ה: נטילת ידים, עירובין, ברכות, שבת (נר שבת), מגלה, חנוכה, הלל. לפי הסימן הזה מצות הלל היא השביעית-החביבה בשבע מצוות דרבנן. יש מאמר של הרבי הקודם על הפסוק "כי ישאלך בנך" ובסופו יש הערה ארוכה של הרבי בענין שבע מצוות דרבנן. הוא מביא שם שיש דעות שהלל הוא מדאורייתא – אם כך, מה יהיה עם סימן שבע המצוות דרבנן ועם ההשלמה שלהם את **תריג** מצוות מדאורייתא ל-**כתר** מצוות?

אומר הרבי שאם יוצאת אחת משבע מצוות דרבנן אפשר להכניס משהו אחר למלא את מקומה. כמו שתמיד יש **תריג** מצוות מדאורייתא, ומוני המצוות דנים וחולקים –

⁷¹ ראה בכל זה אנציקלופדיה תלמודית ערך הלל סעיף ב.

שתי המדרגות העליונות הן בגדר "הנסתרות להוי" אלהינו", מצוות של ה' בתורה, ושתי המדרגות התחתונות הן בגדר "והנגלת לנו ולבנינו", תקנות שעם ישראל הוסיף. "אלו ואלו דברי אלהים חיים", הלל הוא מצוה מיוחדת שכוללת את כל הדרגות.

חצי הלל בסיום הפסח

[יש גם חצי-הלל שהוא מנהג.] אם אמרת את זה נוסף: למה לא אמרנו הלל שלם הבקר? למה בחול המועד פסח ובשביעי של פסח אומרים רק חצי הלל? אחד הטעמים שכתובים הוא שיש דין שונה בפסח מבשאר הרגלים. בחג השבועות, שהוא רק יום אחד, ברור שכל עם ישראל שעלה לרגל נמצא בירושלים בכל החג. גם בסוכות נמצאים בירושלים בכל החג, כי צריכים להשאר לשמיני עצרת שהוא "רגל בפני עצמו", ובו ה' מעכב את עם ישראל יום נוסף של "בא ונגלגל אני ואתה במה שנמצא". לעומת זאת, בפסח כתוב שאחרי הקרבת קרבן הפסח ואכילתו בירושלים בחג הראשון "ופנית בבקר והלכת לאהליך", לא צריכים להשאר בירושלים. היות שנפרדים, וכבר לא נמצאים כל עם ישראל ביחד, השמחה פחותה ולכן לא אומרים הלל שלם. השמחה של פסח (ובכלל) היא דווקא בחבור של כל עם ישראל, "תכוסו על השה", וכשהחבור הזה מפסיק גם ההלל מפסיק. אכן בארבע דרגות הנ"ל דברנו רק בנוגע להלל שלם, האם הוא מצוה דאורייתא או מצוה דרבנן. כשאומרים חצי הלל יש מחלוקת אם יחיד מברך, זה כבר יצא מתחום האצילות שבה מאיר (ארבע אותיות) שם הוי' ב"ה בגלוי.

שש דרגות במצוות פסח

נוסף עוד דבר בענין: המלבי"ם אומר שיש שש דרגות של מצוות בפסח: יש בפסח מצוות שיש בהן כרת – קרבן פסח (עשה שיש בו כרת) ואיסור חמץ.

בפירוש "הלל המצרי", השייך ליציאת מצרים ולקריאת ים סוף. יש גם מי שלומד זאת מהפסוק "קדש הלולים להוי" ויש עוד לימודים נוספים.

לדעת הרמב"ן אמנם יש בהלל חיוב מדאורייתא, אך הוא לא נמנה במנין המצוות אלא הוא בגדר של "הלכה למשה מסיני"^{לה}.

בדעת הרמב"ם יש שתי הבנות: הכסף משנה אומר שלדעת הרמב"ם ההלל הוא מצוה מדברי קבלה – מצוה שלומדים אותה מפסוקי הנביאים (ולכן היא אינה מצוה דרבנן ר'גילה, כשבע מצוות דרבנן) – ואחרים הבינו שלפי דעת הרמב"ם הלל הוא מצוה דרבנן ככל שאר מצוות דרבנן. אם כבר, נזכיר שבין מצוה מדברי קבלה (דברי נביאים) לבין מצוה דרבנן יש במקומות אחרים עוד דרגה שנקראת "מפי השמועה" – דברים שנלמדו מחגי זכריה ומלאכי, שלשת הנביאים שנתנבאו באותו פרק ממש, בזמן דריוש בן אסתר (וכפי שהוזכר, אם חגי הוא הראשון משמע שהוא העיקר) – והיא כעין ממוצע ביניהם, אך ביחס להלל לא ראיתי מי שאומר שהוא "מפי השמועה".

שוב, יש כאן ארבע דעות לגבי הלל, שמכוונות בפשטות כנגד י-ה-ו-ה:

י דאורייתא ("מוסר אביך")

ה הלכה למשה מסיני ("תורת אמך", "משה זכה לבינה")

ו דברי קבלה ("זקנים לנביאים", המשכת מוחין למדות כאשר עיקר הנבואה בנצח והוד)

ז דרבנן ("ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה", תקנות ב"מלכות פה, תושבע"פ" ד"מאן מלכי רבנן")

^{לה} יש מי שמסביר שהוא לא נמנה כמצוה בפני עצמה אך הוא נכלל במצוות שמחת הרגל. לפי ההקבלה לאותיות שם הוי' ב"ה, היינו בחינת אמה עילאה, "אם הבנים שמחה", הכלולה באבא (דאורייתא). "תורת אמך" שב"מוסר אביך", ודוק.

אפיקומן". בחג הפסח מאירים כל ששת הפרצופים העליונים.

יא. "מבטלו בלבו ודיו" (רמ"ה אותיות אות

(מד)

"מבטלו בלבו ודיו"

גם בנושא הבא נתבונן לפי ווארט חריף מרמ"ח אותיות¹⁷: יש דין בהלכה לגבי חמץ ש"מבטלו בלבו ודיו", וכתוב שם שהדבר נכון גם לגבי מתנגדים... צריך להבין זאת בטוב טעם. קודם כל, כולם כאן כבר יודעים שכאשר מדברים על 'מתנגדים' הכוונה למתנגד שבתוכך, המתנגד שבלב של כל אחד, השאור שבעסה. יש מי שחושב שצריך לחטט אחרי המתנגד שבלב, אבל האמת היא ש"מבטלו בלבו ודיו".

קורה ובור

מתי אומרים "מבטלו בלבו ודיו"? יש מקרים שבהם קשה להגיע אל החמץ, ואז השאלה האם צריך לטרוח ולהגיע או ש"מבטלו בלבו ודיו". הרמב"ם מביא שני מקרים בהם קשה להגיע אל החמץ, שהדין בהם שונה. אם החמץ נמצא על קורה גבוהה – צריכים להביא סולם ולהוריד אותו משם. אבל אם החמץ נמצא בבור עמוק לא צריכים להביא סולם כדי להוציא אותו אלא "מבטלו בלבו ודיו". למה? אם החמץ נמצא על קורה הוא עלול ליפול משם, ולכן צריך להורידו, אך אם החמץ נפל לבור עמוק אין סיכוי שהוא יעלה מעצמו – זהו חוק פשוט של פיזיקה, חוק המשיכה – ולכן אין צורך להביא סולם וכו' להוציא אותו משם. לא מדובר כאשר

יש בפסח לאוים 'רגילים' שלוקים עליהם – כדוגמת "ועצם לא תשברו בו".

יש בפסח מצוות עשה – אכילת מצה ומרור.

יש בפסח מצוות דרבנן – שתית ארבע כוסות.

יש בפסח מנהגי ישראל – הדוגמה שהוא מביא היא קטניות.

ויש בפסח הנהגות שהן אפילו לא מצוה של מנהג ישראל אלא הנהגות טובות – הדוגמה

שהוא מביא לכך היא "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן", דבר שאין בו כל איסור אלא רק הנהגה טובה וחשוב מצוה.

חושבים שלבן החכם יש שכל לחלק שלש דרגות במצוות (ועל כך גופא הוא שואל, כי אצלו הכל אחד מצד רצון ה'), אבל עונים לו "שאיין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" – יש במצוות פסח שש דרגות של מצוות, ומלמדים אותו אותן עד האחרונה שבהן.

למה מתאים להקביל את שש הדרגות האלה? [לפרצופים]. כאן לא מתאימה ההקבלה לו"ק אלה לששת הפרצופים של האצילות. רואים שעד פרצוף אבא, ועד בכלל, מדובר במצוות מדאורייתא. מה שיש בו כרת שייך לכתר ולפנימיות הכתר – הכרת הוא ממדרגת עתיק יומין, המדרגה התחתונה של המאציל. הלאוים שיש בהם מלקות שייכים לפרצוף אריך אנפין (רצון ה'). המצה – מצות עשה העיקרית – היא מוחין דאבא (קטנות אבא, כמבואר בקבלה ובחסידות), "מוסר אביך" (ויש שלש מצות כנגד שלשת האבות וכנגד הקוצא-גזעא-שבילא של צורת ה-י של שם הוי' ב"ה). ארבע כוסות היין הן מוחין דאמא, כידוע (ויש ארבע כוסות, כנגד ארבע אמהות), "תורת אמך". המנהגים שייכים לפרצוף ז"א – שם סוד 'שבע החיות הטהורות' המבואר אצלנו במ"א שלכל אחת מהן מנהגים שונים. בסוף, מנהג ישראל שהוא רק לחשוב מצוה שייך למלכות. שתי הדרגות הנמוכות כאן הן "והנגלת לנו ולבנינו", "לנו" איסור קטניות "ולבנינו" מנהיגים את חבוב המצוה של "אין מפטירין אחר הפסח

¹⁷ אות מד, וז"ל:

חמץ מבטלו בלבו ודיו. ר' אברהם אמר מתנגדים אין צריך לדבר אודותם בויכוחים ומענות כי אם לבטלם בלבו ודיו.

בפנימיות. העבודה הפנימית היא לבטל את החמץ שבבור, את הרע הנעלם בלא-מודע, בלי להתייחס אליו בכלל בגלוי.

חמץ בחור בין שני בתים

יש עוד דין של "מבטלו בלבו ודיו": אם יש חור בין שני בתים – wormhole, "מעבר יבק" (כמו שאנו מסבירים) – כל אחד מדירי הבתים צריך לבדוק בחור עד מקום שידו מגעת ואת השאר "מבטלו בלבו בדיו". זה הדין אם החור הוא בין שני בתים של יהודים, אבל מה הדין אם יש יהודי בצד אחד וגוי בצד שני? (יתכן שהחור ביניהם הוא ברשת, באינטרנט, יש ערוץ שמחבר בין הבית היהודי לבית של הגוי.) במקרה כזה היהודי לא צריך לבדוק בכלל בבדיקת חמץ, כי הגוי יחשוך בו שהוא עושה כישוף והבדיקה תכניס אותו לסכנת נפשות, ולכן רק "מבטלו בלבו ודיו". הדין הזה הוא רק בלילה, כשהיהודי בא עם נר לבדוק (נראה לגוי ככישוף), אבל ביום כן צריך לחפש שם את החמץ עד מקום שידו מגעת.

מכאן שכח המדמה של הגוי תופס את המצוה של היהודי כמעשה כישוף – אם יהודי מתקרב לחור עם נר הוא חושב שיש כאן כישוף (והרי "נר מצוה" ו"נר הוי" נשמת אדם חופש כל חדרי בטן", יש נר שהמטרה שלו היא חיפוש). הגוים במצרים חשבו שמשה רבינו הוא המכשף הכי גדול. י"ל שהחשש של הגוים מהכישופים קשור לכל עלילות הדם סביב פסח דווקא. חלק מהמפכה הרביעית הוא להפיץ אמונה, שידעו שהמצוות אינן כישופים ח"ו (כישוף מכחיש פמליא של מעלה, צריך לשחרר את הגוים מהחשש מכישופים).

מהו חמץ בין שני בתים? חמץ בכלל הוא גאווה, והחמץ בין שני בתים הוא איזו התנשאות שמונחת ביני לבין. יש איזה מחסום בתקשורת ביני לבין יהודי אחר. מאיפה בא המחסום? איני יודע, אולי הוא שלי ואולי הוא שלך, אולי זה אני ואולי זה אתה, אולי זה שנינו, אבל איננו

אדם הטמין את החמץ בבור לכתחילה, אלא כאשר החמץ נפל לשם (גם בכך הראב"ד חולק על הרמב"ם ואומר שהדבר נכון רק אם נתגלה שם חמץ לאחר הבדיקה, אך אם ידוע לפני בדיקת חמץ שנפל חמץ לתוך הבור צריך להביא סולם ולהוציא אותו).

הרמב"ם מביא רק דינים שמפורשים בגמרא, אבל רק מהעקרון כאן אפשר לחדש דינים. מה יהיה הדין אם אין סיכוי שהחמץ על הקורה יפול, בקורה שיש בה שקע ובה החמץ נמצא? לכאורה לפי העקרון כאן לא צריכים להביא סולם כדי להוריד את החמץ. מה אם בבור יש סולם קבוע? אין חשש שהחמץ יעלה, אבל אולי מישהו ירד לבור, ולכן כן צריכים להוציא את החמץ.

שתי מדרגות ברע הנעלם

נחזור לנושא של רמ"ח אותיות – שיש 'מתנגד' בלב שדי לגביו ב"מבטלו בלבו ודיו". המתנגד שעל הקורה הוא אותו אחד שהוא 'על הגובה' – אותו צריך להוריד ולא די ב"מבטלו בלבו ודיו". אבל החמץ שבתוך הבור הוא מה שנקרא הרע הנעלם שבנפש, הרע שבת-מודע, ועליו כתוב "מבטלו בלבו ודיו" – לא צריך לחטט אחריו אלא פשוט לבטל אותו.

יש דיון חריף בין האחרונים האם "מבטלו בלבו ודיו" הוא רק בלב או שצריך גם לומר. מהלשון "מבטלו בלבו ודיו" משמע שאכן מדובר בלב, אך הר"ן אומר ש"דברים שבלב אינם דברים" וצריך להוציא בפה. מה בכל זאת המשמעות של "בלבו"? שדי ב"עקימת שפתיו הוה מעשה" ולא צריך גם להשמיע לאזניו. בכל אופן, ברמב"ם אין שום אזכור שצריך לומר משהו בפירוש. אם אנחנו כמו חגי הנביא, אומרים פשוט, הבטול הוא בלב כפשוטו.

אם הבטול הוא משום הפקר, הדין בהפקר שחייבים לבטא אותו בפה. מכאן ש"מבטלו בלבו ודיו" איננו הפקר – לא רוצים להפקיר את המתנגד, חס ושלום, אלא רק לבטל אותו

מדרבנן של בדיקה וביעור בטל ואפשר להסתפק בדין תורה של "מבטלו בלבו ודיו". [איך מבטלים בלב? חסיד צריך לב בריא, לב אביר, כדי להחדיר בטול במתנגד שבלב, "מבטלו בלבו" היינו בעזרת הלב, צריך להיות "בר לבב" – "אך טוב לישראל אלהים לברי לבב". החסידות מחזירה אותנו לעבודה מדאורייתא (ועוד קודם לעבודה שהיתה בזמן האבות). חסיד צריך לדעת איך לבטל בלב. צריכים עוד לספור ספירת העומר הלילה, אז נעצור כאן.

רוצים במחסום הזה וכל אחד צריך לנסות לתקן מצדו ומעבר לכך "מבטלו בלבו ודיו". הבטול הוא יותר מהפקר – לא רק שאיני רוצה שהדבר הזה יהיה שלי, אלא איני רוצה בקיומו בכלל. לא צריך לזרוק אותו, אלא לבטל את המתנגד – הוא חי וקים, אבל בטל, צריך להחדיר בו בטול (ובכך להחזיר אותו בתשובה, ואז יתכן העימות של "שניהם אוחזים בטלית [רבים על מי עשה את הבעל-תשובה, כמבואר בחסידות] וכו'"). כאשר מדובר בגוי אולי טוב שאין תקשורת... בכל אופן, בסופו של דבר צריך לשכנע את הגוי שאינני מכשף. רואים כאן שהגוי פועל שהדין

ספירת העומר תשע"ז בעקבות שבעת הרועים

יוסף הצדיק

חסד שביסוד – אהבה לכולם

בשבוע השישי של ספירת העומר אנו חיים עם יוסף הצדיק המייצג את מדת היסוד, "יְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם". היסוד הוא כוח ההשפעה בפועל, והמדה הפנימית בתוכו היא האמת, דחף וכוה לְאַמֵּת ולהגשים.

על מדת החסד והאהבה של יוסף הצדיק ניתן ללמוד מיחסו לאחיו. הם מקנאים בו ומתנכרים אליו, כמעט הורגים אותו ולבסוף מוכרים אותו לעבד, ואילו יוסף, אחרי כל זה, ממשיך לאהוב אותם ולרצות בטובתם! זהו החסד של יוסף, אהבה ללא גבול, כמו אברהם אבינו הסבא הגדול, אברהם בתוך יוסף – חסד שביסוד.

איך אפשר להגיע למדה כזו של אהבה לכל יהודי, גם מי ששונא אותנו ומתנכל להרע לנו? הסוד הוא להאמין ביהודי, כמו שלימד הבעל-שם-טוב: – לדעת ולהאמין שבכל אחד יש נשמה קדושה וטהורה, גם אם היא מכוסה בקליפות גסות. גם מי שבפועל שונא אותנו, מצד הנשמה שלו, עמוק בפנים, יש בו אהבת ישראל גדולה. ואם אנו ננהג כלפיו באהבה, לבסוף גם האהבה שלו תתעורר, שהרי יחסי אנוש מעוררים זה את זה, "כַּמַּיִם הַפְּגִימִים לְפָגִימִים כֵּן לֵב הַקָּדָשׁ לְאָדָם" – כשם שהפנים משתקפים במים כך לב האדם משקף את היחס של חבירו אליו. מיוסף נלמד אהבת ישראל בכל מצב.

גבורה שביסוד – הכובש את יצרו

בפרקי אבות אנו לומדים "איזהו גבור? הכובש את יצרו". הדוגמה המובהקת בתורה לכבישת היצר היא עמידתו של יוסף בנסיון הקשה עם אשת פוטיפר, ומשום כך הוא נקרא "הצדיק". זו הגבורה של יוסף, גבורה שביסוד, יצחק שבתוך יעקב, כפי שיוסף מעיד על עצמו "אֵת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרָא" (יראה היא מדת יצחק).

הנסיון לא היה פשוט בכלל, ולפי אחת הדעות בחז"ל יוסף כמעט נכשל אילולא נגלתה לפניו דמות דיוקנו של יעקב אביו. כלומר, בכח הבחירה החופשית בלבד איננו יכולים לנצח לבדנו את היצר הרע ללא סיוע אלוקי, שהפעם הופיע בזכרון דמות האב הנצבת מולו.

בכל נסיון שאנו עומדים בו – גם הקשה ביותר – הקב"ה נותן בנו את הכח להיות גבורים, להתגבר על היצר, אם רק נרצה באמת.

תפארת שביסוד – בן פורת

יוסף הצדיק הוא "יְפֵה תֹאֵר וְיִפֵּה מְרָאָה" (כאמו רחל), זו התפארת שלו, התפארת שביסוד, יעקב בתוך יוסף (שהרי גם יעקב היה יפה, מעין היופי של אדם הראשון). גם בברכת יעקב ליוסף הוא מדגיש את העובדה הזו ו'חותם' אותה כתכונה מהותית: "בֶּן פֹּרְתַת יוֹסֵף בֶּן פֹּרְתַת עֲלֵי עֵינָי" – מלא חן ופאר בעיני כל הרואים אותו – "בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלֵי שׁוּר" – כולם צעדו לראות את יופיו.

הנצח), והנה הוא מרפה ושופך את לבו, במדת ההוד המתמסרת.

אחרי המלים "אני יוסף" ממשיך יוסף בנשימה אחת "העוד אָבִי חַי?". אמנם לפני רגע דברו אתו האחים על אביהם החי, אבל עכשיו יוסף חייב להתחבר שוב, בוודאות מלאה, עם דמותו של אביו, מקור הזהות שלו. בכוח ההודאה הוא שואב חיים חדשים מן המקור, ללא תחפושת וכסוי. הדבר דומה לוידוי של אהרן הכהן ביום הכיפורים בשם כל ישראל, אהרן שביוסף.

"עוד אבי חי" היא קריאה נצחית שמהדהדת (בהוד) בקרבנו, לזהות את עצמנו כחוליה בשלשלת העם היהודי.

יסוד שביסוד – בעל החלומות

האחים מכנים את יוסף בלעג "בַּעַל הַחֲלֻמוֹת הַלְזָה". נכון, יוסף הוא בעל חלומות, חולם בעצמו ופותר חלומות של אחרים. חלומותיו מראים לו את תפקידו ויעודו: להאיר ולמלוך, וגם לקחת את היכול הרוחני של האחים (האלומות) ולהעלות אותו לדרגה גבוהה יותר. החלומות מבטאים את הדחף של יוסף להשפיע – תכונת היסוד – ולכן זהו היסוד שביסוד, העצמיות של יוסף הצדיק-משפיע.

יוסף חי לאור החלום, הוא מקדיש את חייו להגשים ולאמת את חלומותיו-שלו, ומנווט את החלומות האחרים הבאים לפניו שיתאימו עם חלומותיו. תחלמו טוב, לא חלומות באויר אלא חלום פועל ומשפיע, חלום שהופך למציאות.

מלכות שביסוד – מלך צדיק

פעמים רבות, הצדיק והמלך הם שתי דמויות נפרדות, אבל יוסף הצדיק הופך להיות מלך בעצמו, תחילה הוא "משנה למלך" שהכל תחת ידו, ופרעה רק יושב על כסא המלכות, ואחרי מות פרעה הוא עצמו מולך. מדת היסוד היא

יופיו של יוסף אינו רק במראהו החיצוני. יש לו נפש יפה, במזיגה ותיאום הרמוני של כוחותיו, לכן הוא מוצא חן בעיני כל. כמו השלמות הפנימית שלו, כך הוא יודע לסדר את המציאות סביבו בהתאמה ושלמות: הוא רואה חלום שבו יש רמזים מפוזרים ונותן לו משמעות, פותר את החלום ו'תופר' את מרכיביו. "בן פורת יוסף" – פורת אותיות פותר ותופר.

נצח שביסוד – פותר בעיות

הזכרנו את יוסף כפותר חלומות, והנה מיד לאחר הפתרון המוצלח של חלומות פרעה ממשיך יוסף, ללא היסוס, ו'תופר' לעצמו משרה: "וַעֲתָה יָרָא פְּרָעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכָם וַיִּשְׁתַּחֲוּ עָלָיו אֶרְצָתְךָ מִצְרָיִם". אף אחד לא בקש ממנו עצה, ובכל זאת הוא מחליט שהנה הגיעה שעת הכושר, בהשגחה פרטית מדויקת, וכעת עליו לנקוט יזמה ולהפגין בטחון עצמי. זו מדת הנצח של יוסף, נצח שביסוד.

יוסף הוא איש של יזמה, יזמה שמצליחה לנצח את גזרת הרעב, וכך יוסף עצמו מונצח כמושיע, כאשר עצתו מביאה הצלחה לכל והוא מפרנס את כולם – כמו שמש רבינו, שלקח את עצמות יוסף, מפרנס את ישראל במדבר. כאשר מגיעה הזדמנות פז משמים – עלינו לנקוט יזמה, ובעזרת ה' נצליח!

הוד שביסוד – אני ואבי

לאחר סיפור-מתח שבו יוסף מתנכר לאחיו, הוא חושף את עצמו "אֲנִי יוֹסֵף". זו הודאה על האמת, מעין וידוי, הודאה שיוצרת התוועדות-מפגש פנימי בין האחים (גם להתוועד קרוב למלה הוד) – גילוי ההוד של יוסף, הוד שביסוד. לאורך הסיפור יוסף 'סובב' את כל העניינים, בשליטה מלאה ומנצחת (במדת

כולה השפעת חסד לכולם, כמו "חסדי דוד הנאמנים" – דוד שביוסף.
אנו מצפים למשיח בן דוד שמאחד בתוכו גם את הדמות של יוסף, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד בדמות אחת, במהרה בימינו אמן.

צנור להעברת שפע אין-סופי, והדרגה האחרונה של היסוד – המלכות שביסוד – היא השורש של המלכות עצמה (במושגי הקבלה "עטרת היסוד"). יוסף ממצה את היסוד עד הנקודה הזו וממילא הוא הופך להיות מלך, כאשר מלכותו

ניגון כ"ב אייר ע"ז

הרב יצחק גינזבורג

מידי שבת מתקיים שיצור (לגברים)
בבית הרב (רא' אדמו"ר הריו"צ
14, כפר אב"ד) אחרי תפילת מוסף
בבית כנסת המרכזי

חג שמח

כולם מוזמנים!

רוצה לקבל "ואביטה"?

רשימת נקודות ההפצה

050761899	ירושלים - גבעת שאול	0546610722	כפר חב"ד
0506166086	קרית מלאכי	0507951105	ראשון לציון
0584829829	גבעת רונן	0523003085	יצהר
0547827702	גוש שילה	0508884177	גוש עציון
0528989683	קרית ארבע - חברון	0584006135	ירושלים - קטמונים
0507707161	צפת	0527580073	בני ברק

רוצה להקים נקודה במקום מגוריך? בלצל 0523003085

ניתן להקדיש את 'ואביטה' לזכות יקיריכם ולזכות בהפצת שיצורי

הרה במאות עותקים השבוע!

elimiz770@gmail.com